

**НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
ЗА УСТОЙЧИВА УПОТРЕБА НА ПЕСТИЦИДИ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ	4 стр.
ВЪВЕДЕНИЕ	5 стр.
СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА	6 стр.
I. ПРАВНО ОСНОВАНИЕ	8 стр.
II. КОМПЕТЕНТНИ ОРГАНИ	12 стр.
III. ПУСКАНЕ НА ПАЗАРА И УПОТРЕБА НА ПРОДУКТИ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА	19 стр.
IV. ЦЕЛИ	20 стр.
V. МЕРКИ:	21 стр.
1. ОБУЧЕНИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ ПОТРЕБИТЕЛИ НА ПЕСТИЦИДИ, ДИСТРИБУТОРИ И КОНСУЛТАНТИ	21 стр.
2. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРОДАЖБА НА ПЕСТИЦИДИ	25 стр.
3. БОРАВЕНЕ СЪС И СЪХРАНЕНИЕ НА ПЕСТИЦИДИ И УПРАВЛЕНИЕ НА ТЕХНИТЕ ОПАКОВКИ И ОСТАТЪЧНИ КОЛИЧЕСТВА	29 стр.
4. ПРОВЕРКА НА ИЗПОЛЗВАНОТО ОБОРУДВАНЕ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПЕСТИЦИДИ	35 стр.
5. ВЪЗДУШНО ПРЪСКАНЕ	37 стр.
6. ИНТЕГРИРАНО УПРАВЛЕНИЕ НА ВРЕДИТЕЛИТЕ	41 стр.
7. НАМАЛЯВАНЕ НА ОСТАТЪЦИТЕ ОТ ПЕСТИЦИДИ В ХРАНИ ОТ РАСТИТЕЛЕН ПРОИЗХОД (БЪЛГАРСКО ПРОИЗВОДСТВО)	47 стр.
8. СПЕЦИАЛНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ВОДНАТА СРЕДА И НА ПИТЕЙНАТА ВОДА	50 стр.
9. ДОПЪЛНИТЕЛНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	57 стр.
10. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕННОСТТА	58 стр.
11. ИНФОРМАЦИЯ И ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА	60 стр.
12. НАМАЛЯВАНЕ НА УПОТРЕБАТА ИЛИ НА РИСКОВЕТЕ ОТ ПЕСТИЦИДИ ЗА ОПРЕДЕЛЕНИ ПЛОЩИ	63 стр.
VI. ПОКАЗАТЕЛИ, ИЗПОЛЗВАНИ В НАЦИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА УСТОЙЧИВА УПОТРЕБА НА ПЕСТИЦИДИ	65 стр.

VII. ФИНАНСИРАНЕ	69 стр.
VIII. СРОКОВЕ	72 стр.
IX. ОТЧЕТНОСТ	73 стр.
X. РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ	91 стр.
XI. ОБОБЩЕНИЕ	96 стр.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Във връзка с присъединяването на Република България в Европейския съюз, страната ни въведе изискванията на редица нормативни актове в областта на земеделието и в частност – растителната защита, изпълнението и докладването на които се извършва към момента или предстои през следващите години.

През втората половина на миналия век на европейско ниво е отчетена тенденция към повишаване употребата на продукти за растителна защита в земеделието. Като резултат от направените проучвания и анализи за страничните ефекти на пестицидите върху здравето на хората и околната среда, Европейският съюз през последните 20 години насочи селскостопанската си политика към намаляване на зависимостта от употребата на пестициди и безопасността на потребителите на земеделска продукция.

Пример за ново изискване в европейската политика е “устойчивата употреба на пестициди”, с което да се гарантира както производството на качествена земеделска продукция, така и да се осигури високо равнище на защита здравето на хората и опазване на околната среда от въздействието на пестицидите.

Настоящият Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди е разработен със съдействието и експертната помощ на всички компетентни държавни институции, както и заинтересованите страни – земеделски асоциации, индустрията и неправителствени организации. Иницирирането, координацията и цялостния процес по разработване на плана, е осъществено от експерти от Българска агенция по безопасност на храните.

В плана за действие са разписани целите, към които държавата ще се стреми през следващите години и мерките за постигането им. Посочени са показателите, по които ще се определя напредъка, свързан с изпълнението на заложените цели и мерки. Чрез обобщаване и анализиране на информацията, относно употребата на продукти за растителна защита и тяхното въздействие върху здравето на хората и околната среда, ще се проследи постигането на устойчива употреба на пестициди в страната през следващите години.

Успешното прилагане на настоящия План за действие от отговорните институции ще позволи на Република България да изпълни задълженията си по изискването на Европейския съюз за устойчива употреба на пестициди.

С вяра в постигането на високо равнище на защита на здравето на хората и опазване на околната среда,

Бойко Борисов

Министър-председател на Република България

ВЪВЕДЕНИЕ

Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди изисква България да изготви свой Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди.

Макар разрешителният режим на продуктите за растителна защита – изпитване, полеви опити, лабораторни изследвания, оценки, данни и др. да гарантира, че пуснатите на пазара продукти за растителна защита са едновременно безопасни за хората и околната среда и ефикасни срещу икономически важни вредители, способни да компрометират реколтата от земеделски култури, директивата за устойчива употреба на пестициди поставя специални изисквания, на които държавите-членки трябва да отговорят, относно:

- достъп до начално и допълнително обучение на професионални потребители на продукти за растителна защита, дистрибутори и консултанти и система за сертифициране на лицата, притежаващи необходимите знания;
- продажба на пестициди;
- информационни и осведомителни програми относно пестицидите;
- системи за събиране на информация относно случаите на остро и хронично отравяне с пестициди;
- проверка на използваното оборудване за прилагане на пестициди;
- въздушно пръскане;
- опазване на водната среда и на питейната вода;
- намаляване на употребата на рисковете от пестициди в определени площи;
- боравене с пестициди, техните опаковки и неизразходваните количества продукти за растителна защита;
- съхранение на пестицидите;
- интегрирано управление на вредителите;
- показатели за риска.

В настоящия национален план за действие е описано по какъв начин Република България гарантира изпълнението на изискванията в тези области на дейност. Определени са цели, мерки, графици и показатели за намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда. В съответствие с изискванията на директивата са разписани действия за въвеждане и насърчаване на интегрираното управление на вредителите и на алтернативни подходи или техники, за да се намали зависимостта от употребата на пестициди. Директивата предвижда и наблюдение от страна на държавите-членки върху употребата на продуктите за растителна защита, съдържащи активни вещества, които пораждат особено безпокойство и установяване на графици и цели за намаляване на употребата им, по-специално, когато това представлява подходящ начин за постигане на целите за намаляване на риска.

При изготвянето на националния план за действие на Република България са взети предвид здравното, социалното, икономическото и екологичното въздействие на предвидените в плана за действие мерки, както и на специфичните национални и регионални условия.

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

Международни организации и закони

EFSA	Европейски орган по безопасност на храните
ISO	Международна организация за стандартизация
RASFF	Система за бързо предупреждение за храни и фуражи
ЕК	Европейска комисия
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
ЗВ	Закон за водите
ЗЗР	Закон за защита на растенията

Министерства и държавни институции

БАБХ	Българска агенция по безопасност на храните
БД	Басейнови дирекции към МОСВ
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГД ГВА	Главна дирекция Гражданска въздухоплавателна администрация
ИА БСА	Изпълнителна агенция Българска служба за акредитация
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЗР	Институт за защита на растенията
КТИ	Контролно-техническа инспекция
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МС	Министерски Съвет
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
НРЛ	Национална референтна лаборатория
НСРЗ	Национална служба за растителна защита
ОДБХ	Областни дирекции по безопасност на храните
РЗИ	Регионални здравни инспекции
РИОСВ	Регионални инспекции по околна среда и води
ЦЛВСЕ	Централна лаборатория за ветеринарно санитарна експертиза
ЦЛХИК	Централна лаборатория за химични изпитвания и контрол
ЦОР	Център за оценка на риска

Параметри, норми, планове, програми и други

АЕР	Агроекологичен район
АРИБ	Асоциация растителнозащитна индустрия България
БДС	Български държавен стандарт
ГС	Гранични стойности
ДВ	Държавен вестник
ЗЗВ	Зони за защита на водите
ЗП	Земеделски производител
ЗС	Задължителна стойност
ИУВ	Интегрирано управление на вредителите
МДК	Максимално допустима концентрация
МДГОВ (MRL)	Максимално допустима граница на остатъчни вещества (Maximum residue level)
НЕМ	Национална екологична мрежа
НПД	Национален план за действие
НПДУУП	Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди
ПВТ	Подземни водни тела

ПДК	Пределно допустима концентрация
ПИБ	Праг на икономическа вредност
ПРЗ	Продукти за растителна защита
ПУРБ	Планове за управление на речните басейни
СУК	Система за управление на качеството
УМБАЛСМ	Университетска многопрофилна болница за активно лечение
Н.И.Пирогов	и спешна медицина Н.И.Пирогов
УОЗ	Устойчиви органични замърсители

I. ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Националният план за действие за устойчива употреба на пестициди на Република България е изготвен и приет на основание чл. 4 от Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди (ОВ, L 309 от 24 ноември 2009 г.) и Закона за защита на растенията (ЗЗР).

Националният план за действие за устойчива употреба на пестициди е разработен в съответствие с други планове и мерки, вече изготвени на национално ниво по други разпоредби на законодателството на ЕС и националното законодателство относно употребата на пестициди:

I. Планове за изпълнение по други законодателни актове на Общността свързани с пестицидите:

- „Актуализиран Национален план за действие по управление на устойчивите органични замърсители (УОЗ) в Р България, 2012 г. – 2020 г.” (А-НПДУУОЗ), приет с Решение на Министерски съвет на 5 септември 2012 г.
- „Национален план за развитие на биологичното земеделие в България в периода 2006 – 2013 г.”
- Планове за управление на речните басейни (Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски басейн)

II. Други основни нормативни актове от европейското и националното законодателство свързани с устойчивата употреба на пестициди:

- Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския Парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета
- Регламент за изпълнение (ЕС) № 540/2011 на Комисията от 25 май 2011 година за прилагане на Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на списъка на одобрените активни вещества
- Регламент (ЕС) № 544/2011 на Комисията от 10 юни 2011 година за прилагане на Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на изискванията за данни за активните вещества
- Регламент (ЕС) № 545/2011 на Комисията от 10 юни 2011 година за прилагане на Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на изискванията за данни за продукти за растителна защита
- Регламент (ЕС) № 546/2011 на Комисията от 10 юни 2011 година за прилагане на Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на единните принципи за оценка и разрешаване на продукти за растителна защита
- Регламент (ЕС) № 547/2011 за прилагане на Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на изискванията за етикетирание на продукти за растителна защита
- Регламент за изпълнение (ЕС) № 1274/2011 на Комисията от 7 декември 2011 година относно координирана многогодишна контролна програма на Съюза за 2012, 2013 и 2014 г. за гарантиране спазването на максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди във и върху храни от животински и растителен произход и за оценка на потребителската експозиция на тези остатъчни вещества
- Регламент (ЕО) № 396/2005 относно максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди във и върху храни или фуражи от растителен или животински произход и за изменение на Директива 91/414/ЕИО на Съвета
- Регламент (ЕО) № 669/2009 на Комисията относно от 24 юли 2009 година за прилагане на Регламент (ЕО) № 882/2004 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на

- засиления официален контрол върху вноса на някои фуражи и храни от неживотински произход и за изменение на Решение 2006/504/ЕО
- Регламент (ЕО) № 852/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно хигиената на храните
 - Регламент (ЕО) 1907/2006 на Европейския Парламент и на Съвета от 18 декември 2006 година относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали
 - Регламент (ЕО) № 850/2004 на Европейския Парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно устойчивите органични замърсители и за изменение на Директива 79/117/ЕИО
 - Регламент (ЕО) № 3922/91 на Съвета от 16 декември 1991 година относно хармонизиране на техническите изисквания и административни процедури в областта на гражданското въздухоплаване
 - Регламент (ЕО) 2042/2003 на Комисията от 20 ноември 2003 година относно поддържане на летателната годност на въздухоплавателните средства и авиационни продукти, части и устройства, и за одобряване на организациите и персонала, изпълняващ тези задачи
 - Регламент (ЕО) № 216/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 20 февруари 2008 година относно общи правила в областта на гражданското въздухоплаване
 - Регламент (ЕО) 1178/2011 на Комисията от 03 ноември 2011 година за определяне на технически изисквания и административни процедури във връзка с екипажите на въздухоплавателни средства в гражданското въздухоплаване в съответствие с Регламент (ЕО) № 216 /2008
 - Директива 79/409/ЕИО на Съвета от 2 април 1979 година относно опазването на дивите птици
 - Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна
 - Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 година за установяване на рамка за действията на общността в областта на политиката за водите
 - Директива 2008/105/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година за определяне на стандартите за качество на околната среда в областта на политиката на водите, за изменение и последваща отмяна на директиви 82/176/ЕИО, 83/513/ЕИО, 84/156/ЕИО, 84/491/ЕИО, 86/280/ЕИО на Съвета и за изменение на Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета
 - Директива 98/83/ЕО на Съвета от 3 ноември 1998 година относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека
 - Директива 2009/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 година относно експлоатацията и предлагането на пазара на натурални минерални води
 - Директива 2008/98 на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 година относно отпадъците и за отмяна на определени директиви
 - Директива 98/24/ЕО на Съвета от 7 април 1998 г. за опазване на здравето и безопасността на работниците от рискове, свързани с химични агенти на работното място
 - Директива 2004/37/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа
 - Закон за храните
 - Закон за фуражите
 - Закон за здравето
 - Закон за здравословни и безопасни условия на труд
 - Закон за опазване на околната среда
 - Закон за водите
 - Закон за почвите

- Закон за биологичното разнообразие
- Закон за защитените територии
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за регистрация и контрол на земеделската и горската техника
- Закон за гражданското въздухоплаване
- Закона за устройство на територията
- Наредба № 104 от 22.08.2006 г. за контрол върху предлагането на пазара и употребата на продукти за растителна защита
- Наредба № 11 за санитарно-хигиенните изисквания към устройството и работата на селскостопанските аптеки
- Наредба за изискванията към складовата база, транспортирането и съхранението на продукти за растителна защита
- Наредба № 112 от 13 октомври 2006 г. за специфичните изисквания при извършване на фумигация и обеззаразяване на площи, помещения и растителна продукция срещу вредители
- Наредба № 15 от 3 август 2007 г. за условията и реда за интегрирано производство на растения и растителни продукти и тяхното означаване
- Наредба № 15 от 8 април 2004 г. за мерките за опазването на пчелите и пчелните семейства от отравяне и начините за провеждане на растителнозащитни, дезинфекционни и дезинсекционни дейности
- Наредба № 54 от 28 ноември 2002 г. за условията и реда за организиране на наблюдение, диагностика, прогноза и сигнализация за борба с вредителите по земеделските култури
- Наредба № 31 от 29 декември 2003 г. за норми за максимално допустимите количества на остатъци от пестициди в храните
- Наредба № 119 от 21.12.2006 г. за мерките за контрол върху определени субстанции и остатъци от тях в живи животни, суровини и храни от животински произход, предназначени за консумация от хора
- Наредба за условията и реда за пускане на пазара на биоциди
- Наредба № 7 от 23 април 2008 г. за условията и реда за предоставяне на информация за пуснатите на пазара биоциди и/или химични препарати, класифицирани като опасни въз основа на физико-химичните и токсикологичните си свойства, и на информация за всеки случай на отравяне или съмнение за отравяне с химични вещества, препарати и биоциди
- Наредба № 4 за мониторинг на почвите
- Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите
- Наредба № 1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите
- Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители
- Наредба № 9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели
- Наредба № 11 за качеството на водите за къпане
- Наредба № 12 за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване
- Наредба за изискванията към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води, предназначени за питейни цели
- Наредба № 5 от 30 май 2008 г. за управление качеството на водите за къпане
- Наредба № 7 от 8 август 1986 г. за показатели и норми за определяне качеството на течащите повърхностни води
- Наредба № 3 от 16 октомври 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около

водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди

- Наредба № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води
- Наредба № 13 от 2 април 2007 г. за характеризирание на повърхностни води
- Наредба № 3 за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците
- Наредба № 24 от 15.02.2000 г. за издаване свидетелства на авиационните оператори, извършващи специализирани авиационни работи
- Наредба за реда и начина на класифициране, опаковане и етикетиране на химични вещества и смеси
- Наредба № 3 от 1 април 2004 г. за класификация на отпадъците

II. КОМПЕТЕНТНИ ОРГАНИ

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ (БАБХ) е единен орган за контрол на качеството и безопасността на храните в Република България. Създадена в началото на 2011 г., БАБХ следва най-добрите европейски практики в прилагането на високи стандарти при контрола в областта на качеството и безопасността на храните, продуктите за растителна защита и торовете и др. БАБХ определя изискванията по отношение на продуктите за растителна защита и торовете, режима на изпитване, разрешаване и контрол на производството, препаковането, съхранението, пускането на пазара и употребата и осъществява официален контрол с цел защита здравето на хората и животните и опазване на околната среда. БАБХ контролира суровините и храните от растителен и животински произход и фуражите за съдържание на замърсители и изпълнява ежегодно Национална програма за мониторинг на остатъци от пестициди в и върху храни от растителен и животински произход и фуражи и др. БАБХ извършва контрол на пазара и употребата на продукти за растителна защита съгласно Единния многогодишен национален контролен план (ЕМНКП). Основната цел на контрола на предлагането на пазара, съхранението, препаковането и употребата на продукти за растителна защита е да се гарантира безопасността на храните от растителен произход.

Дирекция „Продукти за растителна защита и торове” при БАБХ методически ръководи и координира дейността на областните дирекции по безопасност на храните в областта на растителната защита по отношение на продуктите за растителна защита и торовете. Администрира и координира разрешаването на продукти за растителна защита за пускане на пазара и употреба. Дирекцията организира, ръководи и контролира провеждането на биологично изпитване за ефикасност и за остатъчни количества на продуктите за растителна защита в базите на БАБХ и в одобрените бази на физически и юридически лица съгласно принципите на Добрата експериментална практика. Структурата прави оценка на съответствието на продуктите за растителна защита с показателите, одобрени при разрешаването. Изготвя и актуализира списъците на разрешените за пускане на пазара и употреба продукти за растителна защита и регистрираните торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати. Ръководи и координира дейността на областните дирекции по безопасност на храните при осъществяване на контрола върху пускането на пазара, търговията и употребата на продуктите за растителна защита и торовете. Води регистри на издадените разрешения за търговия с продукти за растителна защита, за препаковане на продукти за растителна защита и за специализирани растителнозащитни услуги. Друга нейна отговорна задача е да ръководи и координира контролната дейност върху употребата на продукти за растителна защита за спазване принципите на Добрата растителнозащитна практика и при интегрираното производство, съгласно изискванията на Закона за защита на растенията.

Дирекция „Лабораторни дейности” при БАБХ координира лабораторно-диагностичните изследвания, анализи и експертизи, свързани с растенията, суровините, храните и др. Дирекцията участва в разработването на програми за повишаване на качеството в лабораториите на Агенцията и води регистър на лабораториите, прилежащи към БАБХ.

Централна лаборатория за химични изпитвания и контрол (ЦЛХИК) е специализирана структура със статут на Дирекция в БАБХ. Създадена е през 1966 година за информационно обслужване на оранжерийното производство в страната, а от 1986 година с Решение на МС е оторизирана да контролира растителната продукция за съдържание на вредни химически вещества и качеството на агрохимикалите. Лабораторията има комплексен характер и контролира както продуктите, предназначени за земеделието – пестициди и торове, така и суровини и храни от растителен произход. Основната ѝ дейност е свързана с контрола на храни от неживотински произход за съдържание на замърсители. В лабораторията се извършват анализи, съгласно нормативните документи, за остатъчни количества от пестициди, съдържание на микотоксини и замърсители от околната среда, продукти за растителна защита,

минерални и органични торове, местно производство и внос, за съответствие с физикохимичните показатели.

- Остатъци от пестициди в: зеленчуци и плодове – пресни, замразени или сушени и продукти от преработката им; житни (зърнени) и продукти от преработката им; чай, билки и подправки; вино.
- Съдържание на микотоксини в: ядки, сушени плодове и продукти от преработката им; житни (зърнени) и продукти от преработката им; печено кафе, разтворимо кафе, зелено кафе, какао и какаови продукти; чай, билки и подправки, сокове, нектари и концентрати на плодова основа, пектин.
- Елементарен анализ в: зеленчуци и плодове – пресни, замразени или сушени и продукти от преработката им; чай, билки и подправки; житни (зърнени) и продукти от преработката им; бира и вина.
- Нитрати в: зеленчуци и плодове – пресни или замразени и продукти от преработката им; преработени храни на зърнена основа и храни предназначени за кърмачета и малки деца.
- Физикохимични анализи на: неорганични еднокомпонентни торове; неорганични сложни торове; неорганични течни торове.
- Активни бази на продукти за растителна защита за съответствие.

ЦЛХИК има изградена и функционираща Система за управление на качеството, като за всички свои дейности е акредитирана от Изпълнителна агенция „Българска служба по акредитация” съгласно изискванията на БДС EN ISO/IEC 17025.

Със Заповед на министъра на земеделието и храните ЦЛХИК е определена като Национална референтна лаборатория, която да извършва анализи на остатъци от пестициди в плодове и зеленчуци.

ЦЛХИК е разположена в модерен комплекс. Оборудвана е с най-съвременна аналитична апаратура, в нея работят високо квалифицирани експерти, което ѝ позволява да прилага европейските стандарти в своята дейност.

От 1990 г. в лабораторията се обновява непрекъснато наличната конвенционална и аналитична техника и към момента лабораторията разполага със съвременна апаратура за извършваните анализи в обхвата на дейност – GC, GC/MS/MS, HPLC, AAS, ICP и други.

Център за оценка на риска (ЦОР) е структура към БАБХ за наблюдение, събиране и анализ на данни, позволяващи охарактеризиране и независима научна оценка на рисковете с пряко или косвено въздействие върху безопасността на храните, фуражите, здравето на човека, здравето на растенията и други. Структурата извършва независима научна оценка по възлагане от държавни органи, физически и юридически лица или чрез възлагане от Европейския орган по безопасността на храните (EFSA). Дейността на ЦОР е ориентирана към информиране на обществото за възникващи рискове и опасности, вследствие неправилната употреба на продукти за растителна защита и за възможното присъствие на завишени остатъци от тях в храните.

Областни дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) БАБХ има изградени в страната 28 областни дирекции, които извършват дейността си на територията на съответната област. Инспекторите от ОДБХ изготвят становища по заявления за издаване на разрешения за търговия и преупаковане на продукти за растителна защита; контролират пуснатите на пазара продукти за растителна защита и торове и тяхната употреба; следят за изпълнението на програмите за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони; изпълняват националните програми за мониторинг на остатъчни количества от пестициди в храни; осъществяват граничен контрол на продукти за растителна защита и торове и др.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ (МЗХ) провежда националната политика за развитие на растениевъдството и животновъдството и на свързаните с тях дейности; провежда държавната политика в областта на зърнопроизводството, търговията и съхраняването на зърно и зърнопреработката; производството, търговията и употребата на фуражи; провежда държавната политика в областта на контрола върху храните

от растителен и животински произход, суровините, страничните животински продукти и продуктите, получени от тях, и специфичните растителни продукти, като следи за спазването на изискванията към храните, мерките и условията за осигуряване на тяхната хигиена и безопасност за човешкото здраве и за околната среда; организира, координира и контролира дейностите, свързани с опазването на земеделските и горските земи; прилага политиката за финансиране от държавния бюджет чрез специални фондове и чрез фондовете на Европейския съюз (ЕС) на проекти и програми в областта на земеделието и селските райони; организира, координира и контролира дейността по прилагането на Общата селскостопанска политика (ОСП), Политиката по безопасност на храните на ЕС; и други.

Дирекция „Здравеопазване на животните и безопасност на храните” подпомага министъра при разработването, координирането и прилагането на политиката на министерството в областта на качеството и безопасността на храните, безопасност на фуражите; координира изготвянето на единен многогодишен национален план за официалния контрол, провеждан с цел осигуряване на проверка на съответствието със законодателството в областта на фуражите и храните и изготвя годишен доклад за изпълнение на плана; координира ефективното функциониране на дейностите по Кодекс Алиментариус в България; изгражда и поддържа система за бързо съобщаване за наличие на опасни храни и фуражи (RASFF) в Република България; участва в осъществяване на съвместна дейност с Европейската служба по безопасност на храните, Световната здравна организация и Организацията за прехрана и земеделие и с други международни организации по безопасност на храните и фуражите.

Дирекция „Растениевъдство” подпомага министъра при осъществяването и изпълнението на държавната политика в областта на растениевъдството; съвместно с Областните дирекции "Земеделие" извършва обследване на земеделски култури за установяване на моментното им състояние съобразно агроклиматичните условия и изготвя доклад до министъра; участва в разработването, наблюдението, актуализирането и контрола върху Условията за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕУ); ръководи дейностите по изпълнение на Националния план за развитие на биологичното земеделие в България в периода 2006 - 2013 г.; участва в Комитета за управление на изпълнението на Националния план за развитие на биологичното земеделие в България, в Постоянния комитет по биологично земеделие (SCOF) и в работни групи към Европейския съюз.

Главна дирекция „Земеделие и поземлени отношения” подпомага министъра при провеждането на държавната политика в областта на земеделието, както и прилагането на ОСП на ЕС; координира и подпомага контрола на министъра по отношение на цялостната дейност на специализираните териториални структури в системата на министерството; създава и поддържа в актуално състояние Системата за идентификация на земеделските парцели (СИЗП) и специализираните бази данни и регистри, свързани с нея; организира, координира и контролира дейностите по актуализация на цифровата ортофотокарта (ЦОФК) и създаването и поддържането в актуално състояние на физическите блокове по начин, съобразен с целите на различните схеми и мерки по ОСП на ЕС, изискващи регистрация на площи; поддържа информационна система за регистъра на земеделските производители на централно ниво и на областно ниво, координира дейността по изпълнението на Закона за опазване на селскостопанското имущество (ЗОСИ), Закона за опазване на земеделските земи, Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ), Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд (ЗВСГЗГФ) и Закона за опазване на земеделските земи (ЗОЗЗ) и подзаконовите нормативни актове по прилагането им; изготвя годишен баланс на земеделските земи и горите; създава, обработва и анализира статистическата информация в областта на земеделието, като проектира, създава и поддържа база данни в земеделието; координира събирането на статистически данни от административните структури в системата на министерството; предоставят данни и изготвят анализи при извършване на одитни мисии от Европейската комисия, свързани с плащането на площ.

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ (МОСВ) ръководи, координира и контролира разработването и провеждането на държавната политика в областта на опазването на околната среда, опазването и използването на водите. МОСВ осъществява контрол и мониторинг на замърсяването на компонентите на околната среда (въздух, почви, повърхностни и подземни води) с химични замърсители.

Дирекция „Управление на водите“ осъществява държавната политика за управление на водите; разработва национални програми в областта на опазването и устойчивото развитие на водите; организира и ръководи мониторинга на водите; разработва политиката на държавата за двустранно и многостранно сътрудничество в областта на използването и опазването на водите; определя санитарно-охранителни зони: на водовземни съоръжения за минерални води, на водовземни съоръжения, разположени в границите на националните паркове, на комплексните и значими язовири, използвани за питейно-битово водоснабдяване; определя списъка на приоритетните и приоритетно опасните вещества; утвърждава методики за изследване на води в случаите, когато липсват български стандарти, както и методики за анализ на данните от мониторинга на водите.

Дирекция “Национална служба за защита на природата“ подготвя проекти на нормативни актове в областта на защита на природата; провежда процедури за обявяване и промени на защитени територии и защитени зони; провежда процедури по възлагането, приемането или утвърждаването на планове за управление на защитени територии и защитени зони; провежда процедури по възлагането и утвърждаването на планове за действие за растителни и животински видове; разработва и координира контрола по спазването на ограничителни режими за уязвими биологични ресурси; организира набирането, поддържането в актуално състояние и съхраняването на данни за Националната екологична мрежа и създаването на специализирани карти, регистри и информационна система въз основа на тези данни; подпомага методически дейността на регионалните органи по отношение на контрола по защитените територии, защитените зони, биологичното разнообразие; поддържа връзки и координация с други ведомства и организации по въпросите на защитените територии, защитените зони, опазването на биологичното разнообразие.

Министърът на околната среда и водите чрез директорите на дирекциите на националните паркове в границите на територията на националния парк контролира спазването на забраните и ограниченията в границите на санитарно-охранителните зони; осъществява наблюдение и контрол върху компонентите и факторите на околната среда, оказващи влияние върху състоянието на водите.

Дирекция “Управление на отпадъците и опазване на почвите“ ръководи, координира и контролира разработването и провеждането на държавната политика в областта на управлението на отпадъците, включително и опасни отпадъци и опазването на почвите.

Дирекция “Превантивна дейност“ осъществява политиката по предотвратяване и превантивен контрол на замърсяването на околната среда, в т. ч.: политиката по прилагане на международни конвенции в областта на управлението на химикалите относно процедурата по предварително обосновано съгласие при международната търговия с определени опасни химикали и пестициди, устойчивите органични замърсители, трансграничните въздействия на промишлените аварии; участие в изготвянето на предложения за оценяване на вещества, предложения за идентифициране на особено опасни вещества за разрешаване и предложения за ограничаване на химикали; дейности във връзка с вноса и износа на опасни химикали; предоставяне на информация на обществеността за рисковете и безопасната употреба на химикалите.

МОСВ осъществява дейността си на национално и регионално ниво чрез **Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС), 16-те Регионални инспекции по околна среда и води (РИОСВ) и 4-те Басейнови дирекции (БД).**

Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) е администрация към министъра на околната среда и водите за осъществяване на ръководни, координиращи и информационни функции по отношение на контрола и опазването на околната среда. Тя проектира и управлява Националната система за мониторинг на околната среда и информацията за състоянието на

компонентите и факторите на околната среда за територията на цялата страна. Агенцията е Национален координационен център към Европейската агенция по околна среда (ЕАОС).

Министерството на околната среда и водите чрез Изпълнителната агенция по околна среда провежда лабораторните и полевите изследвания за определяне на състоянието на водите; провежда мониторинга на водите на национално ниво; поддържа географска информационна система за водите на национално ниво; подготвя годишник за състоянието на водите; издава периодичен бюлетин за състоянието на водните ресурси на Република България въз основа на данните от проведения мониторинг на екологичното и химичното състояние на водите; създава и поддържа специализирани бази данни, карти, регистри и информационна система за водите.

Дирекция "Мониторинг и оценка на околната среда" има множество функции, сред които администрира Националната система за мониторинг на околната среда; извършва анализи и оценки на състоянието на околната среда по компоненти и фактори; изготвя национално представителна информация за състоянието на околната среда и природните ресурси; създава, обработва и докладва информация до ЕАОС и други международни институции; създава, обработва и предоставя в определен формат информация по компетентност във връзка с изпълнението на задължения за докладване пред Европейската комисия по прилагане на европейското право в областта на околната среда; извършва на национално ниво анализ на качеството и оценка на данните от мониторинга на водите, включително от мониторинга на морската околна среда; извършва инвентаризация на емисиите, заустванията и загубите на всички приоритетни вещества и замърсители в изпълнение на изискванията на Директива 2008/105/ЕО на Съвета; организира функционирането на информационната система за водите на национално ниво; изготвя комплексната документация във връзка с процедурите по акредитирането и преакредитирането на калибровъчната лаборатория в съответствие с изискванията на БДС EN ISO/IEC 17025:2006.

Главна дирекция "Лабораторно-аналитична дейност" осъществява функции, свързани с набиране и лабораторен анализ на проби от околната среда, за осигуряване дейността на НСМОС по заявка от басейновите дирекции за управление на водите, регионалните инспекции по околната среда и водите, външни клиенти, както и по сигнали и жалби на граждани, правителствени и неправителствени организации; извършва изпитвания на качеството на атмосферния въздух; качеството на повърхностни, подземни, отпадъчни, питейни и минерални води; качеството на почвите.

Дирекцията оказва методическа помощ и контролира качеството на анализите в 14 регионалните лаборатории; участва в разработването, хармонизирането и прилагането на стандартизационни документи в съответствие с изискванията на европейското законодателство в областта на контрола на околната среда; участва в между лабораторни сравнителни изпитвания на национално, европейско и международно ниво с цел осигуряване и контрол на качеството на извършваните анализи; изготвя комплексната документация във връзка с процедурите по акредитирането и преакредитирането на лабораториите в съответствие с изискванията на БДС EN ISO/IEC 17025:2006.

14-те регионални лаборатории извършват пробовземане, провеждане на полеви измервания и лабораторни изпитвания на - повърхностни води (включително и стоящи) от пунктовете на НСМОС и мрежата за мониторинг на абиотичните фактори на националните паркове, подземни води от пунктовете на НСМОС и за осъществяване на собствен мониторинг; отпадъчни води от обектите, подлежащи на задължителен контрол и за осъществяване на собствен мониторинг; повърхностни води предназначени за питейно-битово водоснабдяване. Извършва се пробовземане и изпитване на почви от пунктове, включени в Националната система за почвен мониторинг и мрежата за мониторинг на почви на националните паркове. Извършва се пробовземане и анализ и за външни клиенти. РЛ обслужват и контролна дейност, жалби, сигнали и аварийни ситуации, свързани със състоянието на околната среда. РЛ край р. Дунав и Черно море пробовземат и изпитват Дунавски води (изпълняват програмата за наблюдение на река Дунав) и морски води.

Регионалните лаборатории използват утвърдени, съвременни методики за лабораторни измервания, апаратите и съоръженията отговарят на високите международни стандарти за качество (ISO 9001), имат изградени системи за вътрешен лабораторен контрол върху всички изпитвани проби, съобразена с изискванията за добра лабораторна практика, участват периодично в междулабораторни сравнителни изпитвания.

Регионалните инспекции по околната среда и водите (РИОСВ) са административни структури към министъра на околната среда и водите, осигуряващи провеждането на държавната политика по опазване на околната среда на регионално равнище.

Министърът на околната среда и водите чрез регионалните инспекции по околната среда и водите в границите на териториалния им обхват провежда мониторинга на отпадъчните води; контролира обектите, формиращи отпадъчни води, включително пречиствателните станции на населените места, параметрите и изпълнението на условията и изискванията в издадените разрешителни за заустване на отпадъчни води и комплексните разрешителни, издадени по реда на Закона за опазване на околната среда; контролира аварийните изпускания на отпадъчни води; поддържа база данни за извършения мониторинг, включително собствен мониторинг на титулярите на издадени разрешителни, за количествените и качествените характеристики на отпадъчните води и за контрол за състоянието на отпадъчните води; поддържа в актуално състояние списъците на обектите, които формират емисии на приоритетни и приоритетно опасни вещества, общи и специфични замърсители.

Басейнови дирекции (БД) Директорът на басейновата дирекция провежда държавната политика за управление на водите на басейново ниво; разработва плана за управление на речния басейн; планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира данните, включително: за химичното и екологичното състояние на водите, на отпадъчните води; поддържа специализирани бази данни, карти, регистри и информационна система за водите; разработва програми от мерки за подобряване, опазване и поддържане състоянието на водите; определя санитарно-охранителни зони около съоръженията за питейно-битово водоснабдяване; издава периодичен бюлетин за състоянието на водите; създава и поддържа база данни за извършения от басейновата дирекция контрол.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО (МЗ) е компетентен орган по отношение изпълнението на европейското и национално законодателство в областта на водите предназначени за питейно-битови цели, бутилираните води (минерални, изворни и трапезни) предназначени за питейна употреба и води за къпане. Във връзка с изпълнение на своите задължения в тази област, чрез териториалните си органи – 28 Регионални здравни инспекции се извършва (съвместно с ВиК операторите) мониторинг на качествата на питейните води (включително и за наличие на средства за растителна защита). Съвместно с производителите на бутилирани, изворни и трапезни води се извършва контрол и върху бутилираните води, предназначени за питейна употреба. При насочен контрол и проучвания се извършват анализи на пестициди и във води за къпане и бутилираните води.

При констатиране на замърсяване на водите се предприемат съответни мерки за отстраняване на несъответствията и информиране на населението и потребителите.

Информация за извършваните анализи и резултатите от тях ще бъдат предоставени за целите на изпълнение на настоящия националния план в областта на питейните и бутилирани води и водите за къпане.

В изпълнение на своите задължения съгласно Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси Министерство на здравеопазването (чрез Клиника по токсикология към Многопрофилна болница за активно лечение и спешна медицина „Н.И.Пирогов“) е компетентен орган и по отношение събиране и анализиране на информация за случаите на остро и хронично отравяне с продукти за растителна защита в страната. Тази информация също ще бъде предоставяна в изпълнение на целите на настоящата програма.

КОНТРОЛНО-ТЕХНИЧЕСКА ИНСПЕКЦИЯ (КТИ) урежда обществените отношения, свързани с пускането на пазара, регистрирането, пускането в употреба, спирането

от работа, контрола по техническото състояние и безопасността на земеделската и горската техника и придобиването на правоспособност за работа с нея. Пускането на пазара, регистрацията или пускането в употреба на колесни и верижни трактори, ремаркета и сменяема прикачна техника се извършва само въз основа на валиден сертификат за съответствие с одобрения тип. КТИ регистрира самоходна техника с мощност на двигателя над 10 kW, несамоходните и стационарните машини, съоръженията, инсталациите и апаратите, използвани в земеделието и горите. КТИ има право да контролира и да спира временно от работа техника, която не е регистрирана, технически неизправна и необезопасена, както и техника, която не е преминала годишен технически преглед. КТИ съблюдава изискванията на нормативната база за провеждане на обучение, изпити и издаване на свидетелства за правоспособност за работа със ЗГТ.

МИНИСТЕРСТВО НА ТРАНСПОРТА, ИНФОРМАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ И СЪОБЩЕНИЯТА

Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ е национален контролен орган по отношение на гражданското въздухоплаване и гражданските въздухоплавателни средства. Съгласно чл. 8, ал. 1 от Закона за гражданско въздухоплаване „Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията ръководи и контролира гражданското въздухоплаване и гражданските въздухоплавателни средства и съоръжения на територията на Република България. Съгласно чл. 8, ал. 2 от ЗГВ „Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията осъществява правомощията си по ал.1 чрез Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“.

III. ПУСКАНЕ НА ПАЗАРА И УПОТРЕБА НА ПРОДУКТИ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА

Продуктите за растителна защита се разрешават за пускане на пазара и употреба на територията на Република България, когато отговарят на изискванията, определени в Регламент (ЕО) 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета.

В Република България продуктите за растителна защита се пускат на пазара и се употребяват след издаване на разрешение от изпълнителния директор на Българската агенция по безопасност на храните.

Регламент (ЕО) № 1107/2009 (по-конкретно чл. 55 от него) постановява, че продуктите за растителна защита трябва да се употребяват правилно. Правилната употреба включва прилагане на принципите на добрата растителнозащитна практика и спазване на условията, при които продуктът е разрешен и указанията, посочени върху етикетите. Правилната употреба е съобразена и с разпоредбите на Директива 2009/128/ЕО, и по-специално с общите принципи на интегрираното управление на вредителите, както е посочено в член 14 и приложение III към нея, които се прилагат най-късно от 1 януари 2014 г.

Във връзка с изпълнението на Регламент (ЕО) № 1185/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно статистиката за пестициди, компетентни органи в областта на статистиката на продукти за растителна защита са както следва:

- Министерство на земеделието и храните, Главна дирекция „Земеделие и поземлени отношения“, отдел „Агростатистика“ по отношение на статистика за годишните количества употребени продукти за растителна защита в селското стопанство;
- Българска агенция по безопасност на храните, дирекция „Продукти за растителна защита и торове“, отдел „Контрол на продукти за растителна защита и торове“ по отношение на статистика за годишните количества пуснати на пазара продукти за растителна защита.

ТАБЛ. 1. Брой разрешени продукти за растителна защита в Република България и брой на съдържащите се в тях активни вещества (към м. октомври 2012 год.):

Функция	ПРЗ, брой	Активни вещества, брой
1. Фунгициди	165	67
2. Инсектициди общо, в т.ч.	136	61
- акарициди	15	
- нематоциди	8	
- родентициди	4	
- лимациди	2	
- биоинсектициди	11	
- репеленти	2	
3. Феромони	27	
4. Хербициди общо, в т.ч.	181	73
- десиканти и дефолианти	3	
5. Растителни регулатори	10	
ОБЩО:	519	201

Актуален СПИСЪК НА ПРОДУКТИТЕ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА, разрешени за пускане на пазара и употреба в Република България, е поместен на интернет страница на Българската агенция по безопасност на храните:

<http://www.babh.government.bg/bg/register1.html>

IV. ЦЕЛИ

За да се намали зависимостта от употребата на пестициди, Националният план за действие за устойчива употреба на пестициди поставя **2 основни цели, всяка от които има дефинирани подцели, както следва:**

I. Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда, в т.ч.:

✓ Защита на хората:

1. превантивна защита на консуматорите – чрез намаляване на остатъците от пестициди в храни от растителен произход;
2. намаляване на рисковете от присъствието на остатъци от пестициди в храни, предназначени за децата, като най-уязвима група консуматори;
3. предотвратяване и/или намаляване на рисковете от присъствието на остатъци от пестициди в питейни води и бутилирани води;
4. защита на професионални потребители, оператори и селскостопански работници – чрез намаляване на експозицията на пестициди;
5. защита на жители и минувачи (случайно пребиваващи или преминаващи лица) в зони, в които се използват пестициди – чрез предотвратяване и/или намаляване на изложението на посочените лица под въздействието на пестициди;
6. защита на широката общественост и уязвими групи от населението – чрез предотвратяване и/или намаляване на рисковете от пестициди в публични пространства и зони за отдих;
7. защита на непрофесионални потребители, употребяващи пестициди в лични стопанства, градини, дворове и др.

✓ Защита на околната среда:

1. предотвратяване и/или намаляване на замърсяването на водите и почвите с пестициди;
2. предотвратяване и/или намаляване на рисковете от присъствието на остатъци от пестициди във водоизточниците – повърхностни и подземни води;
3. предотвратяване и/или намаляване на въздействието на пестицидите върху биологичното разнообразие, като специално внимание се обърне на пчелите и другите нецелеви организми.

II. Насърчаване на интегрираното управление на вредителите и на алтернативни подходи или методи, в т.ч.:

1. Разработване на системи за интегрирано управление на вредителите и на алтернативни подходи или методи за защита на растенията;
2. Въвеждане на интегрираното управление на вредителите – чрез информационни кампании и чрез стимулиране, включително и финансово, на земеделските производители, прилагащи общите и/или специфичните принципи на интегрирано управление на вредителите;
3. Насърчаване на използването на нехимични алтернативи на пестицидите, там където е възможно.

V. МЕРКИ

МЯРКА 1. ОБУЧЕНИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ ПОТРЕБИТЕЛИ НА ПЕСТИЦИДИ, ДИСТРИБУТОРИ И КОНСУЛТАНТИ

Република България ще подобри системата за първоначално и допълнително обучение за професионални потребители на пестициди, дистрибутори и консултанти и ще въведе система за сертифициране на лицата, които боравят с ПРЗ в рамките на професионалната си дейност – дистрибутори, консултанти и професионални потребители. Изпълнението на мярката гарантира, че лицата работещи с пестициди са запознати с потенциалните рискове за здравето на хората и за околната среда, както и с необходимите мерки за намаляване във възможно най-голяма степен на тези рискове.

От 2008 г. инспекторите от бившите регионални служби за растителна защита (сега областни дирекции по безопасност на храните) извършват ежегодни обучения на тема: „Базово обучение на земеделски производители за употреба на продукти за растителна защита от втора категория, съгласно чл. 26 от Наредба № 104 от 22 август 2006 г. за контрол върху предлагането на пазара и употребата на продукти за растителна защита” на територията на всички 28 административни области. Инспекторите провеждат обучения и за: интегрирано производство, добри растителнозащитни практики, икономически важни вредители – по култури и характерни за региона, законодателните изисквания свързани с продуктите за растителна защита и торовете, прогноза и сигнализация, карантинни вредители, опазване на пчелите и други актуални теми в областта на растителната защита.

В програмата на всички тези обучения е включена информация за въздействието на пестицидите върху здравето на хората и околната среда и начините за безопасното им и правилно използване.

По данни на БАБХ, в таблицата по-долу е представена информация за броя на обучените земеделски производители в периода 2008 г. – 2011 г., както следва:

година	брой обучени ЗП
2008	1698 (в т.ч. 1006 по чл.26 от Наредба №104)
2009	1697 (в т.ч. 1152 по чл.26 от Наредба №104)
2010	2045 (в т.ч. 1106 по чл.26 от Наредба №104)
2011	1320 (в т.ч. 886 по чл.26 от Наредба №104)

ТАБЛ. 2. ДАННИ:

- Обучени земеделски производители към 31.12.2011 г. – 6760 бр. ЗП
- Брой регистрирани земеделски производители на растениевъдна продукция към 14.10.2011 г. – 45286 бр. ЗП

Лицата, които боравят с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в рамките на професионалната си дейност трябва да притежават достатъчно знания по темите, изброени в Приложение № I на Директива 2009/128/ЕО. За да получат сертификат, тези лица трябва да положат успешно писмен тест.

Изключение: Лицата, които са завършили висше образование в областта на аграрните науки ще получат първоначално сертификат по право, без да полагат писмен тест. За подновяването на сертификата, след изтичане на неговата валидност, тези лица ще полагат тест, за да удостоверят актуализацията на своите знания.

Сертификатите за начално и допълнително обучение на професионални потребители на пестициди, дистрибутори и консултанти ще бъдат издавани от Българска агенция по безопасност на храните. Валидността на сертификатите ще бъде 5 години. Сертификатът ще бъде отнеман при две и повече нарушения на ЗЗР, извършени в срока на валидност на сертификата.

Обученията за продибиване на квалификация/правоспособност за работа с продукти за растителна защита от **професионална категория**¹ на употреба и за повишаване на придобитата квалификация/правоспособност ще се осъществяват от висши училища и институции в системата на професионалното образование и обучение. Обученията ще се провеждат по програми, одобрени от Българска агенция по безопасност на храните и предварително разработени от обучаващите институции според конкретните функции и отговорности на лицата, които ще бъдат обучавани и нивото на тяхната квалификация. Необходимо е програмите да включват като минимум темите, изброени в Приложение № I на Директива 2009/128/ЕО, както следва:

ТЕМИ ЗА ОБУЧЕНИЕ:

1. Действащото законодателство относно продуктите за растителна защита и тяхната употреба.
2. Наличие и рискове от незаконни (фалшиви) продукти за растителна защита и методи за тяхното откриване.
3. Опасностите и рисковете, свързани с продуктите за растителна защита, както и методите за тяхното идентифициране и контрол, и по-специално:
 - а) рискове за хората (оператори, жители, минувачи, хора, влизащи в обработени площи, както и хора, боравещи с или консумиращи третирани продукти), и фактори които увеличават тези рискове;
 - б) симптоми при отравяне с пестициди и правила за оказване на първа помощ;
 - в) рискове за нецелевите растения, полезните насекоми, дивата природа, биологичното разнообразие и околната среда като цяло.
4. Познания за основните приципи на интегрирано управление на вредителите, на растителните култури, принципите на биологичното земеделие, биологични методи за контрол на вредителите, информацията относно общите и специфичните принципи за определени култури.
5. Разработване и въвеждане на сравнителна оценка за подпомагане на професионалните потребители при избор на най-подходящия продукт за растителна защита между всички разрешени за определен вредител, който продукт трябва да е с минимални странични ефекти за здравето на хората, неприцелните организми и околната среда.
6. Познаване на мерките, необходими за ограничаване на рисковете за хора, неприцелни организми и околната среда: безопасни практики на работа за съхранение, бораване със и смесване на продукти за растителна защита, както и за обезвреждане на празни опаковки, други замърсени материали и остатъчни количества от продукти за растителна защита (включително смеси от резервоари); препоръки към операторите за използване на лични предпазни средства.

¹ С влизането в сила на новият ЗЗР България преминава от три категории на употреба на ПРЗ в две категории на употреба на ПРЗ. До промяната трите категории на употреба бяха както следва:

- 1) ПРЗ от първа (професионална) категория на употреба, които се прилагат само от или под контрола на агроном със специалност "растителна защита";
- 2) ПРЗ от втора (ограничена) категория на употреба се прилагат от лица с висше агрономическо образование или със средно земеделско образование - растениевъден профил;
- 3) ПРЗ от трета (свободна) категория на употреба могат да се прилагат от лица, навършили 18 години.

В новия ЗЗР продуктите за растителна защита се категоризират в две категории на употреба: професионална и непрофесионална. Професионалната категория на употреба се разделя на две подкатегории – първа професионална и втора професионална. Продуктите за растителна защита от професионална категория на употреба се прилагат само от потребители, притежаващи сертификат, като използването на ПРЗ от първа професионална категория на употреба трябва да бъде под контрола на агроном. Продуктите за растителна защита от непрофесионална категория на употреба се прилагат и от лица, навършили 18 години.

7. Подходите, основани на риска, които вземат предвид местните променливи характеристики на добива на вода, като климат, почви, видове култури и релеф.
8. Точно спазване на процедурите за подготовка за работа на оборудването за прилагане на продукти за растителна защита, включително калибрирането му, както и за експлоатацията му с оглед осигуряване на минимални рискове за използващия го, за други хора, за неприцелни организми, за биологичното разнообразие и за околната среда.
9. „Най-добри практики (НДП) за опазване на водите от замърсяване, причинено от точкови източници при употреба на ПРЗ”.
10. Използване на оборудването за прилагане на продукти за растителна защита и неговата поддръжка, съобразно изискванията, прилагане на специфичните техники за пръскане (например пръскане с малки обеми и дюзи за ограничено отнасяне), както и целите на техническата проверка на използваните пръскачки и начините за подобряване на качеството на пръскането. Познаване на специфичните рискове, свързани с използването на оборудване за ръчно прилагане на продукти за растителна защита или гръбни пръскачки и съответните мерки за управление на риска.
11. Ивършване на необходимите спешни действия за защита на здравето на хората, на околната среда, включително водните ресурси, при случайно изтичане и замърсяване с пестициди и при екстремни климатични условия.
12. Специалните изисквания по отношение на използването на пестициди на територията на Националната екологична мрежа (НЕМ) и други територии със специален статут, установени съгласно действащото законодателство.
13. Подаване на информация за всички инциденти свързани с пестициди или предполагаеми такива от всички видове здравни заведения.
14. Събиране и съхраняване на данни за всяка употреба на пестициди, съгласно ЗЗР.

ДЕЙНОСТИ за изпълнение на мярка 1:

- 1) Въвеждане на система за първоначално и допълнително обучение за лицата, които боравят с пестициди в рамките на професионалната си дейност (професионални потребители на пестициди, дистрибутори и консултанти);

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: Висши училища и институции в системата на професионалното образование и обучение

- 2) Въвеждане на система за сертифициране на професионални потребители на пестициди, консултанти, дистрибутори и продавач-консултанти в ССА.

Срок: до 26.11.2013 г. за професионални потребители на пестициди и консултанти

Срок: до 26.11.2015 г. за дистрибутори, продавач-консултанти в ССА

Отговорна институция: БАБХ

- 3) Създаване и поддържане на публичен регистър на лицата, които притежават сертификат за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба.

Срок за създаване на регистъра: до 26.11.2013 г.

Срок за поддържане на регистъра: постоянен

Отговорна институция: БАБХ

ОЧАКВАН РЕЗУЛТАТ във връзка с прилагането на мярка 1:

Постигане на намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда, в резултат на осигуряването и придобиването на специализирано знание за професионалните потребители, дистрибутори и консултанти.

МЯРКА 2. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРОДАЖБА НА ПЕСТИЦИДИ

Продажбата на пестициди е важен елемент от дистрибуторската верига, където в момента на продажбата, на крайния потребител (земеделския производител) следва да се предостави конкретна информация относно инструкциите за безопасност, свързани със здравето на хората и околната среда. На непрофесионалните потребители, които като правило нямат същото равнище на образование и не са преминали такова обучение, следва да се дават препоръки, по-конкретно относно безопасното боравене с продукти за растителна защита и тяхното съхраняване, както и относно обезвреждането на опаковките им.

Търговията с ПРЗ и преопаковането на ПРЗ се осъществяват по реда и условията на Закона за защита на растенията и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане.

Съгласно Закона за защита на растенията, търговията с продукти за растителна защита и преопаковането на ПРЗ се извършва от лица, които са търговци по смисъла на Търговския закон и притежават разрешение, издадено от изпълнителния директор на Българската агенция по безопасност на храните. Разрешенията се издават за срок 5 години и не могат да се прехвърлят на друго лице.

Търговията с ПРЗ се извършва в специализирани обекти: складове за съхранение и търговия с ПРЗ и/или селскостопански аптеки. Преопаковането на ПРЗ се извършва в специализирани цехове за преопаковане. Обектите за търговия, съхранение и преопаковане на продукти за растителна защита трябва да отговарят на изискванията на Закона за устройство на територията и на наредбите, регламентиращи изискванията към видовете обекти за търговия и съхранение на ПРЗ, издадени на основание на ЗЗР, за да осигурят надеждното и безопасно съхранение на продукти за растителна защита в тях.

Продуктите за растителна защита от професионална категория на употреба ще се продават само на лица, които притежават сертификат за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба. Системата за сертифициране е описана в мярката „Обучение на професионални потребители на пестициди, дистрибутори и консултанти” от Националния план за действие.

ТАБЛ. 3. Изисквания към лицата, които търгуват с ПРЗ или преопаковат продукти за растителна защита:

Лицата, които търгуват с ПРЗ или преопаковат продукти за растителна защита, трябва да са осигурили най-малко едно лице, което:		
при търговия с ПРЗ в склад	при търговия с ПРЗ в селскостопанска аптека	при преопаковане на ПРЗ
притежава висше образование в областта на аграрните науки и отговаря за дейността в обекта	притежава висше образование в областта на аграрните науки и: <ul style="list-style-type: none">• извършва продажбата в обекта или• контролира дейността в обекта, в качеството си на управител, в случай, че продавач-консултант е лице със средно професионално образование в областта на растениевъдството.	притежава висше образование в областта на аграрните науки и отговаря за дейността в обекта
притежава сертификат*	притежават сертификат*	притежава сертификат*

<p>присъства по време на продажбата и предоставя информация относно употребата на продуктите за растителна защита, рисковете за здравето на хората, животните и околната среда, и инструкции за безопасност. При продажба на непрофесионални потребители предоставя информация и относно опасностите, експозицията, правилното съхранение, боравенето, прилагането на продуктите и безопасното обезвреждане на отпадъците от тях в съответствие със Закона за управление на отпадъците, както и относно алтернативи с нисък риск</p>	<p>продавач-консултантът присъства по време на продажбата и предоставя информация относно употребата на продуктите за растителна защита, рисковете за здравето на хората, животните и околната среда, и инструкции за безопасност. При продажба на непрофесионални потребители се предоставя и информация относно опасностите, експозицията, правилното съхранение, боравенето, прилагането на продуктите и безопасното обезвреждане на отпадъците от тях в съответствие със Закона за управление на отпадъците, както и относно алтернативи с нисък риск</p>	<p>присъства по време на препаковането и контролира дейността в обекта</p>
--	---	--

* **Забележка:** в сила от 26.11.2015 г.

Когато един търговец извършва търговия с продукти за растителна защита в няколко склада, за всеки един от тях трябва да се осигури лице с висше образование в областта на аграрните науки, което да отговаря за дейността в обекта.

Когато един търговец извършва търговия с продукти за растителна защита в една или повече селскостопански аптеки, за всяка от които е осигурен продавач-консултант със средно професионално образование в областта на растениевъдството, е необходимо да се осигури поне едно лице с висше образование в областта на аграрните науки, което да контролира дейността в обектите.

Управителите на обектите за търговия с ПРЗ и продавач-консултантите се вписват в разрешението за търговия.

В селскостопанските аптеки могат да се предлагат и съхраняват само продукти за растителна защита от втора професионална и/или непрофесионална категория на употреба, в опаковки с вместимост до 5 литра/килограм, включително, а ако селскостопанската аптека се намира в жилищна сграда - вместимостта на опаковките е до 1 литър/килограм, включително.

Продукти за растителна защита от първа професионална категория на употреба се препаковат само в опаковки с вместимост не по-малка от 1 литър/килограм.

Съгласно Закона за защита на растенията и актовете по неговото прилагане се забранява:

- притежаването с цел продажба, търговията, препаковането, съхранението, предлагането и продажбата на неразрешени и/или негодни продукти за растителна защита;
- търговията, предлагането, продажбата и съхранението на продукти за растителна защита извън складовете и селскостопанските аптеки, за които е издадено разрешение за търговия с ПРЗ;
- предлагането и продажбата на продукти за растителна защита в отсъствие на лицето, вписано в разрешението за търговия.
- търговията, предлагането, продажбата и съхранението в селскостопанските аптеки на продукти за растителна защита от първа професионална категория на употреба и/или в опаковки с вместимост по-голяма от 5 литра/килограма, а в селскостопанските аптеки, разположени в жилищни сгради - в опаковки с вместимост по-голяма от 1 литър/килограм;
- продажбата на продукти за растителна защита с нарушена цялост на опаковката или етикета;

- препаковането на продукти за растителна защита извън цеховете за препаковане, за които са издадени разрешения.

При осъществяването на контролната дейност върху търговията на продукти за растителна защита, инспекторите от ОДБХ извършват проверки на регистрираните обекти: селскостопански аптеки, складове за съхранение и търговия с продукти за растителна защита, цехове за препаковане на продукти за растителна защита, както и на нерегламентирани обекти (всеки един обект извън регистрираните, в т.ч. пазари, магазини, тържища и др.) и проверки по сигнал.

Процентът на годишно проверяваните обекти от общия брой регистрирани, в зависимост от вида им е както следва:

- складова база за съхранение и търговия с ПРЗ - 100% от броя на регистрираните обекти, най-малко два пъти годишно;
- цехове за препаковане - 100% от броя на регистрираните обекти, най-малко два пъти годишно;
- селскостопански аптеки - 100% от броя на регистрираните обекти, най-малко веднъж годишно.
- нерегламентирани обекти - броят на инспекциите се определя в зависимост от броя на предполагаемите (възможни) обекти, където съществува риск от нерегламентирана търговия с ПРЗ.

В таблица № 4 е представена информация за броя и вида на най-често констатираните несъответствия при извършваните от инспекторите проверки за периода 2009 – 2011 г.

ТАБЛ. 4: Брой и видове констатирани несъответствия:

Вид на констатираните несъответствия	Календарна година		
	2009 г.	2010 г.	2011 г.
	Брой несъответствия		
Липса на разрешение за дейността.	20	19	25
Продажба или съхранение на неразрешени продукти за растителна защита.	24	16	19
Продукти за растителна защита с изтекъл срок на годност.	20	20	19
Продуктите за растителна защита не са подредени по функционална характеристика.	51	23	41
Липса на обособено място в складова база за съхранение на продукти за растителна защита с изтекъл срок на годност, повредена опаковка или спрени от продажба.	24	15	11
Не се води редовно Дневник на доставките.	67	81	80
Не са на видно място необходимите документи - разрешение за дейността, диплом и др.	47	19	54

Източник: БАБХ

- Годишен доклад за 2009 година на Р България относно мерките за контрол в съответствие с разпоредбите на член 17 от Директива на Съвета 91/414/ЕИО;

- Годишен доклад за 2010 година на Р България относно мерките за контрол върху продуктите за растителна защита в съответствие с разпоредбите на член 17 от Директива на съвета 91/414/ЕИО;

- Годишен доклад на Република България за обхвата и резултатите от контрола върху продуктите за растителна защита, в съответствие с разпоредбите на чл. 68 от Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета за 2011 година).

ДЕЙНОСТИ за изпълнение на мярка 2:

1) Лицата, които търгуват с продукти за растителна защита, трябва да са осигурили:

- За всеки склад за търговия с ПРЗ – най-малко едно лице с висше образование в областта на аграрните науки, което притежава сертификат* за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба.
- За всяка селскостопанска аптека – най-малко един продавач-консултант, който притежава висше образование в областта на аграрните науки или средно професионално образование в областта на растениевъдството и сертификат* за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба.

Срок за изискванията към лицата, които търгуват с ПРЗ: постоянен

*Срок за изискването за притежание на сертификат: от 26.11.2015 г.

Отговорна институция: БАБХ, търговци на ПРЗ

2) Лицата, вписани в разрешението за търговия, присъстват по време на продажбата и предоставят информация относно употребата на продуктите за растителна защита, рисковете за здравето на хората, животните и околната среда, и инструкции за безопасност. При продажба на непрофесионални потребители те предоставят и информация за опасностите, експозицията, правилното съхранение, боравенето, прилагането на продуктите, безопасното обезвреждане на отпадъците от тях в съответствие със Закона за управление на отпадъците, както и относно алтернативи с нисък риск.

Срок: постоянен

Отговорна институция: БАБХ, търговци на ПРЗ и техни асоциации

3) Продуктите за растителна защита от професионална категория на употреба се продават само на лица, които притежават сертификат за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба.

Срок: от 26.11.2015 г.

Отговорна институция: БАБХ, търговци на ПРЗ

ОЧАКВАН РЕЗУЛТАТ, във връзка с прилагането на мярка 2:

Спазването на всички законови изисквания и разпоредби относно продажбата на пестициди гарантира намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда, в резултат на продажба на ПРЗ само от компетентни лица и само на лица с придобити познания за въздействието и правилната употреба и съхранение на пестицидите.

МЯРКА 3. БОРАВЕНЕ С ПЕСТИЦИДИ. СЪХРАНЕНИЕ НА ПЕСТИЦИДИ И УПРАВЛЕНИЕ НА ТЕХНИТЕ ПРАЗНИ ОПАКОВКИ И ОСТАТЪЧНИ КОЛИЧЕСТВА

Боравенето с пестициди, включително тяхното съхраняване, разреждане и смесване, почистване след използване на оборудването за прилагане на пестициди, както и събиране и обезвреждане на останали в резервоарите смеси, празни опаковки от продукти за растителна защита и останало неупотребено количество работен разтвор, пораждат реална възможност за нежелана експозиция на хората и околната среда. Затова в Националния план за действие за устойчива употреба на пестициди са предвидени конкретни мерки по отношение на тези дейности в допълнение на мерките, предвидени в Директива 2008/98 на Европейския Парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 година относно отпадъците и за отмяна на определени директиви.

Мерките обхващат и непрофесионалните потребители, при които поради липса на познания е много вероятно да се получи неправилно боравене с продукти за растителна защита. Затова, при продажба на непрофесионални потребители, продавач-консултантът е длъжен да предоставя информация относно опасностите, експозицията, правилното съхранение, боравенето, прилагането на продуктите за растителна защита и безопасното обезвреждане на отпадъците от тях в съответствие със Закона за управление на отпадъците, както и относно алтернативи с нисък риск.

➤ Продуктите за растителна защита:

- се съхраняват в оригинални, запечатани опаковки на производителя или на лицето, което ги е преопаковало, при спазване на изискванията, определени от производителя и посочени върху етикета;
- които са негодни за употреба или са с отнето разрешение и изтекъл гратисен период за употреба, се обозначават по недвусмислен начин и се съхраняват на закрито, в специално обособени и обезопасени за целта места, в складове за съхранение на продукти за растителна защита и подлежат на третиране съгласно Закона за управление на отпадъците; Отговорността за съхраняването, предаването за обезвреждане, както и финансовото обезпечаване на обезвреждането на негодни или неразрешени продукти за растителна защита, е на техния притежател;
- се употребяват в съответствие с чл. 55 от Регламент (ЕО) № 1107/2009 и съгласно разпоредбите на ЗЗР и актовете по прилагането му;
- се употребяват в съответствие с разрешената им употреба и при спазване на условията и указанията, посочени върху етикетите и по начин, който не допуска увреждането на други растения и растителни продукти и не застрашава здравето на хората и животните или околната среда; Условията, редът и начинът за употреба на продуктите за растителна защита се определят с наредба на министъра на земеделието и храните;
- се прилагат чрез специализирана техника и оборудване, отговарящи на изискванията на Закона за регистрация и контрол на земеделска и горска техника.

➤ Третирането с продукти за растителна защита на семена за посев, предназначени за сеитба в стопанството, се извършва само със специализирана техника и/или оборудване, отговарящи на изискванията на Закона за регистрация и контрол на земеделска и горска техника;

➤ Обектите за съхранение на продукти за растителна защита трябва да са с контролиран достъп, да осигуряват надеждното и безопасно съхранение на продукти за растителна защита в тях и да отговарят на изискванията на Закона за устройство на територията и на наредбите, регламентиращи изискванията към видовете обекти за търговия и съхранение

на ПРЗ, издадени на основание на ЗЗР;

- Земеделските производители съхраняват продуктите за растителна защита, предназначени за употреба в стопанството, в постоянни или временни складове за съхранение на продукти за растителна защита; постоянните и временните складове трябва да са с контролиран достъп и да осигуряват надеждното и безопасно съхранение на продуктите за растителна защита в тях;
- Приготвянето на работния разтвор от продукти за растителна защита и почистването на техниката и оборудването за прилагане на продукти за растителна защита се извършва на места и по начин, който не замърсява околната среда и при спазване на указанията, посочени върху етикета на продукта;
- Неупотребено количество работен разтвор се използва при същите условия и употреби или при невъзможност да се употреби, се третира като отпадък, съгласно указанията, посочени върху етикета на продукта и съгласно Закона за управление на отпадъците.
- При третиране на земеделски площи с продукти за растителна защита задължително се спазват защитни зони и отстояния от съседни чувствителни култури, съгласно указанията, посочени върху етикета на продукта за растителна защита.
- Празните опаковки от ПРЗ се управляват и третират съгласно указанията, посочени върху етикета и в съответствие със Закона за управление на отпадъците.

Лицата, които произвеждат, отглеждат, съхраняват и търгуват с растения и растителни продукти са длъжни да водят дневник за употребените продукти за растителна защита. Дневникът се води на хартиен или на електронен носител и се съхранява в продължение най-малко на три години от последното вписване. При поискване дневникът се предоставя в Българската агенция по безопасност на храните. Дневникът се проверява и проверката се удостоверява от инспекторите по растителна защита от областната дирекция по безопасност на храните, на територията на която се намира полето, обектът или складът за съхранение на растения и растителни продукти. При воденето на дневника земеделските производители могат да бъдат подпомагани от консултанти по интегрирано управление на вредителите, от агрономи или от земеделски специалисти с растениевъден профил. Растенията и растителните продукти, които се произвеждат, отглеждат, съхраняват или търгуват, с цел преработка или консумация, се придружават от копие на съответната извадка от водения дневник.

В дневника се вписват:

- всяка употреба на продукт за растителна защита, вид и наименование на продукта, култура, площ, доза на приложение, време и техника на приложение, включително третиране на семена, количество употребени продукти за растителна защита за всяко поле или склад за съхранение на растения и растителни продукти;
- вида на вредителя, срещу който е изведена борба с продукти за растителна защита, неговата установена плътност, степен на нападение или разпространение, включително и прогнозираната му поява;
- резултатите от анализи за остатъци от пестициди или други замърсители в проби от растения и растителни продукти;
- идентификационни данни на лицето, което е отговорно за провеждане на растителнозащитното мероприятие; отговорното лице трябва да притежава сертификат.

Информация относно категорията на употреба на продуктите за растителна защита:

Категория на употреба означава причисляването на продукт за растителна защита към определена група, с цел ограничаване на употребата му до определена категория потребители.

Съгласно Закона за защита на растенията (Обн. ДВ. бр.91 от 10 Октомври 1997г., посл. изм. ДВ. бр.28 от 5 Април 2011г.), трите категории на употреба са както следва:

- 1) ПРЗ от първа (професионална) категория на употреба, които се прилагат само от или под контрола на агроном със специалност „растителна защита“;
- 2) ПРЗ от втора (ограничена) категория на употреба се прилагат от лица с висше агрономическо образование или със средно земеделско образование - растениевъден профил;
- 3) ПРЗ от трета (свободна) категория на употреба могат да се прилагат от лица, навършили 18 години.

Въвежда се нова система за категоризация на ПРЗ, както следва:

- Продуктите за растителна защита се категоризират в две категории на употреба: **професионална и непрофесионална.**
- Професионалната категория на употреба се разделя на две подкатегории: **първа професионална и втора професионална.**
- Категорията на употреба за даден продукт за растителна защита се определя в резултат на експертна оценка на продукта, като се вземат предвид:
 - условията и ограниченията при одобрението на активните вещества;
 - класифицирането на продуктите за растителна защита в една или повече категории на опасност за околната среда и здравето съгласно чл. 2 от Закона за защита от вредното въздействие на химични вещества и смеси или един или повече класове на опасност съгласно Регламент (ЕО) № 1272/2008;
 - оценката на риска, включително необходимостта от използване на лични предпазни средства;
 - разрешените употреби и категорията потребители.
- Продукт за растителна защита, съдържащ активно вещество, класифицирано като активно вещество-кандидат за замяна, се категоризира в категория “професионална”.
- Продукти за растителна защита, съдържащи само активни вещества, класифицирани като “вещества с нисък риск” и “основни вещества” по смисъла на чл. 22 и 23 от Регламент (ЕО) № 1107/2009, се категоризират в категория “непрофесионална”.
- При определяне на категорията на даден продукт за растителна защита могат да бъдат въведени допълнителни критерии, в зависимост от спецификата на неговата употреба и според опасността, която представляват за здравето на потребителя.
- Категорията на употреба на продуктите за растителна защита се определя от Съвета по продукти за растителна защита, при разрешаването на продукта.

В зависимост от определената при разрешаването на продукта за растителна защита категория на употреба се определя и кръгът от потребители:

- 1) продуктите за растителна защита от първа професионална категория на употреба се прилагат само от потребители, притежаващи сертификат и под контрола на агроном;
- 2) продуктите за растителна защита от втора професионална категория на употреба се прилагат само от потребители, притежаващи сертификат;
- 3) продуктите за растителна защита от непрофесионална категория на употреба се прилагат и от лица, навършили 18 години.

Предвиден е преходен период от 1 година за привеждане в съответствие с новата категоризация на пуснатите на пазара продукти за растителна защита и тяхното претикетиране. Съществуващата до момента категоризация на продуктите за растителна защита ще бъде приравнена към нова категоризация, както следва:

1. „първа (професионална)” в „първа професионална“;
2. „втора (ограничена)” във „втора професионална“;
3. „трета (свободна)” в „непрофесионална“.

Съгласно Закона за защита на растенията се забранява:

- употребата и съхранението с цел употреба на неразрешени или негодни продукти за растителна защита;
- употребата на продукти за растителна защита при култури и срещу вредители, които не са в обхвата на разрешената употреба;
- приложението на продукти за растителна защита в доза/количество или концентрация, която надвишава максималната разрешена доза/количество на единица площ или процент на работния разтвор при съответната употреба;
- прибирането на земеделската продукция преди изтичането на карантинния срок на употребените продукти за растителна защита, посочен върху етикета.

ТАБЛ. 5: ДАННИ от контролната дейност върху употребата на продукти за растителна защита за периода 2009 – 2011 г.

Проведени инспекции	Брой проведени инспекции за календарна година		
	2009 г.	2010 г.	2011 г.
Общо в т.ч. при:	1 778	2 468	3 943
Земеделски производители	1 648	2 374	3 798
Авиационно третиране	58	38	30
Обеззаразяване на семена	65	56	37
Извършване на фумигация	7	-	78

Контролът на земеделските производители от инспекторите на ОДБХ включва:

- **Документален контрол** – проверка на дневниците;
- **Контрол на терен** – прилагането на продукти за растителна защита с наземна техника, авиационна техника, обеззаразяване на семена, извършване на фумигация и обеззаразяване на площи, помещения и растителна продукция срещу вредители.

Обект на контрола са земеделските производители, които прилагат продукти за растителна защита при производството на растителна продукция. Данни за регистрираните земеделски производители се ползват от Регистъра на земеделските производители на растителна продукция, който се води от Министерство на земеделието и храните.

При извършения контрол на регистрирани земеделски производители са обхванати през:

- 2009 г. от 1 % до 5 % от регистрираните ЗП;
- 2010 г. от 3 % до 5 % от регистрираните ЗП;
- 2011 г. - 5 % от регистрираните ЗП.

В таблица № 6 е представена информация за броя и вида на най-често констатираните несъответствия при извършваните от инспекторите проверки за периода 2009 – 2011 г.

ТАБЛ. 6: Брой и видове констатирани несъответствия:

Вид на констатираните несъответствия	Брой констатирани несъответствия за календарна година		
	2009 г.	2010 г.	2011 г.
Липса на зъдължителни записи за употребени ПРЗ.	60	52	131
Употреба на неразрешен продукт.	-	5	1
Неразрешена употреба на разрешен продукт.	17	50	46
Непълни данни в Дневника за проведените химични обработки.	137	176	137
Неподходящи условия за съхранение на ПРЗ.	57	9	22
Неподходящи условия за съхранение на празни опаковки.	49	5	29
Незаконно изхвърляне на празни опаковки от ПРЗ.	8	6	-
Незачитане на предписанията за безопасност.	2	-	-

При констатиране на несъответствие се изготвя предписание със срок за отстраняването му или се съставя Акт за установено административно нарушение, съгласно разпоредбите на Закона за защита на растенията и на Закона за пчеларството.

Източник: БАБХ

- Годишен доклад за 2009 година на Р България относно мерките за контрол в съответствие с разпоредбите на член 17 от Директива на Съвета 91/414/ЕИО;

- Годишен доклад за 2010 година на Р България относно мерките за контрол върху продуктите за растителна защита в съответствие с разпоредбите на член 17 от Директива на съвета 91/414/ЕИО;

- Годишен доклад на Република България за обхвата и резултатите от контрола върху продуктите за растителна защита, в съответствие с разпоредбите на чл. 68 от Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета за 2011 година

Празните опаковки от продукти за растителна защита трябва да се съхраняват на закрито в специално обособени и обезопасени места и да се управляват и третират съгласно указанията, посочени върху етикета и в съответствие със Закона за управление на отпадъците.

ВАЖНО!

Забранява се изоставянето, загробването, нерегламентираното изхвърляне, изгаряне и депониране или друга форма на нерегламентирано третиране на празни опаковки от продукти за растителна защита.

Поетапно ще се въведе изискване към лицата, които пускат на пазара продукти за растителна защита, включително лицата, които преопаковат продукти за растителна защита и извършват търговията с тях, да разработят и прилагат система за обратно изземване на празните опаковки от крайния потребител, като използват дистрибуторската си мрежа или друг подходящ начин, при спазване на Закона за управление на отпадъците.

Крайните потребители на продукти за растителна защита, от своя страна, ще бъдат задължени да предават обратно празните опаковки, съобразно разработената система за обратно изземване на опаковки и разпоредбите на Закона за управление на отпадъците.

► ПРОЕКТ "ТОРПС БЪЛГАРИЯ" - ДОБРОВОЛНА ИНИЦИАТИВА ПРИ БОРАВЕНЕ С ПЕСТИЦИДИ И ТЕХНИТЕ ОПАКОВКИ

Този проект стартира през 2010 година по инициатива на Асоциация растителнозащитна индустрия България (АРИБ), съвместно с бившата Национална служба за растителна защита (НСРЗ), в качеството на официален местен партньор, с цел обучение на операторите за предотвратяване на замърсявания на водите с продукти за растителна защита от точкови източници.

Проектът "ТОРПС" се изпълнява в 15 държави членки на ЕС. Основната му цел е съществуващите на европейско равнище най-добри практики за опазване на водите от замърсяване при употребата на продукти за растителна защита, да бъдат адаптирани за условията на България и да бъдат разпространени чрез съвети, консултации, обучения и демонстрации. Това се прави, за да се намали рискът от замърсяване на подпочвените и повърхностните води с продукти за растителната защита от точкови източници. Необходимо е да се промени мисленето на всички, които по някакъв начин са свързани с използването на продукти за растителна защита, а от друга - не само да се покажат проблемите, които съществуват на този етап, но и да се представи най-доброто решение за тези проблеми. За постигане на положителни резултати са необходими общите усилия на всички заинтересовани страни.

Чрез прилагане на метода «обучение за обучители» експерти от НСРЗ (сега БАБХ), инспектори от бившите регионални служби за растителна защита (сега областни дирекции по безопасност на храните) и представители на браншовите организации в областта на растителната защита бяха обучени от експерти на ЕСРА и получиха сертификат за обучители.

По проекта "TOPPS България" на територията на всички 28 области, обучителите провеждат обучения на заинтересованите страни - земеделски производители, консултанти, дистрибутори на ПРЗ и др., на тема „Най-добри практики (НДП) за опазване на водите от замърсяване, причинено от точкови източници при употреба на ПРЗ”.

На обученията се представят снимкови, филмови, както и демонстрационни материали - брошури, плакати, дигитални, които и популяризират нагледно, по достъпен начин, последователността във всеки един етап от използването на продуктите за растителна защита. Обучителите демонстрират калибриране и тройно измиване на пръскачка. Всеки обучен по проекта получава сертификат. За 2010 г. и 2011 г. по проекта са обучени общо 756 бр. заинтересовани лица. Обученията продължават и през 2012 г.

ДЕЙНОСТИ за изпълнение на мярка 3:

- 1) Разработване и поддържане на регистър за разрешените ПРЗ в интернет страницата на БАБХ - разрешение за ПРЗ, етикет и информационен лист за безопасност на български език.

Срок за разработване на регистъра: до края на 2013 г.

Срок за поддържане на регистъра: постоянен

Отговорна институция: БАБХ

- 2) Регламентиране на изискванията към складовете за съхранение на ПРЗ на земеделските производители чрез приемане на Наредба за производството, търговията, препаковането и съхранението на продукти за растителна защита, издадена от министъра на земеделието и храните на основание на ЗЗР и привеждане на складовете в съответствие с изискванията за определен преходен период.

Срок: съгласно ЗЗР и Наредбата

Отговорна институция: БАБХ, ЗП

- 3) Разработване, въвеждане и прилагане на система за събиране на празните опаковки от ПРЗ.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: растителнозащитни асоциации, производители, препаковчици, търговци, земеделски производители

- 4) Включване на темата „Най-добри практики (НДП) за опазване на водите от замърсяване, причинено от точкови източници при употреба на ПРЗ”, в провежданите обучения и семинари на професионални потребители на пестициди, дистрибутори и консултанти, по т. 5 от Националния план за действие.

Срок: постоянен

Отговорна институция: Висши училища и институции в системата на професионалното образование и обучение, БАБХ

ОЧАКВАН РЕЗУЛТАТ във връзка с прилагането на мярка 3:

Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда в резултат на правилното боравене със и съхранение на пестициди и работа с техните опаковки и неупотребено количество работен разтвор.

МЯРКА 4. ПРОВЕРКА НА ИЗПОЛЗВАНОТО ОБОРУДВАНЕ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПЕСТИЦИДИ

Тъй като в Директива 2006/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 17 май 2006 г. относно машините са предвидени правила относно пускането на пазара на оборудване за прилагане на пестициди, които гарантират изпълнение на изискванията, свързани с околната среда, с оглед ограничаване на причиненото от такова оборудване неблагоприятно въздействие на пестицидите върху здравето на хората и околната среда, в директивата за устойчива употреба на пестициди са предвидени системи за редовни технически проверки на оборудването за прилагане на пестициди, което е вече в употреба – използваното оборудване за прилагане на пестициди.

Изискванията за пускането на пазара на оборудване за прилагане на пестициди, както и изискванията за технически проверки на използваното оборудване за прилагане на пестициди, са залегнали в Закона за регистрация и контрол на земеделската и горската техника. Съгласно ЗРКЗГТ оборудването за прилагане на пестициди, намиращо се в употреба, подлежи на задължителна проверка по отношение безопасността и опазване на здравето на хората и околната среда. Проверките се извършват от Контролно-техническата инспекция, като периодичността на проверките на оборудването за прилагане на пестициди намиращо се в употреба е:

1. една проверка до 26 ноември 2016 г.
2. проверка на всеки пет години до 2020 г.
3. проверка на всеки три години, след 2020 г.

Задължително ще бъде, след 26 ноември 2016 г., да се използва само оборудване за прилагане на пестициди, което успешно е преминало проверка по отношение безопасността и опазване на здравето на хората и околната среда.

Новото оборудване за прилагане на пестициди подлежи на проверка в рамките на 5 години след закупуването му.

Задължителните проверки на оборудването за прилагане на пестициди, намиращо се в употреба, по отношение безопасността и опазване на здравето на хората и околната среда ще бъдат извършвани от Контролно-техническата инспекция – от тестови инженери в областта на механизацията на земеделието чрез мобилно тестово оборудване за пръскачки.

Редът за периодичните проверки на оборудването за прилагане на пестициди и системата за сертифициране и контрол на проверките на оборудването за прилагане на пестициди и признаването на сертификати, издадени от други държави-членки се определят с наредба на министъра на земеделието и храните.

Във връзка с изискванията на директивата за устойчива употреба на пестициди, следното допълнително оборудване за прилагане на пестициди ще подлежи на задължителна проверка по отношение безопасността и опазване на здравето на хората и околната среда:

- оборудване за пръскане, прикрепено към въздухоплавателно средство;
- оборудване за пръскане, прикрепено към влак.
- щанги за пръскачки, по-дълги от 3 м, включително такива, които са прикрепени към сеитбено оборудване.

Проверките на оборудването за пръскане, прикрепено към въздухоплавателно средство ще бъдат извършвани ежегодно от инспектори по летателна годност от Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ към Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

Проверките на оборудването за пръскане, прикрепено към влак и проверките на щанги за пръскачки, по-дълги от 3 м, включително такива, които са прикрепени към сеитбено оборудване (в т.ч. приспособления за пръскане, монтирани на сеялки, брани, култиватори или други машини) ще бъдат извършвани от Контролно-техническа инспекция към Министерство на земеделието и храните. Периодичността на проверките на оборудването за пръскане,

прикрепено към влак и на проверките на щанги за пръскачки, по-дълги от 3 м, включително такива, които са прикрепени към сеитбено оборудване ще бъде: една проверка до 26 ноември 2016 г.; проверка на всеки пет години до 2020 г.; проверка на всеки три години, след 2020 г.

Следното оборудване за прилагане на пестициди също ще подлежи на задължителни проверки, но в различни от гореописаните графици и интервали:

- оборудване за обеззаразяване на семена;
- апликатори на гранули;
- аерозолни генератори;

Проверките на изброеното оборудване за прилагане на пестициди ще бъдат извършвани от Контролно-техническа инспекция.

Освободено от задължителна проверка е следното оборудване за прилагане на пестициди:

- ръчни пръскачки (пръскачки, които се държат в ръка);
- гръбни пръскачки – ръчно задвижвани;
- гръбни пръскачки с електро мотор;
- гръбни пръскачки с бензинов двигател.

Във връзка с освобождаването от проверка на изброеното оборудване за прилагане на пестициди, операторите на този тип оборудване биват информирани от Контролно-техническа инспекция за необходимостта редовно да сменят принадлежностите и за специфичните рискове, свързани с това оборудване.

Във връзка с изискването за първоначално и допълнително обучение за лицата, които боравят с пестициди в рамките на професионалната си дейност, е необходимо операторите да бъдат обучени да използват правилно оборудването за прилагане на пестициди.

ДЕЙНОСТИ за изпълнение на мярка 4:

- 1) Оборудването за прилагане на пестициди с наземна техника, намиращо се в употреба, подлежи на задължителна проверка по отношение безопасността и опазване на здравето на хората и околната среда.

Срок: една проверка до 26.11.2016 г.; проверка на всеки пет години до 2020 г.; проверка на всеки три години, след 2020 г.

Отговорна институция: КТИ

- 2) След 26.11.2016 г. се използва само оборудване за прилагане на пестициди с наземна техника, което успешно е преминало проверка.

Срок: новото оборудване за прилагане на пестициди с наземна техника подлежи на проверка в рамките на 5 години след закупуването му

Отговорна институция: КТИ

- 3) Оборудването за прилагане на продукти за растителна защита с авиационна техника преминава технически преглед, съгласно изискванията на Приложение № 10 към чл. 47, ал. 1 от Наредба № 24 от 2000 г. за издаване свидетелства на авиационните оператори, извършващи специализирани авиационни работи.

Срок: постоянен

Отговорна институция: ГДГВА

ОЧАКВАН РЕЗУЛТАТ във връзка с прилагането на мярка 4:

Използването на проверено оборудване за прилагане на пестициди гарантира намаляването на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда.

МЯРКА 5. ВЪЗДУШНО ПРЪСКАНЕ

Въздушното пръскане на пестициди има потенциал да предизвика значително неблагоприятно въздействие върху здравето на хората и околната среда, по-специално при отнасяне на струята. С въвеждане изискванията на директивата за устойчива употреба на пестициди, на европейско ниво се забранява въздушното приложение на пестициди, като обаче се допуска дерогация в специални случаи.

Законът за защита на растенията ще въведе забрана за въздушно пръскане на земеделски култури и други площи с продукти за растителна защита. В извънредни случаи, когато липсват други възможности за опазване на растенията и растителните продукти от вредители или са налице очевидни предимства, относно намаляване на въздействието върху здравето на хората и околната среда, в сравнение с наземното прилагане на продукти за растителна защита, въздушно пръскане може да се извърши само с писмено разрешение, издадено от Българската агенция по безопасност на храните. Компетентните органи относно извършването на въздушно пръскане са както следва:

- Българска агенция по безопасност на храните – за определяне на конкретните условия и специалните изисквания, при които може да се разреши извършването на въздушно пръскане;
- Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация” при Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията е компетентният орган за разрешаване на използването на въздухоплавателни средства и оборудване за въздушно прилагане на продукти за растителна защита;
- Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация” контролира съответствието на оборудването за прилагане на продукти за растителна защита чрез въздушно пръскане с изискванията на националното законодателство.

Въздушното пръскане може да се разреши в един от следните случаи:

1. обявен каламитет или епифитотия от икономически важни вредители по земеделските култури за определен район, област или за територията на цялата страна, обявени със заповед на министъра на земеделието и храните;

2. масово размножаване на вредители на определена площ и превишен праг на икономическа вредност;

3. необходимост от спешно ограничаване на разпространението на карантинни вредители и/или на вредители с цел предотвратяване възникването на каламитет/епифитотия.

Българската агенция по безопасност на храните може да разреши въздушното пръскане в горепосочените случаи, когато **е налице поне едно от следните обстоятелства:**

1. невъзможност за използване на наземна техника поради неблагоприятни агроклиматични условия, преовлажнени терени и площи;

2. необходимост от извършване на третиране в кратки срокове, поради преминаването на подходящите за третиране фазофази на културите или фази на развитие на вредителите;

3. силно пресечени и недостъпни терени, включително и горски територии.

За разрешаване на въздушно пръскане трябва да са изпълнени следните изисквания:

1. използваните продукти за растителна защита да са одобрени за въздушно пръскане на национално ниво;

2. авиационният оператор да притежава свидетелство за извършване на специализирани авиационни работи, издадено по реда на Наредба № 24 от 2000 г. за издаване свидетелства на авиационните оператори, извършващи специализирани авиационни работи, на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията;

3. поне един член на персонала на авиационния оператор да притежава сертификат за работа с ПРЗ от професионална категория на употреба.

4. оборудването за прилагане на продукти за растителна защита да е преминало технически преглед, съгласно изискванията на Приложение № 10 към чл. 47, ал. 1 от Наредба № 24 от 2000 г. за издаване свидетелства на авиационните оператори, извършващи специализирани авиационни работи;

5. въздухоплателното средство да разполага (да е снабдено) с оборудване за прилагане на продуктите за растителна защита, което да осигурява максимално намаляване на отнасянето на струята;

6. площите за третиране да не попадат в пояси I, II и III на санитарно-охранителните зони около водоизточници и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване от повърхностни води и в пояси I и II около водоизточници за питейно-битово водоснабдяване от подземни води и за минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди, определени в Наредба № 3 от 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди, на министъра на околната среда и водите, министъра на здравеопазването и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

С цел опазване на земеделските култури, екосистеми и биологичното разнообразие на площи, съседни на зоната, която ще бъде третирана с хербициди, Националният план за действие препоръчва използването на наземна техника и свеждане до минимум на въздушното пръскане с хербициди.

ВАЖНО!
Законът за защита на растенията въвежда ЗАБРАНА за въздушно пръскане с ТОТАЛНИ ХЕРБИЦИДИ!

За получаване на разрешение за въздушно пръскане възложителят подава в областната дирекция по безопасност на храните на територията, на която се намира площта за третиране, заявление по образец, 10 дни преди датата на третирането.

В 5-дневен срок от подаване на заявлението, инспектори по растителна защита извършват проверка на документите за изпълнение на условията за разрешаване на въздушно пръскане и при необходимост извършват проверка на място.

При оправдани извънредни ситуации или спешни случаи, заявлението може да бъде подадено по изключение до 5 дни преди датата на третиране.

Директорът на областната дирекция по безопасност на храните издава разрешение или мотивирано отказва издаването му.

Разрешението съдържа и мерките, необходими за навременното предупреждаване на жителите и преминаващите лица, за опазване на съседни чувствителни култури и за опазване на околната среда в близост до третираната площ.

Разрешение за въздушно пръскане на една култура на посочената площ се издава за период, не по-дълъг от 5 последователни дни.

При въздушното пръскане се спазват разпоредбите на Наредба № 15 от 2004 г. за мерките за опазването на пчелите и пчелните семейства от отравяне и начините за провеждане на растителнозащитни, дезинфекционни и дезинсекционни дейности, на министъра на земеделието и храните и разпоредбите на Наредба № 24 от 2000 г. за издаване свидетелства на авиационните оператори, извършващи специализирани авиационни работи, на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията;

Главна дирекция „Гражданска въздухоплателна администрация“ предоставя в Българската агенция по безопасност списък на авиационните оператори, които притежават

свидетелства за извършване на специализирани авиационни работи, издадени по реда на Наредба № 24 от 2000 г. за издаване свидетелства на авиационните оператори, извършващи специализирани авиационни работи и уведомява БАБХ при всяка промяна.

Областните дирекции по безопасност на храните контролират изпълнението на условията, при които е издадено разрешение за въздушно пръскане, чрез извършване на проверки по реда на Наредба за осъществяване на контрола върху продуктите за растителна защита и дейностите с тях, издадена от министъра на земеделието и храните на основание на ЗЗР.

При установяване на нередности и несъответствия, инспекторите по растителна защита на Българската агенция по безопасност на храните имат право да забранят или да преустановят въздушното пръскане.

Областните дирекции по безопасност на храните предоставят на обществеността информация за издадените разрешения, свързана с провеждането на въздушно пръскане, като зоната, която ще бъде пръскана, планирания ден и час на пръскането и вида продукт за растителна защита. Информацията се публикува в интернет страницата на Българската агенция по безопасност на храните и се разпространява от областните дирекции по безопасност на храните чрез кметствата и местните средства за масова информация или по друг подходящ начин.

ДЕЙНОСТИ за изпълнение на мярка 5:

- 1) Забрана за въздушно пръскане на земеделски култури и други площи с продукти за растителна защита.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: БАБХ

- 2) Извършване на въздушно пръскане само с писмено разрешение, издадено от БАБХ, в извънредни случаи, когато липсват други възможности за опазване на растенията и растителните продукти от вредители или са налице очевидни предимства, относно намаляване на въздействието върху здравето на хората и околната среда, в сравнение с наземното прилагане на продукти за растителна защита.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: БАБХ

- 3) Определяне на конкретните условия и специалните изисквания, при които може да се разреши извършването на въздушно пръскане.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: БАБХ, ОДБХ

- 4) Разрешаване на използването на въздухоплавателни средства и оборудване за въздушно прилагане на продукти за растителна защита.

Срок: постоянен

Отговорна институция: МТИТС, ГД ГВА

- 5) Контрол на съответствието с изискванията на законодателството на ЕС и на националното законодателство на оборудването за прилагане на продукти за растителна защита чрез въздушно пръскане.

Срок: от 2013 г.

Отговорна институция: МТИТС, ГД ГВА

6) Забрана за въздушно пръскане с тотални хербициди.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: БАБХ

7) Одобряване на национално ниво на ПРЗ за въздушно пръскане.

Срок: от влизане в сила на наредбата за условията, редът и начинът за употреба на продуктите за растителна защита, на министъра на земеделието и храните.

Отговорна институция: БАБХ

8) Забрана или преустановяване на въздушното пръскане при установяване на нередности и несъответствия.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: БАБХ, ОДБХ

9) Предоставяне на информация на обществеността за издадените разрешения, свързана с провеждането на въздушно пръскане, като зоната, която ще бъде пръскана, планирания ден и час на пръскането и вида продукт за растителна защита. Информацията се публикува в интернет страницата на БАБХ и се разпространява от ОДБХ чрез кметствата и местните средства за масова информация или по друг подходящ начин.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: БАБХ, ОДБХ, кметства, местни средства за масова информация

ОЧАКВАН РЕЗУЛТАТ във връзка с прилагането на мярка 5:

Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда, в резултат на забраната за въздушно пръскане, повишаване на информираността на обществеността за извършваните въздушни пръскания, както и на забраната за въздушно пръскане с тотални хербициди.

МЯРКА 6. ИНТЕГРИРАНО УПРАВЛЕНИЕ НА ВРЕДИТЕЛИТЕ

В Република България, проучване и разработване на системи за интегрирана борба с вредителите започват през втората половина на 50-те години на миналия век в Института по растителна защита, гр. Костинброд и в Института за гората, гр. София. През 1961 г. в Института по растителна защита се организира и специализирана секция, която по-късно прераства в лаборатория по биологична и интегрирана борба.

Внедряването и усъвършенстването на методи за интегрирана борба срещу вредителите по растенията и растителните продукти е залегнало още в Закона за защита на растенията от 1997 г. (*Обн. ДВ. бр. 91 от 10.10.1997 г.*). Съгласно действащата към момента Наредба № 15 от 3 август 2007 г. за условията и реда за интегрирано производство на растения и растителни продукти и тяхното означаване, земеделските производители могат да извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти, като прилагат общите и специфичните принципи за интегрирано управление на вредителите и да обозначават продукцията си с надпис „ИНТЕГРИРАНО ПРОИЗВОДСТВО”.

Разработени са и отпечатани ръководства за интегрирано управление на вредителите за 47 вида земеделски култури от следните 7 групи:

- зърнено-житни култури: пшеница, ечемик, овес, ръж, царевица;
- зърнено-бобови култури: обикновен фасул, грах, леща, соя, люцерна;
- технически култури: слънчоглед, маслодайна рапица, тютюн, захарно цвекло, памук, фъстъци;
- зеленчукови култури: домати (на открито и в оранжерии), пипер (на открито и в оранжерии), краставици (на открито и в оранжерии), тикви, готварски тиквички, дини, пъпеша, зеле, карфиол, брюкселско зеле, лук, чесън, праз, картофи;
- овощни култури: ябълка, круша, дюля, слива, череша, вишна, праскова, нектарина, кайсия;
- лоза и ягодоплодни култури: лоза, ягода, малина, касис;
- етерично-маслени култури: роза, мента, лавандула, кориандър.

Достъп до тези ръководства е осигурен чрез сайта на БАБХ и чрез предоставяне на определен брой печатни издания безвъзмездно на потребителя. Ръководствата включват общите принципи за интегрирано управление на вредителите и определят специфичните принципи за интегрирано управление на вредителите за всяка култура.

Земеделските производители имат достъп до обучение за интегрирано управление на вредителите в акредитирани институти и висши учебни заведения в областта на растителната защита (Аграрен университет – гр. Пловдив, Лесотехнически университет – гр. София), по програма, изготвена от обучителната институция и утвърдена от изпълнителния директор на БАБХ.

Интегрираната растителна защита включва регулиране и поддържане популациите на вредните видове на такова ниво, при което те не нанасят икономическа вреда, при максимално запазване на естествените и полезни организми. Наличието на известна численост от вредни организми е предпоставка за устойчивост на агробиocenozата и за нарастване на нейната саморегулация.

Вземането на решения при интегрираното управление на вредителите се базира на система от наблюдения, диагностика, прогноза и сигнализация. Прогнозата за болестите и неприятелите се осъществява главно на основата на данни от диагностиката на вредителите и данни от влиянието на средата върху развитието на вредителите и растението гостоприемник. От многостранната информация за: фитосанитарна обстановка в агроценозите; поява, разпространение, плътност, развитие, степен на нападение и очаквани загуби от вредителите; взаимоотношения между вредната и полезна флора и фауна; ефекта на проведените растителнозащитни мероприятия, както и от точно направения анализ, зависи правилността на решението и мерките за контрол. Осъществяването на профилактични или оздравителни мероприятия, основани на прогнозата, допринасят за допълнително намаляване на рисковете за здравето на хората и околната среда. Данните на

прогнозата трябва да се вземат предвид и при определяне на оптималните срокове за извършване на агротехническите мероприятия по райони.

Организацията на системата за наблюдение, обследване, прогноза и сигнализация на икономически важни вредители по земеделските култури, както и определянето на оптималните срокове и средствата за борба с вредителите винаги са били държавна политика, осъществявана чрез бившата Национална служба за растителна защита и нейните регионални структури (сега БАБХ и ОДБХ). Инспекторите по растителна защита, изпълняващи горепосочените дейности са агрономи с висше образование, преминали необходимите курсове и обучения за повишаване на своята квалификация. Тъй като динамиката на развитие и степента на нападение от вредители до голяма степен определя формирането на добивите в селското стопанство, е необходимо инспекторите по растителна защита до съвършенство да познават биологията на неприятелите и етиологията на патогените, за да определят точно съществуващия запас от вредители в даден район и качествено състояние на популациите. Визуалната диагностика и консултантските услуги на място при земеделския производител са незаменим и независим помощник при определяне степента на нападение и точния момент за провеждане на химичен контрол в конкретното насаждение.

Съгласно ЗЗР, БАБХ издава бюлетини за оповестяване на появата, развитието и разпространението на икономически важните вредители по земеделските култури и средствата за борба с тях. Събраната информация от мониторинга на вредителите, се обобщава, анализира и предоставя от БАБХ и ОДБХ в “Бюлетин за поява, разпространение, плътност, развитие, степен на нападение, срокове и начини на борба с вредителите по земеделските култури”. В бюлетините се съдържа информация по отношение на биология, фенология и контрол на икономически важните вредители на територията на съответната област. Сигнализирането на точния момент в извеждането на химичния контрол повишава ефективността на пръскането и намалява излишната употреба на пестициди. За недопускане на некомпетентно приложение на продуктите за растителна защита, в бюлетините се посочват разрешените за употреба ПРЗ за контрол на съответните вредители. Бюлетините информират земеделските производители и за настъпили промени в нормативната уредба, за новоустановени вредители в страната и методите за техния контрол, за предстоящи обучения, семинари и работни срещи.

ТАБЛ. 7: Абонаменти за бюлетини за растителна защита в периода 2008 – 2011 г.

Година	Брой абонаменти за бюлетини по растителна защита
2008	1520
2009	1471
2010	980
2011	696

Продуктите за растителна защита са неизменна част от съвременните технологии при отглеждане на земеделските култури. За да се ограничи дяла на химичния метод в растителната защита, е необходимо употребата на продуктите за растителна защита да става само при доказана необходимост. Важно условие за вземане на правилното решение са определените прагове на икономическа вредност (ПИВ) при основните неприятели и болести по земеделските култури. Повредата по растенията е нестандартна величина и това налага за всеки вредител да се разработи скала за ПИВ, която да отразява особеностите на неприятелите от една популация при конкретни условия.

Необходимо е усъвършенстване и опростяване на методите за отчитане на плътността на вредителите. Където е приложимо, прякото отчитане да се замени с косвени показатели, които могат да се приемат за ПИВ, например процент заселени или процент повредени растения.

Важен елемент от интегрираната растителна защита са математическите модели при прогнозирането на вредителите. Моделите са изключително полезни средства при изучаване на агроecosystemите и могат да се използват за прогнозиране на развитието им. Тези методи на прогнозиране дават на професионалните потребители възможност за вземане на по-правилни решения и спомагат за определяне на точният момент в извеждането на химичния контрол. Необходимо е разработване на математически модели за прогнозиране на вредителите, като първоначално се разработят математически модели за прогнозиране за няколко ключови вредителя.

Съгласно чл. 14 от Директива 2009/128/ЕС и чл. 55 от Регламент ЕО № 1107/2009 спазването на общите принципи за интегрираното управление на вредителите ще се въведе като задължително изискване от 2014 г.

Прилагането на общите принципи за интегрирано управление на вредителите от всички земеделски производители ще доведе до по-целенасочено използване на наличните мерки за контрол на вредителите и намаляване на зависимостта от употребата на пестициди.

Общи принципи за интегрираното управление на вредителите:

1. Предпазването от вредители и/или тяхното ограничаване следва да се постига или подпомага, основно чрез:

- сеитбообръщение на културите,
- провеждане на подходящи селскостопански мероприятия (например предварително подготвяне на разсадните лехи, време и гъстота на сеитба, подсяване, оптимално разстояние между културите, противоерозионни обработки, санитарни мерки и резитби),
- използване, на подходящи устойчиви/толерантни сортове растения и на стандартни/сертифицирани семена и посадъчен материал,
- прилагане на балансирано торене, варуване, практики за напояване и дренаж,
- предотвратяване на разпространението на вредни организми чрез прилагане на санитарни мерки (например чрез редовно почистване на машините и на оборудването),
- опазване и поддържане на полезните организми, например чрез прилагане на подходящи растителнозащитни мерки или чрез използване на екологични инфраструктури във или извън обработваемите площи;

2. Вредителите трябва да се наблюдават с подходящи методи и средства. Такива методи следва да включват научнообосновани системи за предупреждаване, прогнозиране и ранно диагностициране, както и ползването на професионални консултации.

3. На база резултатите от наблюдението професионалният потребител трябва да реши дали и кога да прилага мерки за растителна защита. Определящ фактор при вземането на решения са утвърдените прагове на икономическа вредност. Преди третиране по възможност трябва да се вземат предвид праговете на икономическа вредност, конкретните площи, култури и климатични условия.

4. Устойчивите биологични, физически и други нехимични методи трябва да се предпочитат пред химичните методи, когато осигуряват задоволително равнище на контрол на вредителите.

5. Прилаганите пестициди трябва да бъдат селективни по отношение на целта и да имат минимални странични ефекти върху здравето на хората, полезните организми и околната среда.

6. Професионалният потребител трябва да ограничава употребата на пестициди и други форми на намеса до необходимата степен, например да ползва по-ниски дози, намален брой третираня или частично третиране (например ленточно или огнищно), когато прецени, че степента на риск за културата е приемлива и не се увеличава опасността за изграждане на устойчивост при вредителите.

7. Когато има опасност от създаване на устойчивост, но опазването на културата изисква нееднократно прилагане на пестициди, за да се запази ефективността на продуктите,

трябва да се прилагат наличните стратегии срещу развитието на устойчивост. Това може да включва употребата на няколко пестицида с различни механизми на действие.

8. На база данните за употребените пестициди и данните за наблюдението на вредителите, професионалният потребител проверява доколко са успешни прилаганите мерки за растителна защита.

При опазването на земеделските култури могат да се приложат и специфичните принципи за интегрирано управление на вредителите, съгласно които се извършва интегрирано производство на растения и растителни продукти.

Специфични принципи за интегрирано управление на вредителите:

Специфичните принципи за интегрирано управление на вредителите се определят в Ръководства.

Интегрираното производство на растения и растителни продукти цели намаляване на въздействието от употребата на продукти за растителна защита върху здравето на хората, животните и околната среда и обхваща:

- приоритетно прилагане на биологични, физични и нехимични методи, средства (мерки) и продукти за растителна защита с нисък риск за здравето на хората, животните и околната среда;
- заместване на продуктите за растителна защита с механизмите за естествено регулиране на икономически важните вредители по земеделските култури;

Съгласно ЗЗР е необходимо земеделските производители, които произвеждат определени растения и растителни продукти чрез интегрирано производство, да ги произвеждат съгласно Ръководства за интегрирано управление на вредителите за непрекъснат период от 5 години. Земеделските производители нямат право през този петгодишен период да произвеждат същите растения и растителни продукти чрез друг вид земеделско производство.

Контролът върху лицата, извършващи интегрираното производство на растения и растителни продукти се осъществява от Българската агенция по безопасност на храните.

Българска агенция по безопасност на храните създава, поддържа и съхранява национална база данни за появата, разпространението, плътността, развитието, степента на нападение от икономически важните вредители по земеделските култури. Националната база данни може да се използва, като фундамент за създаване и подържане на интернет портал по растителна защита, от където професионалните потребители ще могат да получават данни и информация, необходима за вземането на решения. Това включва информация по агроекологични райони - за култури (фенофаза от-до за АЕР), вредители (фаза на развитие), отчетена плътност, ПИВ, тенденция. Националната база данни за растителна защита ще е независим източник за предоставяне на специализирана информация, достъпна за дистрибутори, консултанти и земеделски производители.

ДЕЙНОСТИ за изпълнение на мярка 6:

- 1) Актуализиране на изготвените ръководства за интегрирано управление на вредителите.

Срок: до края на 2014 г.

Отговорна институция: *БАБХ, ЦОР*

- 2) Актуализиране на научна основа на праговете на икономическа вредност при основни култури – „Праговете на икономическа вредност при основните неприятели и болести по земеделските култури” от 1997 г., утвърдени от генералният директор на Националната служба по растителна защита и агрохимия.

Срок: до края на 2014 г.

Отговорна институция: *БАБХ и други*

- 3) Въвеждане на консултантски услуги за интегрирано управление на вредителите.
Срок: съгласно ЗЗР
Отговорна институция: БАБХ, лица, извършващи консултантни услуги за ИУВ
- 4) Създаване и поддържане публичен регистър на лицата, които са регистрирани и могат да предоставят консултантски услуги за интегрирано управление на вредителите.
Срок за създаване на регистъра: съгласно ЗЗР
Срок за поддържане на регистъра: постоянен
Отговорна институция: БАБХ
- 5) Създаване и поддържане на регистри на земеделските производители, които извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти – от ОДБХ за територията на съответната област и от Централно управление на БАБХ – национален регистър, който съдържа данните на областните регистри;
Срок за създаване на регистрите: съгласно ЗЗР
Срок за поддържане на регистрите: постоянен
Отговорна институция: БАБХ, ОДБХ
- 6) Контрол върху интегрираното производство и събиране на информация за отглежданите култури и заетите с тях площи.
Срок: постоянен
Отговорна институция: БАБХ, ОДБХ
- 7) Провеждане на информационни кампании относно общите принципи на ИУВ.
Срок: до 01.01.2014 г.
Отговорна институция: БАБХ, ОДБХ, асоциации на земеделски производители
- 8) Въвеждане на законово задължение на земеделските производители да съхраняват документация за всяка употреба на биологичен агент.
Срок: съгласно ЗЗР
Отговорна институция: БАБХ, ОДБХ
- 9) При опазването на земеделските култури се прилагат общите принципи за интегрирано управление на вредителите.
Срок: постоянен след 01.01.2014 г.
Отговорна институция: БАБХ, ЗП
- 10) При опазването на земеделските култури могат да се приложат и специфичните принципи за интегрирано управление на вредителите, съгласно които се извършва интегрирано производство на растения и растителни продукти.
Срок: постоянен
Отговорна институция: БАБХ, ЗП
- 11) При опазване на земеделските култури от икономически важни вредители чрез интегрирано управление на вредителите, по преценка и препоръка на консултанта за интегрирано производство, ЗП може да приложи продукт за растителна защита в доза, по-ниска от разрешената, с цел намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда и поддържане популациите от вредители в граници под ПИВ.
Срок: при обоснована възможност
Отговорна институция: консултантът за интегрирано производство
- 12) Увеличаване на площите за биологично земеделие – на използваната земеделска земя, управлявана по биологичен начин.

Срок: до 2013 г. по Национален план за развитие на биологичното земеделие в България в периода 2006 – 2013 г.; след 2013 г. – съгласно актуализирания Национален план за развитие на биологичното земеделие в България

Отговорна институция: МЗХ

- 13) Установяване на приоритетни обекти като активни вещества, култури, региони или практики, изискващи специално внимание, или добри практики с оглед намаляване на рисковете и на въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда.

Срок: постоянен

Отговорна институция: МЗХ, ССА

- 14) Идентифициране на активни вещества, които пораждаат особено безпокойство, устойчиви или високорискови активни вещества (токсични, силно токсични, биоаккумулятивни, канцерогенни, мутагенни, токсични за репродукцията), за които съществуват по-безопасни алтернативи и заместването им с алтернативите (списък на активни вещества, кандидати за замяна, съгласно чл. 24 от Регламент 1107/2011).

Срок: съгласно Регламент 540/2011

Отговорна институция: БАБХ, ЦОР

- 15) Създаване и поддържане на интернет портал по растителна защита.

Срок: до края на 2016 г.

Отговорна институция: БАБХ и други

- 16) Внедряване и използване на математически модели за прогнозиране на развитието на ключови вредители при стратегически за страната земеделски култури.

Срок: поэтапно от 2015 г.

Отговорна институция: БАБХ, ССА, Университети

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ във връзка с прилагането на мярка 6:

1. Намаляване на рисковете и на въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда, чрез постигане на баланс между екологичните и икономическите нужди при употреба на продукти за растителна защита.
2. Производство и предлагане на пазара на безопасна и качествена растителна продукция.
3. Спазването на принципите на интегрирано управление на вредителите подпомага ограничаването на употребените продукти за растителна защита до необходимия минимум и прилагането на алтернативни подходи или методи за растителна защита.
4. Повишаване и запазване интереса на земеделските производители към интегрирания начин на производство на растения и растителни продукти и преминаване към биологично производство.
5. Предотвратяване появата на резистентност на вредителите към продуктите за растителна защита.
6. Намаляване на разходите на земеделските производители за продукти за растителна защита.

МЯРКА 7. НАМАЛЯВАНЕ НА НИВАТА НА ОСТАТЪЦИ ОТ ПЕСТИЦИДИ В ХРАНИ ОТ РАСТИТЕЛЕН ПРОИЗХОД (БЪЛГАРСКО ПРОИЗВОДСТВО)

► ОЦЕНКА НА РИСКА ЗА КОНСУМАТОРИТЕ, ВСЛЕДСТВИЕ ОСТАТЪЦИ ОТ ПЕСТИЦИДИ В ХРАНИТЕ

Неправилното прилагане на продукти за растителна защита в земеделието води до завишени нива на остатъци от тях в компонентите на околната среда и в храните. От особена важност е нивото на остатъци в продукцията да бъде на безопасно за консуматорите ниво, което да бъде възможно най-ниското. Присъствието на остатъци от пестициди над пределно допустимите норми представлява риск за здравето на консуматорите и може да има сериозни нежелани ефекти, ако не бъде стриктно контролирано.

За регламентиране нивата на остатъците, в Европейския съюз (ЕС) са въведени **Максимално допустими граници на остатъчни вещества (МДГОВ)** от пестициди – Maximum residue levels (MRLs), които представляват най-високото законово нормирано ниво на остатъци от пестициди в храни и фуражи. Европейският орган по безопасност на храните (EFSA) е главно отговорен за хармонизиране стойностите на MRLs в отделните държави-членки. Като член на ЕС, нашата страна е задължена да осигури спазването и контрола на Максимално допустимите нива на остатъци от пестициди.

Превишаването на MRL невинаги означава, че продуктът е опасен за здравето на потребителя и че е негоден за консумация. MRL не е граница на токсикологичен риск, а се определя на базата на максимално ниво на пестицидните остатъци в определена култура. Установяването на остатъчни количества пестициди, превишаващи определената стойност за MRL в даден продукт е индикация, че при производството му не е спазена съответната ДРЗП, но за да се прецени дали съществува токсикологичен риск за консуматорите, се правят оценки на дългосрочната и краткосрочна експозиция.

Оценката на експозицията на потребителите при приемането на храни с установени завишени нива на остатъци се извършва с помощта на Европейски модел за оценка на риска (PesticideRiskAssessmentModel, PRIMo), разработен от експертите на EFSA. В този модел резултатите от анализа за остатъчни количества пестициди са свързани с данните за хранителна консумация в държавите членки на ЕС и клъстерните диети на Световната здравна организация, като са включени застрашени и особено чувствителни групи от населението (моделът разграничава риска за възрастни и за деца, тъй като те са много по-уязвима група консуматори). Рискът от приемането на дадена замърсена хранителна продукция зависи в голяма степен от приеманото количество от дадена група консуматори, което е отразено в диетите.

За да се осигури спазването на MRLs, държавите членки са задължени да осъществяват официален контрол за наличието на пестицидни остатъци. В качеството си на държава членка на ЕС, Република България също е задължена да извършва контрол на продукцията, съгласно национални и Европейски мониторингови и контролни програми. Получените данни от отделните държави се изпращат към EFSA, която ги включва в своите годишни доклади за пестицидни остатъци.

► МОНИТОРИНГ НА ОСТАТЪЦИ ОТ ПЕСТИЦИДИ В ХРАНИ ОТ РАСТИТЕЛЕН ПРОИЗХОД

За да бъдат защитени консуматорите от рискове за здравето им, възникнали в резултат от наличие на остатъци от пестициди в храните от растителен произход, е необходимо осъществяване на мониторинг на остатъци от пестициди в храни от растителен произход – българско производство и внос.

Като държава членка на ЕС и в изпълнение на разпоредбите на Регламенти (ЕО) №178/2002, 882/2004 и 396/2005, от една страна Република България изготвя ежегодно и изпълнява единна Национална програма за контрол на остатъци от пестициди в и върху храни от растителен и животински произход, а от друга изпълнява ангажиментите си при участието в програмата на ЕС, предвидена в Регламент за изпълнение (ЕС) № 1274/2011 на Комисията от 7 декември 2011 година относно координирана многогодишна контролна програма на Съюза за 2011, 2012 и 2013 г. за гарантиране спазването на максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди във и върху храни от животински и растителен произход и за оценка на потребителската експозиция на тези остатъчни вещества.

Контролната програма е насочена към осигуряване на коректното прилагане на разрешените за употреба продукти за растителна защита, в съответствие с Добрата растителнозащитна практика.

Целта е да се направи оценка на нивата на пестицидни остатъци в растителната продукция при прибиране на реколтата и съответствието им с определените максимално допустими количества от пестициди; да се осигури коректното прилагане на разрешените за употреба продукти за растителна защита (доза на приложение, карантинни срокове, използването им само за цели, за които са разрешени).

Изпълнението на контролната програма цели да намали злоупотребите, свързани с превишаване на дозите, неспазване на карантинните срокове или употребата на забранени пестициди.

Изборът на земеделски продукти се основава на ротационен принцип за продуктите от растителен произход, консумирани в най-големи количества с диетата на българина, съобразен е с резултати от изследване на продукцията, получени от предходни години, с икономическата значимост на продуктите и с препоръката на Европейската комисия за мониторинг на пестицидни остатъци в храни за всяка година, с цел защита здравето на потребителите от необоснован риск от пестицидите.

Програмата обхваща главно земеделски райони и култури с интензивна употреба на продукти за растителна защита. Пробите от растителни продукти бяха взимани от местата на производство (на полето, в оранжерии), при прибиране на реколтата, преди тяхното предлагане на пазара, от обучени инспектори от ОДБХ, в пълно съответствие с разпоредбите на Директива 2002/63/ЕС.

► НАЦИОНАЛНИ РЕФЕРЕНТНИ ЛАБОРАТОРИИ ЗА АНАЛИЗ НА ОСТАТЪЧНИ КОЛИЧЕСТВА ОТ ПЕСТИЦИДИ

Националните референтни лаборатории (НРЛ) в системата на Българска агенция по безопасност на храните за анализ на остатъчни количества от пестициди в и върху храни от растителен и животински произход са Централна лаборатория за химични изпитвания и контрол и (ЦЛХИК) и Централна лаборатория за ветеринарно санитарна експертиза (ЦЛВСЕ).

ЦЛХИК е Национална референтна лаборатория за остатъци от пестициди в плодове и зеленчуци. Има изградена и функционираща система за управление на качеството (СУК). Тя е акредитирана в съответствие с изискванията на БДС EN ISO/IEC 17025 от ИА "БСА" за анализ на остатъчни количества от пестициди в растителни суровини и продукти.

Външните лаборатории, с които БАБХ има сключен договор са лабораториите към Столична РЗИ, РЗИ Варна, РЗИ Бургас, РЗИ Плевен, РЗИ Пловдив и РЗИ Велико Търново, които също са акредитирани по БДС EN ISO/IEC 17025 от ИА "БСА" за анализ на остатъчни количества от пестициди в растителни суровини и продукти.

При установяването на остатъчни количества пестициди над максимално допустимите нива в проби от хранителна продукция, в Центъра за оценка на риска при БАБХ се извършва оценката на експозицията за консуматорите, в зависимост от която се определя по-

нататъшната реализация на продукцията, в зависимост резултата – за консумация или за нехранителни цели.

ДЕЙНОСТИ за изпълнение на мярка 7:

- 1) Засилване на контрола върху остатъците от пестициди в растения и растителни продукти, предназначени за храна – чрез вземане и анализиране на по-голям брой проби от полето или оранжерии, от повече видове култури.

Срок: от 01.01.2013 г.

Отговорна институция: БАБХ, ЦЛХИК

- 2) Засилване на контрола върху употребата на продукти за растителна защита – чрез вземане и анализиране на растителни проби от полето или оранжерии, за идентификация на употребените ПРЗ.

Срок: от 01.01.2014 г.

Отговорна институция: БАБХ, ЦЛХИК

- 3) Разширяване спектъра на анализирани активни вещества, чрез разработване и валидиране на нови методи за анализ и закупуване на ново оборудване, за да се гарантира извършване на анализи в обхвата, изискван съгласно контролната програма за остатъчни вещества от пестициди, координирана от ЕС.

Срок: постоянен

Отговорна институция: ЦЛХИК

- 4) Извършване на оценка на риска за храни от растителен произход с установено превишено съдържание на остатъчни количества от пестициди над максимално допустимите количества.

Срок: постоянен

Отговорна институция: ЦОР

- 5) Публикуване в интернет страницата на БАБХ на информационни материали във връзка със замърсяването на храни от растителен произход с пестициди;

Срок: постоянен

Отговорна институция: ЦОР

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ във връзка с прилагането на мярка 7:

1. Намалване на остатъците от пестициди в храни от растителен произход (българско производство), представляващо значим принос в превантивната защита на консуматорите.
2. Повишаване на интереса и търсенето от страна на потребителите към българските растителни продукти.
3. Повишаване на доверието на потребителите – безопасни за здравето продукти.

МЯРКА 8. СПЕЦИАЛНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ВОДНАТА СРЕДА И НА ПИТЕЙНАТА ВОДА

Тъй като водната среда е особено чувствителна към пестициди, е необходимо предотвратяване на замърсяването на повърхностните и подземните води, чрез предприемане на подходящи действия, за да се намали излагането на водните обекти на отнасяне на струята, оттичане или изтичане на пестициди. Също така, като превантивно действие за опазване на водната среда и на питейната вода се счита спазването на размера на нетретираните буферни зони около водни обекти. Размерите на буферните зони се определят в зависимост от почвените характеристики, свойствата на пестицидите, селскостопанските характеристики на съответните площи и др. Употребата на пестициди във вододайни зони на водоизточници, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, на или по протежение на транспортни пътища като железопътни линии или върху непроницаеми или силно пропускливи повърхности може да породи по-големи рискове от замърсяване на водната среда, поради което е необходимо предприемане на действия, употребата на пестициди на такива площи да бъде намалена във възможно най-голяма степен или прекратена.

Съгласно действащото към момента национално законодателство съществуват следните основни нормативни изисквания в областта на мерките за опазване на водната среда и на питейната вода:

- изисквания към качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели; в Приложение № 1, Таблица Б „Химични показатели” от Наредба № 9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели е регламентирана максималната стойност за пестициди – 0.1 µg/l за всяко отделно активно вещество, метаболит или реакционен продукт на пестицидите и пестициди (общо) – 0.5 µg/l като сума от концентрациите на всички отделни пестициди, открити в процеса на мониторинг, определени количествено. Максималната стойност за алдрин, диелдрин, хептахлор и хептахлор епоксид е 0,03 µg/L;
- изисквания към качеството на пресните повърхностни води, които след прилагане на подходяща обработка се използват или са перспективни за получаване на вода за питейно-битово водоснабдяване; изискванията се прилагат за всички води от повърхностни водоизточници, които се подават за питейно-битови цели чрез водоразпределителна мрежа; в Приложение № 1 „Изисквания към качеството на повърхностни води, предназначени за добиване на питейна вода” от Наредба № 12 за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване е регламентирана задължителната стойност (ЗС) за показателя „пестициди – общо” за категория А1, А2 и А3 повърхностни води, а именно: ЗС за категория А1 е 0,001 mg/L; ЗС за категория А2 е 0,0025 mg/L; ЗС за категория А3 е 0,005 mg/L;
- изисквания към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води, предназначени за питейни цели; максималните стойности, както и периодичността на мониторинга за пестициди в изворните и трапезните бутилирани води са регламентирани в Наредба за изискванията към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води, предназначени за питейни цели и съгласно Наредба № 9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели;
- изискванията към качеството на природните води, предназначени за къпане с цел защита на здравето на хората, използващи природните води за къпане; качеството на водите за къпане се определя съгласно посочени в Наредба № 5 за управление качеството на водите за къпане микробиологични показатели; няма задължение за изследване на пестициди във водите за къпане; такива могат да се проведат при съмнение или конкретни данни за възможното замърсяване с пестициди на водите за къпане. Съгласно Наредба № 11 за качеството на водите за къпане (в сила до края на 2013 г.), препоръчителната стойност за съдържание на пестициди (общо) е 1 µg/L.

- забрани и ограничения, в т.ч. и по отношение прилагането на пестициди в различните пояси на санитарно-охранителните зони са определени в Наредба № 3 от 16 октомври 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди;
- изисквания за допустимата степен на замърсяване на различните категории повърхностни течащи води, регламентирани в Приложение № 1 „Показатели и норми за определяне допустимата степен на замърсяване на различните категории повърхностни течащи води” от Наредба № 7 от 8 август 1986 г. за показатели и норми за определяне качеството на течащите повърхностни води (напр. допустимата стойност за веществата формалдехид, фенитротион, атразин, дифензокват и др.);
- изисквания за повърхностни води, регламентирани в Приложение № 2, част А „Стандарти за качество на околната среда” от Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители (напр. максимално допустима концентрация за веществата атразин, ендосулфан, трифлуралин, хлорпирифос/хлорпирифос-етил и др.) и в точка 9 „Биоциди и продукти за растителна защита” от Приложение № 3 „Списък на основните замърсители” от Наредба № 13 от 2 април 2007 г. за характеризирани на повърхностни води;
- изисквания за подземни води; в Приложение № 1 „Стандарти за качество на подземните води” от Наредба № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води са регламентирани следните стандарти за качество на подземните води: за пестициди – 0.1 µg/L за всяко отделно активно вещество; за пестициди общо – 0.5 µg/L като сума от концентрациите на всички отделни пестициди; за алдрин, диелдрин, хептахлор, хептахлор епоксид – 0.03 µg/L;
- Зоните за защита на водите (ЗЗВ) съгласно Закон за водите (ЗВ) са определени в Плана за Управление на Речния Басейн, където са посочени мерки и срок за постигане на целите за конкретната ЗЗВ.

Министерство на околната среда и водите, със своите Басейнови дирекции (БД) и Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС) и Министерство на здравеопазването са компетентни органи за провеждането на мониторингови програми, имащи отношение към качеството на водите.

Министерство на околната среда и водите, чрез ИАОС провежда мониторинг на повърхностни и подземни води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите, в т.ч. и мониторинг на водите в ЗЗВ. Този мониторинг е част от Национална система за мониторинг на водите. Чрез Националната система за мониторинг на водите се получава основната информация за количеството и качеството на водите. Системата за мониторинг на водите дава възможност за идентифициране на причините за замърсяването на повърхностните и подземни води (общо замърсяване, токсични вещества, биогенни елементи и др.), както и на източниците на замърсяване (точкови и дифузни), определяне на ефективността от различни програми за мониторинг, извеждане на тенденции за качеството на водите и предприемане на мерки за подобряване качеството им.

Основният нормативен акт на европейско ниво по отношение на водите е Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на общността в областта на политиката за водите, т.нар. рамкова директива за водите. Рамковата директива за водите определя изисквания към водите за достигане на добро състояние на всички води и на ЗЗВ до 2015 г. Основната стратегическа цел на Закона за водите е осигуряване на достатъчно количество и добро качество на водите, ползвани за различни цели.

➤ **Мониторинг на повърхностни води**

Провежданият мониторинг за качеството на повърхностните води и оценката на получените резултати дава възможност да се характеризира химичното състояние на реките, язовирите, езерата и Черно море. Всеки пункт от мониторинговата мрежа характеризира определен участък от реките, който може да бъде замърсяван от земеделието и др. замърсители.

Общият брой на пунктовете на територията на страната е 533 бр., разпределени в четирите Басейнови Дирекции – Дунавски район, Черноморски район, Източно-беломорски район и Западно-беломорски район.

Показателите, които се мониторира са разделени в три основни групи – основни физико-химични, приоритетни вещества и специфични замърсители, като честотата им на мониторинг е от 4 до 12 пъти в годината. Изследват се около 22-30 показателя. Например активните вещества енодсулфан, линдан и др. са включени в приоритетните вещества, а веществата алдрин, диелдрин, ендрин, ДДТ са включени в специфичните замърсители.

➤ **Мониторинг на повърхностни води за питейно-битово водоснабдяване**

Мониторингът за съдържание на пестициди във води от повърхностни водоизточници, използвани за питейно-битово водоснабдяване се провежда от Басейновите дирекции чрез Регионалните лаборатории към ИАОС и „ВиК” дружествата. Басейновите дирекции разработват Програми за контролен и собствен мониторинг на питейните води.

Честотата на пробонабиране е от 1 до 12 пъти годишно – зависи от броя на населението, обслужвано от водоизточника.

➤ **Мониторинг на подземни води**

Мрежите за мониторинг на подземните води се състоят от 292 бр. пункта за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води, пунктове за мониторинг на зони за защита на водите. Броят на взетите проби, съгласно Заповед № РД-715/02.08.2010 г. е 628. Анализите се извършват по следните групи показатели:

1. Физико-химични:

- I^{ва} група – основни физико-химични показатели;
- II^{ра} група – допълнителни физико-химични показатели.

2. Специфични замърсители:

- I^{ва} група – метали и металоиди;
- II^{ра} група – органични вещества, където са включени и пестициди.

Основните физикохимични показатели се пробонабират с честота – 2 до 4 пъти/годишно, за допълнителните физикохимични показатели честотата е – 1 до 4 пъти/годишно; за металите и металоидите е 1-2 пъти/годишно и за органичните вещества (вкл. пестициди – 1 път/годишно).

Не на всички мониторингови пунктове на подземни води е планиран и се извършва мониторинг на пестициди – съгласно Заповед № РД-715/02.08.2010 г. пестициди се изследват в 119 мониторингови пункта за подземни води.

Мрежата за мониторинг на количественото състояние на подземните води (където се измерват нива на кладенци и дебита на извори и артезиански кладенци) в по-голямата част от пунктовете не съпада с пунктовете за мониторинг на химичното състояние и се обслужва от Националния институт по метеорология и хидрология. ИАОС (чрез Регионалните лаборатории) извършва измервания на нива и дебита само в малка част от мониторинговите пунктове, където се извършва и пробонабиране за химични изпитвания.

За опазване на подземните води от замърсяване се извършва оценка на риска на подземните водни тела (ПВТ) от съответните точкови и дифузни източници – в ПУРБ. Така се отделят телата под риск да не изпълнят целите по чл. 4 на Рамковата директива за водите. Оценката на риска и разработването на мониторинговите мрежи за химично и количествено състояние на подземните води се извършват на база на концептуален модел (разбиране) на всяко едно ПВТ и при наличие на доказан риск или тенденции на повишение на

концентрациите на някои замърсители в подземните води, в ПУРБ се планират програми от мерки. Подземните води се разглеждат от гледна точка на рецепторите, които могат да бъдат изложени на риск – водни или сухоземни екосистеми или здравето на човека (питейно водоснабдяване, напояване и т.н.) за определяне на стандарти за качество или прагови стойности за различните замърсители. Като дифузни замърсители се разглежда селскостопанската дейност, населени места без канализация и др.; към точковите източници за замърсяване на подземни води спадат депата за отпадъци, рудници, табани и хвостохранилища и др.

Министерство на здравеопазването провежда мониторинг на питейните води (от пунктове за водоснабдителните мрежи и на крана при крайния потребител), водите за къпане и минералните води.

Основните нормативни актове на европейско ниво по отношение на питейните води, водите за къпане и минералните води са:

- Директива 98/83/ЕО на Съвета от 3 ноември 1998 година относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека
- Директива 2009/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 година относно експлоатацията и предлагането на пазара на натурални минерални води
- Регламент (ЕО) № 852/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно хигиената на храните

➤ **Контрол на питейните води, водите за къпане и бутилираните води**

В областта на питейните води, водите за къпане и бутилираните натурални минерални води, изворни и трапезни води компетентен орган е Министерство на здравеопазването и неговите 28 на брой регионални структури – Регионални здравни инспекции (РЗИ).

Отговорни за провеждане на мониторинг на качеството на питейната вода в пълния му обем са водоснабдителните организации, в качеството им на структури, осъществяващи дейността по водоснабдяване за питейно-битови цели. Мониторингът се планира и провежда в рамките на съвместни мониторингови програми между ВиК операторите и РЗИ, като водоснабдителните дружества имат задължение да извършват 100% от минимално изисквания мониторинг, съгласно нормативните изисквания в определените зони на водоснабдяване, а РЗИ имат задължение да извършват допълнително още около 50% от пълния обем на мониторинг.

Мониторинг на водите за къпане се извършва от РЗИ съгласно изискванията на Наредба № 5 за управление качеството на водите за къпане.

Специфичните мерки за опазване на водната среда и на питейната вода от въздействието на продукти за растителна защита се определят в съответствие с разпоредбите на Закона за водите и Регламент (ЕО) № 1107/2009 и са част от Програмите от мерки, включени в плановете за управление на речните басейни. Мерките включват:

- даване на предимство на продукти за растителна защита, които:
 - не са класифицирани като опасни за водната среда, в съответствие с Наредбата за реда и начина за класифициране, опаковане и етикетирание на химични вещества и смеси и/или Регламент (ЕО) № 1272/2008;
 - не съдържат приоритетни опасни вещества, определени по реда на Закона за водите;
- даване на предимство на най-ефикасните техники за прилагане, като използването на оборудване за прилагане на продукти за растителна защита с ограничено отнасяне на струята, по-специално за култури като хмелни насаждения, овощни градини и лозя;
- намаляване на рисковете от замърсяване извън района на прилагане поради отнасяне на струята при пръскане, оттичане или изтичане в т.ч. установяване на:
 - нетретирани буферни зони до повърхностните води с цел опазване на неприцелните водни организми - буферните зони се определят индивидуално за всеки

продукт за растителна защита в процеса на неговата оценка и разрешаване и се посочват върху етикета на продукта;

- забрани и ограничения за дейности с продукти за растителна защита в санитарно-охранителните зони за повърхностни и подземни води, които се използват за питейно-битово водоснабдяване.

- намаляване или прекратяване на прилагането на продукти за растителна защита върху или по протежението на пътища, железопътни линии, силно пропускливи повърхности или друга инфраструктура, разположена в близост до повърхностни или подземни води, или върху непроницаеми повърхности, при които съществува голям риск от изтичане в повърхностните води или в канализационните мрежи.

ДЕЙНОСТИ за изпълнение на мярка 8:

По отношение на питейната вода:

- 1) Мониторинг на качеството на питейните води.

Срок: постоянен

Отговорна институция: ВиК оператори (в пълния му обем); МЗ, РЗИ (до 50% от пълния обем);

- 2) Мониторинг на повърхностни и подземни води, използвани за питейно-битово водоснабдяване.

Срок: постоянен

Отговорна институция: МОСВ, БД, ИАОС, ВиК оператори

- 3) Подобряване на събираемостта и обмена на информация за видовете използвани пестициди във водосборните (вододайни) райони и санитарно-охранителните зони на водоизточници, предназначени за питейно-битово водоснабдяване и на водоизточници на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни цели.

Срок: постоянен след 2014 г.

Отговорна институция: БАБХ, МЗ, МОСВ, БД

- 4) Даване на приоритет на мерките, включени в Планове за управление на речните басейни (ПУРБ), свързани с опазването на питейните и минералните водоизточници от замърсяване с пестициди.

Срок: постоянен

Отговорна институция: МОСВ, БД

- 5) Публикуване в интернет страниците на МОСВ и БД на информация за определените санитарно-охранителни зони на питейни водоизточници под форма на регистри на зоните.

Срок: постоянен

Отговорна институция: МОСВ, БД

- 6) Подобряване на контрола по спазване на изискванията за забрана и ограничение на използването на пестициди в санитарно-охранителните зони.

Срок: след влизане в сила на ЗЗР

Отговорна институция: МЗ, РЗИ, МОСВ, БД, експлоатиращите водоизточниците юридически субекти

- 7) Актуализиране на нормативната база по отношение на санитарно-охранителните зони около водоизточниците, предназначени за питейно-битово водоснабдяване и минералните водоизточници.

Срок: 2013 г.

Отговорна институция: МОСВ, МЗ

По отношение на водната среда:

- 8) Даване на предимство на продукти за растителна защита, които не са класифицирани като опасни за водната среда, в съответствие с Наредбата за реда и начина за класифициране, опаковане и етикетирание на химични вещества и смеси и/или Регламент (ЕО) № 1272/2008 и които не съдържат приоритетни опасни вещества, определени по реда на Закона за водите.

Срок: постоянен

Отговорна институция: БАБХ, МОСВ, растителнозащитна индустрия, асоциации на земеделски производители, др.

- 9) Даване на предимство на най-ефикасните техники за прилагане, като използването на оборудване за прилагане на продукти за растителна защита с ограничено отнасяне на струята, по-специално за култури като хмелни насаждения, овощни градини и лозя.

Срок: постоянен

Отговорна институция: КТИ, асоциации на търговци на земеделска техника, асоциации на земеделски производители, др.

- 10) Намалвяване на рисковете от замърсяване извън района на прилагане поради отнасяне на струята при пръскане, оттичане или изтичане в т.ч. установяване на: нетретирани буферни зони с подходящ размер за защита на водните неприцелни организми - буферните зони се определят индивидуално за всеки продукт за растителна защита в процеса на неговата оценка и разрешаване и се посочват върху етикета на продукта.

Срок: постоянен

Отговорна институция: БАБХ, ЗП, асоциации на земеделски производители, др.

- 11) Намалвяване или прекратяване на прилагането на продукти за растителна защита върху или по протежението на пътища, железопътни линии, силно пропускливи повърхности или друга инфраструктура, разположена в близост до повърхностни или подземни води, или върху непроницаеми повърхности, при които съществува голям риск от изтичане в повърхностните води или в канализационните мрежи.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: БАБХ

- 12) Спазване на забрани и ограничения за дейности с продукти за растителна защита в зоните за защита на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване и на минералните води и в санитарно-охранителните зони за повърхностни и подземни води, които се използват за питейно-битово водоснабдяване.

Срок: постоянен

Отговорна институция: МОСВ, БД, МЗ, ЗП, асоциации на земеделски производители, др.

- 13) Определяне на специфичните мерки за опазване на водната околна среда със заповед на министъра на околната среда и водите и съгласувано с министъра на здравеопазването – специфичните мерки за опазване на водите, използвани за питейно-битово водоснабдяване, от въздействието на пестициди.

Срок: съгласно Закона за водите

Отговорна институция: МОСВ

- 14) Забрана за употреба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху защитени територии, определени съгласно Закона за водите или други площи, определени със заповед на министъра на околната среда и водите. При необходимост от третиране на такива територии се прилагат продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба, продукти за растителна защита с нисък риск или се прилагат биологични агенти.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: МОСВ, БАБХ

- 15) Осигуряване на интегрирано управление на водите в интерес на обществото и за опазване на здравето на населението, както и създаване на условия за намаляване на изпусканията на приоритетни вещества и на приоритетно опасни вещества, съгласно Закона за водите.

Срок: срокът посочен в ПУРБ

Отговорна институция: МОСВ, БД

- 16) Мониторинг на повърхностните води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите.

Срок: постоянен

Отговорна институция: БД, ИАОС

- 17) Мониторинг на подземните води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите.

Срок: постоянен

Отговорна институция: БД, ИАОС

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ във връзка с прилагането на мярка 8:

1. Предприемането на мерки за намаляване на рисковете от присъствието на остатъци от пестициди в питейни и бутилирани води ще доведе до намаляване на рисковете и въздействието на пестициди върху здравето на хората.

2. Предотвратяването и/или намаляването на замърсяването на водите с пестициди гарантира намаляването на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда.

3. Предотвратяването и/или намаляването на рисковете от присъствието на остатъци от пестициди във водоизточниците ще доведе до намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда.

4. Опазване на водите и на зоните за защита на водите (ЗЗВ).

МЯРКА 9. ДОПЪЛНИТЕЛНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

За постигане на целта за намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху околната среда, в Националния план за действие за устойчива употреба на пестициди, освен изискването за специални мерки за опазване на водната среда и на питейната вода, се поставя и по-глобално изискване за защита на околната среда, а именно опазване на околната среда чрез предотвратяване и/или намаляване на замърсяването с пестициди, освен на водите – и на почвите. Предотвратяването и/или намаляването на замърсяването на водите и почвите с пестициди ще бъде постигнато с предприетите и вече описани в националния план мерки и дейности по отношение на задължителното първоначално и допълнително обучение на лицата, които боравят с пестициди в рамките на професионалната си дейност – професионални потребители на пестициди, дистрибутори и консултанти, задължителната проверка на използваното оборудване за прилагане на пестициди, задължителното прилагане на общите принципи на интегрираното управление на вредителите от земеделските производители, забраната за въздушно пръскане и др.

В действащото към момента национално законодателство съществува изискване за мониторинг само на някои пестициди – устойчиви органични замърсители в почви. Нормите за допустимо съдържание на устойчиви органични замърсители, включително органохлорни пестициди са определени с Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите. Съгласно чл. 8 на Наредба № 4 за мониторинг на почви Националната система за мониторинг на почви е организирана на три нива. В различните нива се извършват наблюдения на различни параметри. В първо ниво – широкомащабен мониторинг се извършва наблюдение само на 8 (осем) устойчиви хлорорганични пестициди (алдрин, DDT/DDD/DDE, диелдрин, ендрин, алфа- и бета-НСН, гама-НСН (линдан), хексахлорбензен (НСВ), мирекс и хептахлор). От 2013 г. се предвижда мониторинг на още 4 устойчиви пестицида – ендосулфан, линдан, хлордекон и пентахлорбензен, във връзка с включването им в Приложенията на Стокхолмската конвенция. Широкомащабният мониторинг включва наблюдения в равномерно разпределена мрежа – 16x16 км, използвани земеделски земи, като броят на пунктовете е 397 бр. Периодичността на наблюдение на широкомащабния мониторинг е през 5 години, сезон – есен.

Мониторинговите програми на водите са описани в мярка „Специални мерки за опазване на водната среда и на питейната вода”.

ДЕЙНОСТИ за изпълнение на мярка 9:

- 1) Мониторинг на устойчиви хлорорганични пестициди в почви, съгласно утвърдени схеми за мониторинг на почви със Заповед на министъра на околната среда и водите.

Срок: постоянен

Отговорна институция: МОСВ, ИАОС

- 2) Мониторинг на активни вещества, включени в Наредбата за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои специфични замърсители.

Срок: постоянен

Отговорна институция: МОСВ, ИАОС

ОЧАКВАН РЕЗУЛТАТ във връзка с прилагането на мярка 9:

Налична информация за съдържание на пестициди – устойчиви органични замърсители (УОЗ) в почви и на някои приоритетни вещества и други специфични замърсители в околната среда.

Опазване на околната среда – в частност почви и води.

МЯРКА 10. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ОТНОСНО ПЛОЩИТЕ, ТРЕТИРАНИ С ПЕСТИЦИДИ²

Съгласно разпоредбите на Директива 2009/128/ЕО е необходимо, при приложение на продукти за растителна защита, лицата, които биха могли да бъдат изложени на отнасяне на струята, да бъдат информирани.

За целта при провеждане на въздушно пръскане ще се предоставя информация на обществеността за издадените разрешения за въздушно пръскане, а именно:

- зоната, която ще бъде пръскана;
- планирания ден и час на пръскането;
- вида продукт за растителна защита.

БАБХ ще се публикува информация в интернет страницата си за всички издадени разрешения за въздушно пръскане. За да достигне до широката общественост, тази информация ще се разпространява и чрез ОДБХ, кметствата и местните средства за масова информация или по друг подходящ начин.

Условията и реда за оповестяване на авиационно третиране и третиране с инсектициди и вегетационни хербициди с наземна техника, както и защитните зони при третиране с ПРЗ са определени в Наредба № 15 от 2004 г. за мерките за опазването на пчелите и пчелните семейства от отравяне и начините за провеждане на растителнозащитни, дезинфекционни и дезинсекционни дейности и в Наредба № 104 от 22 август 2006 г. за контрол върху предлагането на пазара и употребата на продукти за растителна защита, на министъра на земеделието и храните, съгласно които:

- Възложителят на всяко авиационно третиране или третиране с инсектициди и вегетационни хербициди с наземна техника, е длъжен да уведоми кмета на населеното място, в чието землище ще се извърши пръскането, 5 дни преди началото на третирането.
- В срок не по-малко от 3 работни дни (72 часа) преди третирането кметът на кметството уведомява писмено и по телефона собствениците на пчелини в района, както и чрез обява на видно място в съответното населено място, включително и кметовете на кметства и кметските наместници на населените места, чиито землища граничат с третираните площи.
- При третиране на земеделски земи с ПРЗ задължително се спазват следните минимални защитни зони в зависимост от посоката на вятъра:
 - с наземна техника - не по-малко от 50 м, когато посоката на вятъра е обратно на населеното място, и не по-малко от 150 м, когато посоката на вятъра е към населеното място;
 - с авиационна техника - не по-малко от 200 м, когато посоката на вятъра е обратно на населеното място, и не по-малко от 800 м, когато посоката на вятъра е към населеното място.

² В мярка „Информация за обществеността относно площите, третиране с пестициди” не са изброени дейности за изпълнение на мярката, т.к. описаните в тази мярка дейности са част от дейностите, които ще бъдат предприети за изпълнението на мярката „Въздушно пръскане” и мярката „Намаляване на употребата или на рисковете от пестициди за определени площи”. Поради тази причина в мярката „Информация за обществеността относно площите, третиране с пестициди” не са изброени и очаквани резултати, т.к. те са посочени в мярката „Въздушно пръскане” и мярката „Намаляване на употребата или на рисковете от пестициди за определени площи” във връзка с изпълнението на предприетите в тези две мерки дейности.

- Продукти за растителна защита върху земеделски и горски култури при скорост на вятъра не повече от 2 м/сек се прилагат:
 - на площи, намиращи се на не по-малко от 50 м от населени места и пчелини, когато третирането се извършва с наземна техника;
 - на площи, намиращи се на не по-малко от 300 м от населени места и пчелини, когато третирането се извършва с авиационна техника.
- Не се разрешава третиране на площи с цъфтяща растителност и граничеци с такава, пасищни площи и вододайни зони.
- Не се допуска използването на наземна техника при третиране с инсектициди в интервала от 11 ч. до 18,30 ч. до края на май и от 10 ч. до 19,30 ч. за месеците от юни до октомври.
- Третираните площи и обекти с ПРЗ първа група се обозначават до изтичането на карантинния срок с предупредителни табели **"ОТРОВНО!"**, поставени на видни места на пътищата за достъп.

МЯРКА 11. ИНФОРМАЦИЯ И ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА ОТНОСНО ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ОТ УПОТРЕБАТА НА ПЕСТИЦИДИ ЗА ЗДРАВЕТО НА ХОРАТА И ОКОЛНАТА СРЕДА

Необходимо е обществеността да бъде по-добре информирана относно цялостното въздействие на пестицидите и възможните рискове от употребата им – чрез кампании за повишаване на осведомеността, чрез предоставяне на информация по време на продажба от лицата, търгуващи с продукти за растителна защита и чрез други мерки. Във връзка с тази необходимост са предприети действия за:

- информиране на широката общественост, както и за насърчаване и улесняване на информационни и осведомителни програми и предоставяне на точна и балансирана информация относно пестицидите, по-специално що се отнася до рисковете и възможните остри и хронични последици за здравето на хората, неприцелните организми и околната среда вследствие на употребата им, както и относно използването на нехимични алтернативи;
- събиране на информация относно случаите на остро отравяне с продукти за растителна защита, както и на развитие на хронично отравяне, сред групи, които може да бъдат излагани редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като професионални потребители, оператори, селскостопански работници или хора, които живеят в близост до зони, в които се използват продукти за растителна защита.

На европейско и на национално ниво предстои да бъдат насърчавани научноизследователските програми, които имат за цел да определят въздействието на употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда, включително изследвания относно изложените на висок риск групи. За да се повиши сравнимостта на информацията, в срок до 26 ноември 2012 г., от Европейската комисията, в сътрудничество с държавите-членки, ще бъде изготвен стратегически документ с насоки относно наблюдението и проучванията на въздействието от употребата на пестициди за здравето на хората и околната среда.

От страна на растителнозащитната индустрия – Асоциация растителнозащитна индустрия България бяха предприети редица действия за информиране и осведомяване на широката общественост за рисковете от употребата на нелегални продукти за растителна защита. Беше създаден и пуснат в телевизионния ефир клип относно нелегалните пестициди, беше открит безплатен телефон за сигнали за съобщаване за фалшиви и нелегални продукти за растителна защита – 08000 18 112, бяха проведени съвместни семинари с Българска агенция по безопасност на храните на тема „Против нелегалните продукти за растителна защита”. Безплатният телефон за сигнали е действащ и в момента и на него се приемат безплатно сигнали, като е осигурена и анонимност. Необходимо е да се повиши информираността на земеделските производители относно този телефон – целта, за която е създаден, видове обаждания, които се приемат и др. Публикуват се брошури, с които земеделските производители се информират за забранените продукти за растителна защита, както и за сроковете, в които тези продукти могат да бъдат съхранявани и употребявани. Също така се организират и семинари с участието на заинтересовани страни, на които се повишава информираността относно проблема свързан с употребата на нелегални и фалшиви пестициди, като се дискутират и мерки за борба против разпространението и употребата на нелегални и фалшиви пестициди.

Изброените информационни материали са насочени към различни целеви групи – професионални и непрофесионални потребители на пестициди, дистрибутори на продукти за растителна защита, граждани, държавни власти и др.

ДЕЙНОСТИ за изпълнение на мярка 11:

- 1) Предоставяне чрез интернет страницата на БАБХ на информация за широката общественост относно продуктите за растителна защита, за рисковете и възможните остри и хронични последици за здравето на хората, неприцелните организми и околната среда вследствие на употребата им, както и относно използването на нехимични алтернативи.

Срок: постоянен

Отговорна институция: БАБХ, ЦОР

- 2) Ежегодно представяне в БАБХ на всяка налична информация за липсата на очаквана ефикасност, за развиване на резистентност, както и за всяко неочаквано въздействие върху растенията, растителните продукти или околната среда, както и информация от наблюдения за влиянието на продукта върху професионални потребители.

Срок: постоянен

Отговорна институция: притежателите на разрешението за пускане на пазара и употреба на продукти за растителна защита

- 3) Събиране на информация относно случаите на остро отравяне с продукти за растителна защита, както и на развитие на хронично натравяне, сред групи, които са изложени редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като професионални потребители, оператори, селскостопански работници.

Срок: постоянен

Отговорна институция: МЗ (до 01.06.2015 г.), УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов” (след 01.06.2015 г.)

- 4) Събиране на информация относно случаите на остро отравяне с продукти за растителна защита, както и на развитие на хронично натравяне, сред групи, които са изложени редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като хора, които живеят в близост до зони, в които се използват продукти за растителна защита.

Срок: постоянен

Отговорна институция: МЗ (до 01.06.2015 г.), УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов” (след 01.06.2015 г.)

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ във връзка с прилагането на мярка 11:

1. Налична информация относно случаите на остро отравяне с продукти за растителна защита, както и на развитие на хронично натравяне, сред групи, които може да бъдат излагани редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като професионални потребители, оператори, селскостопански работници.
2. Налична информация относно случаите на остро отравяне с продукти за растителна защита, както и на развитие на хронично натравяне, сред групи, които може да бъдат излагани редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като хора, които живеят в близост до зони, в които се използват продукти за растителна защита.
3. Повишаване на осведомеността на широката общественост, на институциите, на професионалните и непрофесионалните потребители на пестициди, на операторите, на селскостопанските работници, на дистрибуторите на продукти за растителна защита и на консултантите относно въздействието от употребата на продукти за растителна защита за здравето на хората и околната среда.
4. Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората, в резултат на повишената осведоменост на гореизброените лица.
5. Повишаване на информираността на институциите и на потребителите относно изискванията за продажба и употреба на продукти за растителна защита.

6. Повишаване на информираността на институциите, дистрибуторите и земеделските производители относно риска от продажба и употреба на неразрешени, нелегални и фалшиви продукти за растителна защита.

МЯРКА 12. НАМАЛЯВАНЕ НА УПОТРЕБАТА ИЛИ НА РИСКОВЕТЕ ОТ ПЕСТИЦИДИ ЗА ОПРЕДЕЛЕНИ ПЛОЩИ

Употребата на пестициди може да бъде особено опасна при силно чувствителни площи, например териториите в Натура 2000, защитени в съответствие с Директива 79/409/ЕИО на Съвета от 2 април 1979 г. относно опазването на дивите птици и Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна. На други площи, например обществените паркове и градини, площадки за спорт и отдих, училищни и детски площадки и площи, намиращи се в непосредствена близост до здравни заведения, рисковете, произтичащи от излагане на пестициди, са високи.

Поради това ще бъде въведена забрана за употребата на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху:

- площи, използвани от широката общественост или от уязвими групи, по смисъла на член 3 от Регламент (ЕО) № 1107/2009, като обществени паркове и градини, площадки за спорт и отдих, училищни и детски площадки, както и в непосредствена близост до здравни заведения;
- защитени територии, определени съгласно Закона за водите, или други площи, определени със заповед на министъра на околната среда и водите;

При необходимост от третиране на такива територии се прилагат продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба, продукти за растителна защита с нисък риск, когато активните вещества в състава му отговарят на изискванията на чл. 22 и чл. 47 от Регламент (ЕО) № 1107/2009 или се прилагат биологични агенти.

Ограничава се достъпа на селскостопански работници в площи, третирани с продукти за растителна защита, за срок, съгласно указанията за приложение на употребените продукти.

ДЕЙНОСТИ за изпълнение на мярка 12:

- 1) Забрана за употреба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху площи, използвани от широката общественост или от уязвими групи, по смисъла на член 3 от Регламент (ЕО) № 1107/2009, като обществени паркове и градини, площадки за спорт и отдих, училищни и детски площадки, както и в непосредствена близост до здравни заведения. При необходимост от третиране на такива територии се прилагат продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба, продукти за растителна защита с нисък риск или се прилагат биологични агенти.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: БАБХ, общини, кметства

- 2) Забрана за употреба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху защитени територии, определени съгласно Закона за водите или други площи, определени със заповед на министъра на околната среда и водите. При необходимост от третиране на такива територии се прилагат продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба, продукти за растителна защита с нисък риск или се прилагат биологични агенти.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: БД, БАБХ

- 3) Ограничава се достъпа на селскостопански работници в площи, третирани с продукти за растителна защита, за срок, съгласно указанията за приложение на употребените продукти.

Срок: съгласно ЗЗР

Отговорна институция: *БАБХ*

ДОПЪЛНИТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ:

- 4) Забрана за използване на пестициди в определени райони, включващи някои защитени територии, както и пасища и ливади в някои от зоните на екологичната мрежа „Натура 2000”.

Срок: постоянен

Отговорна институция: *МОСВ*

- 5) Спазване на законоустановените изисквания за опазване на пчелите и пчелните семейства от отраване с пестициди.

Срок: постоянен

Отговорна институция: *МЗХ, БАБХ, акредитирани лаборатории за анализ на остатъци от пестициди в пчели и в растителни материали*

- 6) Предприемане на допълнителни мерки за опазване на пчелите от отравяне с пестициди.

Срок: постоянен

Отговорна институция: *МЗХ, БАБХ, ЦОР, асоциации на земеделски производители, растителнозащитна индустрия, пчеларски сдружения*

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ във връзка с прилагането на мярка 12:

1. Предотвратяване и/или намаляване на рисковете от използване на пестициди в публични пространства и зони за отдих, чрез което се гарантира защитата на широката общественост и уязвимите групи от населението.
2. Предотвратяването и/или намаляването на замърсяването на водите и почвите с пестициди гарантира намаляването на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда.
3. Намаляване на експозицията на пестициди и съответно защита на селскостопанските работници.

ОЧАКВАН ДОПЪЛНИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ

Предотвратяване и/или намаляване на въздействието на пестицидите върху биологичното разнообразие и естествените местообитания, включително върху почвеното биоразнообразие, нецелевите организми, пчелите и др.

VI. ПОКАЗАТЕЛИ, ИЗПОЛЗВАНИ В НАЦИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА УСТОЙЧИВА УПОТРЕБА НА ПЕСТИЦИДИ

Във връзка с чл. 15 от Директива 2009/128/ЕО, на европейско ниво предстои да бъдат въведени хармонизирани показатели за риска. След въвеждането им, държавите членки могат да продължат да използват съществуващите национални показатели или да приемат други подходящи показатели в допълнение към вече хармонизираните.

За определяне на напредъка, свързан с изпълнението на заложените в плана за действие цели и мерки за постигането им, България ще използва показатели, разделени в **3 групи**, според тяхното екологично, здравно, социално и икономическо въздействие, както следва:

I. Екологични и здравни показатели

1. Остатъци от пестициди в храни от растителен произход

- 1.1. Брой взети и анализирани проби за съдържание на остатъци от пестициди в храни от растителен произход.
- 1.2. Брой анализирани активни вещества.
- 1.3. Брой култури, от които са взети проби за съдържание на остатъци от пестициди в храни от растителен произход.
- 1.4. Брой анализирани проби без съдържание на остатъци от пестициди в храни от растителен произход.
- 1.5. Брой анализирани проби с установено наличие на остатъци под МДК от пестициди в храни от растителен произход.
- 1.6. Брой анализирани проби с установено съдържание на остатъци от пестициди над максимално допустимите количества (>МДК) в храни от растителен произход.
- 1.7. Брой анализирани проби с установени няколко на брой замърсителя.
- 1.8. Брой анализирани проби с установено/и забранено/и активно/и вещество/а.
- 1.9. Брой извършени оценки на риска за храни с установено превишено максимално допустимо съдържание на остатъци (>МДК) от пестициди.
- 1.10. Брой нотификации по RASFF по отношение на превишени максимално допустими стойности за остатъци от пестициди, довели до изтегляне от пазара на храни от растителен произход (в % от всички съобщения/сигнали).

2. Остатъци от пестициди във води

- 2.1. Брой взети и анализирани проби за съдържание на остатъци от пестициди в питейни и бутилирани води и във води от повърхностни и подземни водоизточници, използвани за питейно-битово водоснабдяване.
- 2.2. Брой анализирани проби питейни и бутилирани води и води от повърхностни и подземни водоизточници, използвани за питейно-битово водоснабдяване с уставено съдържание на пестициди под МДК.
- 2.3. Брой анализирани проби питейни и бутилирани води и води от повърхностни и подземни водоизточници, използвани за питейно-битово водоснабдяване с уставено съдържание на пестициди над МДК.
- 2.4. Брой анализирани проби с установено съдържание под МДК на остатъци от пестициди в повърхностни води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите.
- 2.5. Брой анализирани проби с установено съдържание над МДК на остатъци от пестициди в повърхностни води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите.

- 2.6. Брой анализирани проби с установено съдържание под МДК на остатъци от пестициди в подземни води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите.
- 2.7. Брой анализирани проби с установено съдържание над МДК на остатъци от пестициди в подземни води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите.

3. Остатъци от пестициди в почви

- 3.1. Брой взети и анализирани почвени проби с установено съдържание под МДК на остатъци от устойчиви хлорорганични пестициди, които са обект на ежегоден мониторинг от ИАОС.
- 3.2. Брой взети и анализирани почвени проби с установено съдържание над МДК на остатъци от устойчиви хлорорганични пестициди, които са обект на ежегоден мониторинг от ИАОС.

4. Оборудване за прилагане на пестициди

- 4.1. Оборудване за прилагане на пестициди, преминало проверка (в % в сравнение с общия брой оборудване за прилагане на пестициди).

5. Интегрирано управление на вредителите

- 5.1. Брой констатирани нарушения относно прилагането на общите принципи за интегрирано управление на вредителите.
- 5.2. Брой земеделски производители, доброволно прилагачи специфичните принципи на ИУВ (обхваната площ в % спрямо общата обработваема площ).
- 5.3. Брой регистрирани земеделски производители за биологично земеделие (в % в сравнение с общо регистрираните ЗП).
- 5.4. Обхваната площ за биологично земеделие в % спрямо общата обработваема площ.
- 5.5. Брой регистрирани лица, извършващи консултантски услуги за ИУВ.
- 5.6. Брой регистрирани земеделски производители, които извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти на територията на страната.
- 5.7. Брой констатирани нарушения във връзка с интегрираното производство.
- 5.8. Брой проведени информационни кампании, брой изготвени брошури, постери и др. относно ИУВ.
- 5.9. Брой култури и брой вредители, при които е актуализиран прага на икономическа вредност (ПИВ).

6. Контрол на продукти за растителна защита

- 6.1. Брой лица, притежаващи разрешение за търговия с ПРЗ. Брой обекти за търговия с ПРЗ.
- 6.2. Брой лица, притежаващи разрешение за преупаковане на ПРЗ. Брой цехове за преупаковане на ПРЗ.
- 6.3. Брой лица, притежаващи разрешение за фумигация с ПРЗ. Брой фумигирани обекти (от 2013 год.).
- 6.4. Брой регистрирани лица, извършващи специализирани растителнозащитни дейности – фумигация и обеззаразяване на семена за посев, брой обекти.
- 6.5. Данни относно контролната дейност на пазара на продукти за растителна защита.
- 6.6. Данни относно контролната дейност върху употребата на продукти за растителна защита.
- 6.7. Брой законодателни нарушения относно продажбата и употребата на продукти за растителна защита (напр. предлагане и продажба на ПРЗ от неоторизирано лице;

продажба на ПРЗ от професионална категория на употреба на лица, които не притежават сертификат; продажба или употреба на неразрешен ПРЗ; други).

6.8. Брой съответствия при кръстосаното спазване, свързани с употребата на ПРЗ (от 2014 г.).

7. Въздушно пръскане

7.1. Брой писмени разрешения за извършване на въздушно пръскане.

7.2. Брой мотивирани откази за издаване на разрешение за извършване на въздушно пръскане.

7.3. Брой констатирани нарушения при извършване на въздушно пръскане.

8. Отравяне на хора с пестициди

8.1. Брой случаи на остро и хронично отравяне с пестициди на професионални потребители, оператори и селскостопански работници.

8.2. Брой случаи на остро и хронично отравяне с пестициди на жители и минувачи, в зони, в които се използват пестициди.

9. Отравяне на нецелеве организми с пестициди

9.1. Брой доказани случаи на отравяне на пчели с пестициди.

9.2. Брой доказани случаи на отравяне на животни, птици и други нецелеве организми с пестициди.

10. Площи, използвани от широката общественост, защитени територии и други специфични площи (съгласно чл. 12 от Директива 2009/128/ЕО)

10.1. Брой констатирани нарушения за използване на ПРЗ от професионална категория на употреба в площи, използвани от широката общественост, защитени територии и други специфични площи (съгласно чл. 12 от Директива 2009/128/ЕО).

10.2. Брой констатирани нарушения за използване на ПРЗ в защитени територии и зони от екологичната мрежа „Натура 2000” с въведена забрана за използване на пестициди.

II. Социални показатели

1. Брой обучени лица към 26.11.2013 г.

2. Брой издадени сертификати на професионални потребители на пестициди и на консултанти след 26.11.2013 г.

3. Брой издадени сертификати на дистрибутори и на продавач-консултанти в ССА след 26.11.2015 г.

4. Брой отнети сертификати след 26.11.2013 г.

5. Брой сигнали на граждани за законодателни нарушения относно продажба и употреба на ПРЗ.

6. Брой докладвани случаи за липсата на очаквана ефикасност, за развиване на резистентност, както и за всяко неочаквано въздействие върху растенията, растителните продукти или околната среда, както и информация от наблюдения за влиянието на продукта върху професионални потребители.

III. Икономически показатели

1. Размер на земеделските площи, обработвани от лица, притежаващи сертификат (% спрямо общата обработваема площ).

2. Нападение над ПИВ на икономически важни вредители – площи, култури.

3. Обявен каламитет или епифитотия – площи, култури.
4. Статистически данни за употреба на ПРЗ.
5. Статистически данни за пуснати на пазара ПРЗ.

Събирането на информация относно изброените показатели, тяхното изчисляване и анализиране се извършва от съответните компетентни органи.

Забележки:

1. Информация за редица показатели се събира към момента, напр. информация за наличие на остатъци от пестициди в храни от растителен произход; информация за законодателни нарушения свързани с пускането на пазара и употребата на продукти за растителна защита и др.
2. За други показатели информация ще бъде събирана след определен период от време, напр. след 26.11.2013 г. – за брой отнети сертификати и т.н.

VII. ФИНАНСИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Необходимите финансови средства за обезпечаване на дейностите на бюджетните организации за изпълнението на Националния план за действие се осигуряват от бюджета на съответните министерства, в рамките на техните разходни тавани.

За укрепване на административния капацитет, създаване на база данни и закупуване на оборудване ще се проучат и възможностите за осигуряване на външни източници на финансиране в рамките на съответните оперативни програми на ЕС или други донорски програми.

Очакваните разходи (в лева) са индикативно определени за финансиране на допълнителните дейности, които ще извършва всяко ведомство за целите на Националния план за действие, и са за осигуряване на средства за издръжка и капиталови разходи както следва:

ТАБЛ. 8: Финансов разчет на очакваните разходи на бюджетните организации за допълнителни дейности, необходими за изпълнението на Националния план за действие за устойчива употреба на пестициди

№	Дейности	Източник на финансиране/ Отговорни институции	2013 г.	2014 г.	2015 г.	Очаквани разходи , в лв.
1.2.	Въвеждане на система за сертифициране на професионални потребители на пестициди, консултанти, дистрибутори.	БАБХ	10000	15000	15000	40000
1.3.	Създаване и поддържане на публичен регистър на лицата, които притежават сертификат за използване на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба.	БАБХ	15000	2500	2500	20000
3.1.	Разработване и поддържане на регистър за разрешените ПРЗ в интернет страницата на БАБХ - разрешение за ПРЗ, етикет и информационен лист за безопасност на български език.	БАБХ	48000	5000	5000	58000
4.1.	Осигуряване на необходимата техника за задължителна проверка на оборудването за прилагане на пестициди с наземна техника, намиращо се в употреба по отношение безопасността и опазване на здравето на хората и околната среда.	КТИ	0	1024000	0	1024000
4.2.	Извършване на задължителна проверка на оборудването за прилагане на пестициди с наземна техника, намиращо се в употреба по отношение безопасността и опазване на здравето на хората и околната среда, т.к. след 26.11.2016 г. се използва само оборудване за прилагане на пестициди, което успешно е преминало проверка.	КТИ	0	239000	239000	478000

5.2.	Извършване на теренни проверки за издаване на разрешение за въздушно пръскане и контрол, в извънредни случаи, когато липсват други възможности за опазване на растенията и растителните продукти от вредители или са налице очевидни предимства, относно намаляване на въздействието върху здравето на хората и околната среда, в сравнение с наземното прилагане на продукти за растителна защита.	БАБХ	30000	30000	30000	90000
5.9.	Предоставяне на информация на обществеността в интернет страницата на БАБХ за издадените разрешения, свързана с провеждането на въздушно пръскане, като зоната, която ще бъде пръскана, планирания ден и час на пръскането и вида продукт за растителна защита.	БАБХ	1200	1200	1200	3600
6.1.	Актуализиране и отпечатване на изготвените ръководства за интегрирано управление на вредителите.	БАБХ ЦОР	10000	10000	50000	70000
6.2.	Актуализиране на научна основа на праговете на икономическа вредност при основни култури – „Праговете на икономическа вредност при основните неприятелни и болести по земеделските култури” от 1997 г., утвърдени от генералният директор на Националната служба по растителна защита и агрохимия.	БАБХ други	20000	20000	0	40000
6.4.	Създаване и поддържане публичен регистър на лицата, които са регистрирани и могат да предоставят консултантски услуги за интегрирано управление на вредителите.	БАБХ	5000	1200	1200	7400
6.5.	Създаване и поддържане на регистри на земеделските производители, които извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти – от ОДБХ за територията на съответната област и от Централно управление на БАБХ – национален регистър, който съдържа данните на областните регистри.	БАБХ ОДБХ	5000	1200	1200	7400
6.6.	Контрол върху земеделските производители за спазване на общите принципи за интегрирано управление на вредителите .	БАБХ ОДБХ	0	250000	250000	500000
6.7.	Провеждане на информационни кампании относно общите принципи на ИУВ.	БАБХ ОДБХ	40000	0	0	40000
6.13.	Установяване на приоритетни обекти като активни вещества, култури, региони или практики, изискващи специално внимание, или добри практики с оглед намаляване на рисковете и на въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда.	МЗХ ССА	10000	10000	10000	30000

6.14.	Идентифициране на активни вещества, които пораждат особено безпокойство, устойчиви или високорискови активни вещества (токсични, силно токсични, биоаккумулятивни, канцерогенни, мутагенни, токсични за репродукцията), за които съществуват по-безопасни алтернативи и заместването им с алтернативите (списък на активни вещества, кандидати за замяна, съгласно чл. 24 от Регламент 1107/2011).	БАБХ ЦОР	9600	9800	9950	29350
6.15.	Създаване и поддържане на интернет портал по растителна защита.	БАБХ и други	15000	1200	1200	17400
6.16.	Внедряване и използване на математически модели за прогнозиране на вредителите в системата за прогноза.	БАБХ и други	0	125000	125000	250000
7.1.	Засилване на контрола върху остатъците от пестициди в растения и растителни продукти, предназначени за храна – чрез вземане и анализиране на по-голям брой проби от полето или оранжерии, от повече видове култури.	БАБХ ЦЛХИК	80000	1080000	80000	1240000
7.2.	Засилване на контрола върху употребата на продукти за растителна защита – чрез вземане и анализиране на растителни проби от полето или оранжерии, за идентификация на употребените ПРЗ.	БАБХ ЦЛХИК	30000	40000	50000	120000
8.1.	Мониторинг на качеството на питейните води.	МЗ РЗИ (до 50% от пълния обем)	60000	730000	350000	1140000
12.1.	Контрол върху забраната за употреба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху площи, използвани от широката общественост или от уязвими групи, по смисъла на член 3 от Регламент (ЕО) № 1107/2009, като обществени паркове и градини, площадки за спорт и отдих, училищни и детски площадки, както и в непосредствена близост до здравни заведения.	БАБХ	4600	4600	4600	13800
12.10.	Предприемане на допълнителни мерки (семинари, срещи, информационни материали и др.) за опазване на пчелите от отравяне с пестициди.	МЗХ БАБХ ЦОР	2400	2450	2500	7350
13.	Внедряване на специализиран софтуер за поддържане на база данни, свързана с контролната дейност на БАБХ относно пускането на пазара на ПРЗ и употребата на ПРЗ.	БАБХ	0	62000	5000	67000
14.	Анализ на въздействието от прилагане на мерките на Националния план за действие за устойчива употреба на пестициди.	БАБХ	0	0	50000	50000
15.	Отпечатване на Националния план за действие за устойчива употреба на пестициди.	БАБХ	5000	0	0	5000
	ОБЩО		400800	3664150	1283350	5348300

VIII. СРОКОВЕ

Във връзка с Националния план за действие се поставят **срокове за изпълнение на заложените мерки и дейности, както следва:**

1. Срокове съгласно законодателството на ЕС и националното законодателство:

Законодателните срокове са относно изпълнението на ангажиментите на държавите-членки, свързани с националните планове за действие, а именно:

- до 26 ноември 2012 г. е необходимо България да представи на Европейската комисия и на останалите държави-членки националния си план за действие;
- националният план за действие се преразглежда най-малко на всеки 5 години, като всички съществени промени в него се докладват своевременно на Европейската комисия

2. Срокове за изпълнение на заложените в НПД дейности:

Сроковете за изпълнение на заложените в националния план дейности са посочени по отделно за всяко действие в таблица 9 „Мерки, дейности, срокове, показатели и очаквани резултати от изпълнението на националния план за действие за устойчива употреба на пестициди”, към раздел IX „Отчетност” на настоящия план.

Очаква се след изпълнението в срок на заложените в НПД дейности, през следващите години да бъде постигнат напредък в устойчивата употреба на пестициди в България.

IX. ОТЧЕТНОСТ

Министерство на земеделието и храните, Министерство на околната среда и водите и Министерство на здравеопазването разработват система за събиране и анализиране на информацията относно дейностите, мерките и показателите, разписани в Националния план за действие за устойчива употреба на пестициди, съобразно своите компетенции. Всяка компетентна държавна институция ежегодно изготвя, събира и анализира тези данни и информация.

Министерство на земеделието и храните, Министерство на околната среда и водите и Министерство на здравеопазването, в рамките на своите компетенции, ежегодно предоставят на Българската агенция по безопасност на храните наличните данни и информация. При необходимост, такава информация може да бъде изисквана и от други компетентни организации.

Най-малко веднъж на всеки 5 години се извършва оценка на въздействието от осъществяване на дейностите и прилагане на мерките за определен период на изпълнение на Националния план за действие и се изготвя доклад. Оценката се извършва на базата на събраната информация от всички компетентни ведомства и организации, като се проследява състоянието, анализират се резултатите, проследяват се тенденциите и се правят предложения за необходимите изменения в плана. Оценката на въздействието на дейностите и мерките при изпълнението на Националния план за действие се извършва от организации, структури или лица, компетентни за изготвяне на такъв вид анализ, за да се отчете степента на постигане на целите на Директивата за устойчива употреба на пестициди.

В таблица 9 са представени мерките, дейностите, сроковете, показателите и очакваните резултати от изпълнението на националния план за действие за устойчива употреба на пестициди.

ТАБЛ. 9: МЕРКИ, ДЕЙНОСТИ, СРОКОВЕ, ПОКАЗАТЕЛИ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА УСТОЙЧИВА УПОТРЕБА НА ПЕСТИЦИДИ

Основни цели:

1. Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда.
2. Насърчаване на интегрираното управление на вредителите и на алтернативни подходи или методи.

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
1. Обучение						
1.1.	Въвеждане на система за първоначално и допълнително обучение за лицата, които боравят с пестициди в рамките на професионалната си дейност (професионални потребители на пестициди, дистрибутори и консултанти)	Висши училища и институции в системата на професионалното образование и обучение	съгласно ЗЗР	Брой обучени лица към 26.11.2013 г.	Висок	Постигане на намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
1.2.	Въвеждане на система за сертифициране на професионални потребители на пестициди, консултанти, дистрибутори и продавач-консултанти в ССА.	БАБХ	до 26.11.2013 г. за професионални потребители на пестициди и консултанти; до 26.11.2015 г. за дистрибутори, продавач-консултанти в ССА	1. Брой издадени сертификати на професионални потребители на пестициди и на консултанти след 26.11.2013 г. 2. Брой издадени сертификати на дистрибутори и на продавач-консултанти в ССА след 26.11.2015 г.	Висок	здравето на хората и върху околната среда, в резултат на осигуряването и придобиването на специализирано знание за професионалните потребители, дистрибутори и консултанти.
1.3.	Създаване и поддържане на публичен регистър на лицата, които притежават сертификат за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба.	БАБХ	до 26.11.2013 г. за създаване на регистъра; постоянен – за поддържане на регистъра	3. Брой отнети сертификати след 26.11.2013 г. 4. Размер на земеделските площи, обработвани от лица, притежаващи сертификат (% спрямо общата обработваема площ).	Висок	
2. Изисквания за продажба на пестициди						
2.1.	Лицата, които търговат с продукти за растителна защита, трябва да са осигурили: <ul style="list-style-type: none"> За всеки склад за търговия с ПРЗ – най-малко едно лице с висше образование в областта на аграрните науки, което притежава сертификат* за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба. За всяка селскостопанска аптека – най-малко един продавач-консултант, който притежава висше образование в областта на аграрните науки или средно професионално образование в областта на растениевъдството и сертификат* за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба. 	БАБХ, търговци на ПРЗ	за изискванията към лицата, които търговат с ПРЗ: постоянен за изискването за притежание на сертификат: от 26.11.2015 г.	1. Брой лица, притежаващи разрешение за търговия с ПРЗ. Брой обекти за търговия с ПРЗ. 2. Брой лица, притежаващи разрешение за преупаковане на ПРЗ. Брой цехове за преупаковане на ПРЗ. 3. Брой лица, притежаващи разрешение за фумигация с ПРЗ. Брой фумигирани обекти. 4. Брой регистрирани лица, извършващи специализирани растителнозащитни дейности – фумигация и	Висок	Спазването на всички законови изисквания и разпоредби относно продажбата на пестициди гарантира намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда, в резултат на продажба на ПРЗ само от компетентни лица и само на лица с придобити познания за въздействието и
2.2	Лицата, вписани в разрешението за търговия, присъстват по време на продажбата и предоставят информация относно употребата на продуктите за растителна защита, рисковете за здравето на хората, животните и околната	БАБХ, търговци на ПРЗ и техни асоциации	постоянен		Висок	

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
	среда, и инструкции за безопасност. При продажба на непрофесионални потребители се предоставя и информация за опасностите, експозицията, правилното съхранение, боравенето, прилагането на продуктите и безопасното обезвреждане на отпадъците от тях в съответствие със Закона за управление на отпадъците, както и относно алтернативи с нисък риск.			обеззаразяване на семена за посев, брой обекти. 5. Данни относно контролната дейност на пазара на продукти за растителна защита. 6. Брой законодателни нарушения относно продажбата на продукти за растителна защита (напр. за предлагане и продажба на продукти за растителна защита от неоторизирано лице; за продажба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба на лица, които не притежават сертификат; за продажба на неразрешен продукт за растителна защита; други). 7. Брой сигнали на граждани за законодателни нарушения относно продажба на ПРЗ. 8. Статистически данни за пуснати на пазара ПРЗ.		правилната употреба и съхранение на пестицидите.
2.3	Продуктите за растителна защита от професионална категория на употреба се продават само на лица, които притежават сертификат за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба.	БАБХ, търговци на ПРЗ	от 26.11.2015 г.		Висок	
3. Боравене със и съхранение на пестициди и управление на техните опаковки и остатъчни количества						
3.1.	Разработване и поддържане на регистър за разрешените ПРЗ в интернет страницата на БАБХ - разрешение за ПРЗ, етикет и информационен лист за безопасност на български език.	БАБХ	за разработване на регистъра - до края на 2013 г.; за поддържане на регистъра - постоянен	1. Данни относно контролната дейност върху употребата на продукти за растителна защита. 2. Брой законодателни нарушения относно употребата на продукти за растителна защита (напр. за употреба на неразрешен	Висок	Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда в резултат на правилното боравене със и
3.2.	Регламентиране на изискванията към складовете за съхранение на ПРЗ на земеделските производители чрез приемане на Наредба за производството, търговията,	БАБХ	съгласно ЗЗР и Наредбата			

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
	преопаковането и съхранението на продукти за растителна защита, издадена от министъра на земеделието и храните на основание на ЗЗР и привеждане на складовете в съответствие с изискванията за определен преходен период.			продукт за растителна защита; други). 3. Брой съответствия при кръстосаното спазване, свързани с употребата на ПРЗ. 4. Брой сигнали на граждани за законодателни нарушения относно употреба на ПРЗ. 5. Статистически данни за употреба на ПРЗ.		съхранение на пестициди и работа с техните опаковки и неупотребено количество работен разтвор.
3.3.	Разработване, въвеждане и прилагане на система за събиране на празните опаковки от ПРЗ.	Растителнозащитни асоциации, производители, преопковчици, търговци, земеделски производители	съгласно ЗЗР			
3.4.	Включване на темата „Най-добри практики (НДП) за опазване на водите от замърсяване, причинено от точкови източници при употреба на ПРЗ”, в провежданите обучения и семинари на професионални потребители на пестициди, дистрибутори и консултанти, по т. 5 от Националния план за действие.	Висши училища и институции в системата на професионалното образование и обучение	постоянен		Висок	
4. Проверка на използваното оборудване за прилагане на пестициди						
4.1.	Оборудването за прилагане на пестициди с наземна техника, намиращо се в употреба, подлежи на задължителна проверка по отношение безопасността и опазване на здравето на хората и околната среда.	КТИ	една проверка до 26.11.2016 г.; проверка на всеки пет години до 2020г.; проверка на всеки три години след 2020 г.	Оборудване за прилагане на пестициди, преминало проверка (в % в сравнение с общия брой оборудване за прилагане на пестициди).	Висок	Използването на проверено оборудване за прилагане на пестициди гарантира намаляването на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда.
4.2.	След 26.11.2016 г. се използва само оборудване за прилагане на пестициди с наземна техника, което успешно е преминало проверка.	КТИ	новото оборудване за прилагане на пестициди подлежи на проверка в рамките на 5 години след закупуването му			

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
4.3.	Оборудването за прилагане на продукти за растителна защита с авиационна техника преминава технически преглед, съгласно изискванията на Приложение № 10 към чл. 47, ал. 1 от Наредба № 24 от 2000 г. за издаване свидетелства на авиационните оператори, извършващи специализирани авиационни работи.	ГДГВА	постоянен		Висок	
5. Въздушно пръскане						
5.1.	Забрана за въздушно пръскане на земеделски култури и други площи с продукти за растителна защита.	БАБХ	съгласно ЗЗР		Висок	Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда, в резултат на забраната за въздушно пръскане, повишаване на информираността на обществеността за извършваните въздушни пръскания, както и на забраната за въздушно пръскане с тотални хербициди.
5.2.	Извършване на въздушно пръскане само с писмено разрешение, издадено от БАБХ, в извънредни случаи, когато липсват други възможности за опазване на растенията и растителните продукти от вредители или са налице очевидни предимства, относно намаляване на въздействието върху здравето на хората и околната среда, в сравнение с наземното прилагане на продукти за растителна защита.	БАБХ	съгласно ЗЗР	1. Брой писмени разрешения за извършване на въздушно пръскане. 2. Брой мотивирани откази за издаване на разрешение за извършване на въздушно пръскане. 3. Брой констатирани нарушения при извършване на въздушно пръскане.	Висок	
5.3.	Определяне на конкретните условия и специалните изисквания, при които може да се разреши извършването на въздушно пръскане.	БАБХ ОДБХ	съгласно ЗЗР		Висок	
5.4.	Разрешаване на използването на въздухоплавателни средства и оборудване за въздушно прилагане на ПРЗ.	МТИТС ГД ГВА	постоянен		Висок	
5.5.	Контрол на съответствието с изискванията на законодателството на ЕС и на националното законодателство на оборудването за прилагане на ПРЗ чрез въздушно пръскане.	МТИТС ГД ГВА	от 2013 г.		Висок	
5.6.	Забрана за въздушно пръскане с тотални хербициди.	БАБХ	съгласно ЗЗР		Висок	
5.7.	Одобряване на национално ниво на ПРЗ за въздушно пръскане.	БАБХ	от влизане в сила на наредбата за условията, редът и начинът за употреба на		Висок	

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
			продуктите за растителна защита, на министъра на земеделието и храните			
5.8.	Забрана или преустановяване на въздушното пръскане при установяване на нередности и несъответствия.	БАБХ ОДБХ	съгласно ЗЗР		Висок	
5.9.	Предоставяне на информация на обществеността за издадените разрешения, свързана с провеждането на въздушно пръскане, като зоната, която ще бъде пръскана, планирания ден и час на пръскането и вида продукт за растителна защита. Информацията се публикува в интернет страницата на БАБХ и се разпространява от ОДБХ чрез кметствата и местните средства за масова информация или по друг подходящ начин.	БАБХ ОДБХ кметства средства за масова информация	съгласно ЗЗР		Висок	
6. Интегрирано управление на вредителите						
6.1.	Актуализиране на изготвените ръководства за интегрирано управление на вредителите.	БАБХ ЦОР	до края на 2014 г.		Висок	1. Намаляване на рисковете и на въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда, чрез постигане на баланс между екологичните и икономическите нужди при употреба на продукти за растителна защита. 2. Производство и предлагане на пазара на безопасна и качествена растителна продукция. 3. Спазването на принципите на интегрирано управление
6.2.	Актуализиране на научна основа на праговете на икономическа вредност при основни култури – „Праговете на икономическа вредност при основните неприятели и болести по земеделските култури” от 1997 г., утвърдени от генералният директор на Националната служба по растителна защита и агрохимия.	БАБХ други	до края на 2014 г.	Брой култури и брой вредители, при които е актуализиран ПИВ.	Висок	
6.3.	Въвеждане на консултантски услуги за интегрирано управление на вредителите.	БАБХ, лица, извършващи консултантни услуги за ИУВ	съгласно ЗЗР	Брой регистрирани лица, извършващи консултантски услуги за ИУВ.	Висок	
6.4.	Създаване и поддържане публичен регистър на лицата, които са регистрирани и могат да предоставят консултантски услуги за интегрирано управление на вредителите.	БАБХ	за създаване на регистъра – съгласно ЗЗР; за поддържане на регистъра – постоянен		Висок	

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
6.5.	Създаване и поддържане на регистри на земеделските производители, които извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти – от ОДБХ за територията на съответната област и от Централно управление на БАБХ – национален регистър, който съдържа данните на областните регистри.	БАБХ ОДБХ	за създаване на регистри – съгласно ЗЗР; за поддържане на регистри – постоянен		Висок	на вредителите подпомага ограничаването на употребените продукти за растителна защита до необходимия минимум и прилагането на алтернативни подходи или методи за растителна защита. 4. Повишаване и запазване интереса на земеделските производители към интегрирания начин на производство на растения и растителни продукти и преминаване към биологично производство. 5. Предотвратяване появата на резистентност на вредителите към продуктите за растителна защита. 6. Намалване на разходите на земеделските производители за продукти за растителна защита.
6.6.	Контрол върху интегрираното производство и събиране на информация за отглежданите култури и заетите с тях площи.	БАБХ ОДБХ	постоянен	1. Брой регистрирани земеделски производители, които извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти на територията на страната. 2. Брой констатирани нарушения във връзка с интегрираното производство.	Висок	
6.7.	Провеждане на информационни кампании относно общите принципи на ИУВ.	БАБХ, ОДБХ, асоциации на земеделски производители	до 01.01.2014 г.	Брой проведени информационни кампании, брой изготвени брошури, постери и др. относно ИУВ.	Среден	
6.8.	Въвеждане на законово задължение на земеделските производители да съхраняват документация за всяка употреба на биологичен агент.	БАБХ ОДБХ	съгласно ЗЗР		Висок	
6.9.	При опазването на земеделските култури се прилагат общите принципи за интегрирано управление на вредителите.	БАБХ ЗП	постоянен след 01.01.2014 г.	Брой констатирани нарушения относно прилагането на общите принципи за интегрирано управление на вредителите.	Висок	
6.10.	При опазването на земеделските култури могат да се приложат и специфичните принципи за интегрирано управление на вредителите, съгласно които се извършва интегрирано производство на растения и растителни продукти.	БАБХ ЗП	постоянен	Брой земеделски производители, доброволно прилагащи специфичните принципи на ИУВ (обхваната площ в % спрямо общата обработваема площ).	Висок	

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
6.11.	При опазване на земеделските култури от икономически важни вредители чрез интегрирано управление на вредителите, по преценка и препоръка на консултанта за интегрирано производство, ЗП може да приложи продукт за растителна защита в доза, по-ниска от разрешената, с цел намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда и поддържане популациите от вредители в граници под ПИВ.	консултантът за интегрирано производство	при обоснована възможност			
6.12.	Увеличаване на площите за биологично земеделие – на използваната земеделска земя, управлявана по биологичен начин.	МЗХ	до 2013 г. по Национален план за развитие на биологичното земеделие в България в периода 2006 – 2013 г.; след 2013 г. – съгласно актуализирания Национален план за развитие на биологичното земеделие в България	1. Брой регистрирани земеделски производители за биологично земеделие (в % спрямо общо регистрираните ЗП). 2. Обхваната площ за биологично земеделие в % спрямо общата обработваема площ.	Среден	
6.13.	Установяване на приоритетни обекти като активни вещества, култури, региони или практики, изискващи специално внимание, или добри практики с оглед намаляване на рисковете и на въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда.	МЗХ ССА	постоянен		Висок	
6.14.	Идентифициране на активни вещества, които пораждат особено безпокойство, устойчиви или високорискови активни вещества (токсични, силно токсични, биоаккумулятивни, канцерогенни, мутагенни, токсични за репродукцията), за които съществуват по-безопасни алтернативи и заместването им с алтернативите (списък на активни вещества, кандидати за замяна, съгласно чл. 24 от Регламент 1107/2011).	БАБХ ЦОР	съгласно Регламент 540/2011		Среден	

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
6.15.	Създаване и поддържане на интернет портал по растителна защита.	БАБХ и други	до края на 2016г.	1. Нападение над ПИВ на икономически важни вредители – площи, култури. 2. Обявен каламитет или епифитотия – площи, култури.	Висок	
6.16.	Внедряване и използване на математически модели за прогнозиране на развитието на ключови вредители при стратегически за страната земеделски култури.	БАБХ ССА Университети	поетапно от 2015 г.		Висок	
7. Намаляване на нивата на остатъците от пестициди в храни от растителен произход (българско производство)						
7.1.	Засилване на контрола върху остатъците от пестициди в растения и растителни продукти, предназначени за храна – чрез вземане и анализиране на по-голям брой проби от полето или оранжерии, от повече видове култури.	БАБХ ЦЛХИК	от 01.01.2013 г.	1. Брой взети и анализирани проби за съдържание на остатъци от пестициди в храни от растителен произход. 2. Брой култури, от които са вземани проби за съдържание на остатъци от пестициди в храни от растителен произход. 3. Брой анализирани проби без съдържание на остатъци от пестициди в храни от растителен произход. 4. Брой анализирани проби с установено наличие на остатъци под МДК от пестициди в храни от растителен произход. 5. Брой анализирани проби с установено съдържание на остатъци от пестициди над максимално допустимите количества (>МДК) в храни от растителен произход.	Висок	1. Намаляване на остатъците от пестициди в храни от растителен произход (българско производство), представляващо значим принос в превантивната защита на консуматорите. 2. Повишаване на интереса и търсенето от страна на потребителите към българските растителни продукти. 3. Повишаване на доверието на потребителите – безопасни за здравето продукти.

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
				6. Брой анализирани проби с установени няколко на брой замърсителя. 7. Брой анализирани проби с установено/и забранено/и активно/и вещество/а. 8. Брой нотификации по RASFF по отношение на превишени максимално допустими стойности за остатъци от пестициди, довели до изтегляне от пазара на храни от растителен произход (в % от всички съобщения/сигнали).		
7.2.	Засилване на контрола върху употребата на продукти за растителна защита – чрез вземане и анализиране на растителни проби от полето или оранжерии, за идентификация на употребените ПРЗ.	БАБХ ЦЛХИК	01.01.2014 г.	Брой анализирани активни вещества.	Висок	
7.3.	Извършване на оценка на риска за храни от растителен произход с установено превишено съдържание на остатъчни количества от пестициди над максимално допустимите количества.	ЦОР	постоянен	Брой извършени оценки на риска за храни с установено превишено максимално допустимо съдържание на остатъци (>МДК) от пестициди.	Висок	
7.4.	Публикуване в интернет страницата на БАБХ на информационни материали във връзка със замърсяването на храни от растителен произход с пестициди.	ЦОР	постоянен		Висок	
8. Специални мерки за опазване на водната среда и на питейната вода						
8.1.	Мониторинг на качеството на питейните води.	ВиК оператори (в пълния му обем) МЗ, РЗИ (до 50% от пълния обем)	постоянен	1. Брой взети и анализирани проби за съдържание на остатъци от пестициди в питейни и бутилирани води и във води от повърхностни и подземни водоизточници, използвани за питейно-	Висок	1. Предприемането на мерки за намаляване на рисковете от присъствието на остатъци от пестициди в питейни и бутилирани води ще доведе до намаляване на

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
				битово водоснабдяване. 2. Брой анализирани проби питейни и бутилирани води и води от повърхностни и подземни водоизточници, използвани за питейно-битово водоснабдяване с уставено съдържание на пестициди под МДК. 3. Брой анализирани проби питейни и бутилирани води и води от повърхностни и подземни водоизточници, използвани за питейно-битово водоснабдяване с уставено съдържание на пестициди над МДК.		рисковете и въздействието на пестициди върху здравето на хората. 2. Предотвратяването и/или намаляването на замърсяването на водите с пестициди гарантира намаляването на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда. 3. Предотвратяването и/или намаляването на рисковете от присъствието на
8.2.	Мониторинг на повърхностни и подземни води, използвани за питейно-битово водоснабдяване.	МОСВ БД ИАОС ВиК оператори	постоянен			остатъци от пестициди във водоизточниците ще доведе до намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда. 4. Опазване на водите и на зоните за защита на водите (ЗЗВ).
8.3.	Подобряване на събираемостта и обмяна на информация за видовете използвани пестициди във водосборните (вододайни) райони и санитарно-охранителните зони на водоизточници, предназначени за питейно-битово водоснабдяване и на водоизточници на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни цели.	БАБХ МЗ МОСВ БД	постоянен след 2014 г.			
8.4.	Даване на приоритет на мерките, включени в Плановете за управление на речните басейни, свързани с опазването на питейните и минералните водоизточници от замърсяване с пестициди.	МОСВ БД	постоянен		Висок	
8.5.	Публикуване в интернет страниците на МОСВ и БД на информация за определените санитарно-охранителни зони на питейни водоизточници под форма на регистри на зоните.	МОСВ БД	постоянен		Висок	

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
8.6.	Подобряване на контрола по спазване на изискванията за забрана и ограничение на използването на пестициди в санитарно-охранителните зони.	МЗ РЗИ МОСВ БД експлоатиращите водоизточниците юридически субекти	постоянен		Висок	
8.7.	Актуализиране на нормативната база по отношение на санитарно-охранителните зони около водоизточниците, предназначени за питейно-битово водоснабдяване и минералните водоизточници.	МОСВ МЗ	2013 г.		Висок	
8.8.	Даване на предимство на продукти за растителна защита, които не са класифицирани като опасни за водната среда, в съответствие с Наредбата за реда и начина за класифициране, опаковане и етикетиране на химични вещества и смеси и/или Регламент (ЕО) № 1272/2008 и които не съдържат приоритетни опасни вещества, определени по реда на Закона за водите.	БАБХ, МОСВ, растителнозащитна индустрия, асоциации на земеделски производители, др.	постоянен		Висок	
8.9.	Даване на предимство на най-ефикасните техники за прилагане, като използването на оборудване за прилагане на продукти за растителна защита с ограничено отнасяне на струята, по-специално за култури като хмелни насаждения, овощни градини и лозя.	КТИ, асоциации на търговци на земеделска техника, асоциации на земеделски производители, др.	постоянен		Висок	
8.10.	Намаляване на рисковете от замърсяване извън района на прилагане поради отнасяне на струята при пръскане, оттичане или изтичане в т.ч. установяване на: нетретирани буферни зони с подходящ размер за защита на водните неприцелни организми - буферните зони се определят индивидуално за всеки продукт за растителна защита в процеса на неговата оценка и разрешаване и се посочват върху етикета на продукта.	БАБХ, ЗП, асоциации на земеделски производители, др.	постоянен		Висок	
8.11.	Намаляване или прекратяване на прилагането на продукти за растителна защита върху или по протежението на	БАБХ	съгласно ЗЗР		Среден	

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
	пътища, железопътни линии, силно пропускливи повърхности или друга инфраструктура, разположена в близост до повърхностни или подземни води, или върху непроницаеми повърхности, при които съществува голям риск от изтичане в повърхностните води или в канализационните мрежи.					
8.12.	Спазване на забрани и ограничения за дейности с продукти за растителна защита в зоните за защита на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване и на минералните води и в санитарно-охранителните зони за повърхностни и подземни води, които се използват за питейно-битово водоснабдяване.	МОСВ БД МЗ ЗП асоциации на земеделски производители, др.	постоянен		Среден	
8.13.	Определяне на специфичните мерки за опазване на водната околна среда със заповед на министъра на околната среда и водите и съгласувано с министъра на здравеопазването – специфичните мерки за опазване на водите, използвани за питейно-битово водоснабдяване, от въздействието на пестициди.	МОСВ	съгласно Закона за водите		Висок	
8.14.	Забрана за употреба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху защитени територии, определени съгласно Закона за водите или други площи, определени със заповед на министъра на околната среда и водите. При необходимост от третиране на такива територии се прилагат продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба, продукти за растителна защита с нисък риск или се прилагат биологични агенти.	МОСВ БАБХ	съгласно ЗЗР		Висок	
8.15.	Осигуряване на интегрирано управление на водите в интерес на обществото и за опазване на здравето на населението, както и създаване на условия за намаляване на изпусканията на приоритетни вещества и на приоритетно опасни вещества, съгласно Закона за водите.	МОСВ БД	срокът посочен в ПУРБ		Висок	
8.16.	Мониторинг на повърхностните води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите.	БД ИАОС	постоянен	1. Брой анализирани проби с установено съдържание под МДК на остатъци от пестициди в повърхностни	Висок	

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
				води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите. 2 Брой анализирани проби с установено съдържание над МДК на остатъци от пестициди в повърхностни води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите.		
8.17.	Мониторинг на подземните води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите.	БД ИАОС	постоянен	1. Брой анализирани проби с установено съдържание под МДК на остатъци от пестициди в подземни води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите. 2. Брой анализирани проби с установено съдържание над МДК на остатъци от пестициди в подземни води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите.	Висок	
9. Допълнителни мерки за опазване на околната среда						
9.1.	Мониторинг на устойчиви хлорорганични пестициди в почви, съгласно утвърдени схеми за мониторинг на почви със Заповед на министъра на околната среда и водите.	МОСВ ИАОС	постоянен	1. Брой взети и анализирани почвени проби с установено съдържание под МДК на остатъци от устойчиви хлорорганични пестициди, които са обект на ежегоден мониторинг от ИАОС. 2. Брой взети и	Висок	Налична информация за съдържание на устойчиви хлорорганични пестициди в почви и на някои приоритетни вещества и други замърсители в околната среда. Опазване на околната

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
				анализирани почвени проби с установено съдържание над МДК на остатъци от устойчиви хлорорганични пестициди, които са обект на ежегоден мониторинг от ИАОС.		среда – в частност почви и води.
9.2.	Мониторинг на активни вещества, включени в Наредбата за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители.	МОСВ ИАОС	постоянен			
11. Информация и повишаване на осведомеността относно въздействието от употребата на пестициди за здравето на хората и околната среда						
11.1.	Предоставяне чрез интернет страницата на БАБХ на информация за широката общественост относно продуктите за растителна защита, за рисковете и възможните остри и хронични последици за здравето на хората, неприцелните организми и околната среда вследствие на употребата им, както и относно използването на нехимични алтернативи.	БАБХ ЦОР	постоянен	Брой случаи на остро и хронично отравяне с пестициди на професионални потребители, оператори и селскостопански работници.	Висок	1. Повишаване на осведомеността на широката общественост, на институциите, на професионалните и непрофесионалните потребители на пестициди, на операторите, на селскостопанските работници, на дистрибуторите на продукти за растителна защита и на консултантите относно въздействието от употребата на продукти за растителна защита за здравето на хората и околната среда.
11.2.	Ежегодно представяне в БАБХ на всяка налична информация за липсата на очаквана ефикасност, за развиване на резистентност, както и за всяко неочаквано въздействие върху растенията, растителните продукти или околната среда, както и информация от наблюдения за влиянието на продукта върху професионални потребители.	притежателите на разрешението за пускане на пазара и употреба на продукти за растителна защита	постоянен	Брой докладвани случаи за липсата на очаквана ефикасност, за развиване на резистентност, както и за всяко неочаквано въздействие върху растенията, растителните продукти или околната среда, както и информация от наблюдения за влиянието на продукта върху професионални потребители.	Висок	2. Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората, в резултат на повишената

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
						осведоменост на гореизброените лица. 3. Повишаване на информираността на институциите и на потребителите относно изискванията за продажба и употреба на продукти за растителна защита. 4. Повишаване на информираността на институциите, дистрибуторите и земеделските производители относно риска от продажба и употреба на неразрешени, нелегални и фалшиви продукти за растителна защита.
11.3.	Събиране на информация относно случаите на остро отравяне с продукти за растителна защита, както и на развитие на хронично натравяне, сред групи, които са изложени редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като професионални потребители, оператори, селскостопански работници.	МЗ (до 01.06.2015г.), УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов” (след 01.06.2015г.)	постоянен	Брой случаи на остро и хронично отравяне с пестициди на професионални потребители, оператори и селскостопански работници.	Висок	Налична информация относно случаите на остро отравяне с продукти за растителна защита, както и на развитие на хронично натравяне, сред групи, които може да бъдат излагани редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като професионални потребители, оператори, селскостопански работници.
11.4.	Събиране на информация относно случаите на остро отравяне с продукти за растителна защита, както и на	МЗ (до 01.06.2015г.), УМБАЛСМ „Н. И.	постоянен	Брой случаи на остро и хронично отравяне с	Висок	Налична информация относно случаите на

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
	развитие на хронично натравяне, сред групи, които са изложени редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като хора, които живеят в близост до зони, в които се използват продукти за растителна защита.	Пирогов” (след 01.06.2015г.)		пестициди на жители и минувачи в зони, в които се използват пестициди.		остро отравяне с продукти за растителна защита, както и на развитие на хронично натравяне, сред групи, които може да бъдат излагани редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като хора, които живеят в близост до зони, в които се използват продукти за растителна защита.
12. Намаляване на употребата или на рисковете от пестициди за определени площи						
12.1.	Забрана за употреба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху площи, използвани от широката общественост или от уязвими групи, по смисъла на член 3 от Регламент (ЕО) № 1107/2009, като обществени паркове и градини, площадки за спорт и отдих, училищни и детски площадки, както и в непосредствена близост до здравни заведения. При необходимост от третиране на такива територии се прилагат продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба, продукти за растителна защита с нисък риск или се прилагат биологични агенти.	БАБХ Общини Кметства	съгласно ЗЗР	Брой констатирани нарушения за използване на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в площи, използвани от широката общественост, защитени територии и други специфични площи (съгласно чл. 12 от Директива 2009/128/ЕО).	Висок	Предотвратяване и/или намаляване на рисковете от използване на пестициди в публични пространства и зони за отдих, чрез което се гарантира защитата на широката общественост и уязвимите групи от населението.
12.2.	Забрана за употреба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху защитени територии, определени съгласно Закона за водите или други площи, определени със заповед на министъра на околната среда и водите. При необходимост от третиране на такива територии се прилагат продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба, продукти за растителна защита с нисък риск или се прилагат биологични агенти.	БД БАБХ	съгласно ЗЗР		Висок	Предотвратяването и/или намаляването на замърсяването на водите и почвите с пестициди гарантира намаляването на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда.

№	Мярка/Дейност	Отговорни институции	Срок за изпълнение	Показатели за измерване на напредъка	Приоритет	Очаквани резултати
12.3.	Ограничава се достъпа на селскостопански работници в площи, третирани с продукти за растителна защита, за срок, съгласно указанията за приложение на употребените продукти.	БАБХ	съгласно ЗЗР		Висок	Намаляване на експозицията на пестициди и съответно защита на селскостопанските работници.
12.4.	Забрана за използване на пестициди в определени райони, включващи някои защитени територии, както и пасища и ливади в някои от зоните на екологичната мрежа „Натура 2000“.	МОСВ	постоянен	1. Брой констатирани нарушения за използване на ПРЗ в защитени територии и зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ с въведена забрана за използване на пестициди. 2. Брой доказани случаи на отравяне на животни, птици и други нецелеви организми с пестициди.	Висок	Предотвратяване и/или намаляване на въздействието на пестицидите върху биологичното разнообразие и естествените местообитания, включително върху почвеното биоразнообразие, нецелевите организми, пчелите и др.
12.5.	Спазване на законоустановените изисквания за опазване на пчелите и пчелните семейства от отравяне с пестициди.	МЗХ, БАБХ, акредитирани лаборатории за анализ на остатъци от пестициди в пчели и растителни материали	постоянен	Брой доказани случаи на отравяне на пчели с пестициди.	Висок	
12.6.	Предприемане на допълнителни мерки за опазване на пчелите от отравяне с пестициди.	МЗХ, БАБХ, ЦОР, асоциации на земеделски производители, растителнозащитна индустрия, пчеларски сдружения	постоянен		Висок	

X. РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ

Активни вещества – вещества или микроорганизми, включително вируси, които имат общо или специфично действие срещу вредители или върху растения, части от растения или растителни продукти.

Активно вещество - кандидат за замяна – активно вещество, което отговаря на един или повече от допълнителните критерии, установени в точка 4 от приложение II на Регламент (ЕО) № 1107/2009.

Биологичен агент – биологична единица, способна да се самовъзпроизвежда, която се използва за борба срещу вредните организми.

Вредител – всеки растителен или животински вид, род или биотип, или патогенен агент, вреден за растенията и/или растителните продукти.

Временен склад – склад за съхранение на продукти за растителна защита, използван от земеделските производители само през вегетационния период на земеделските култури.

Въздушно пръскане – прилагане на продукти за растителна защита от въздухоплавателно средство (самолет или хеликоптер).

Възложител на въздушно пръскане – лице, което поръчва/възлага прилагане на продукти за растителна защита от въздухоплавателно средство, с цел опазване на растенията от вредители и което е длъжно писмено да заяви преди началото на третирането съответните общини, областните дирекции по безопасност на храните и регионалните управления по горите.

Дистрибутор – всяко физическо или юридическо лице, различно от лицето, което пуска продукта на пазара, което предлага продукт за растителна защита на пазара, включително търговци на едро, търговци на дребно, продавачи и доставчици.

Добра растителнозащитна практика – практика, при която се подбира, дозира и разпределя във времето третирането на определени растения или растителни продукти с продукти за растителна защита, в съответствие с условията за тяхната разрешена употреба, така че да се гарантира приемлива ефикасност с минимално необходимо количество при надлежно отчитане на местните условия и възможностите за контрол на културата и за биологичен контрол.

Добро здравно състояние на земеделските култури – състояние, при което е установено, че вредителите са под прага на икономическа вредност.

Държави членки – държавите - членки на Европейския съюз.

Епифитотия - масова поява на болест, свързана с нанасянето на значителни загуби на растенията, в течение на определен период от време, на територията на отделен район, област или за цялата страна.

Замърсител – вещество, което се съдържа в растителните суровини в резултат на дейностите по отглеждането и съхраняването им или в почвата и водите в резултат на замърсяване на околната среда.

Земеделски производител – физическо или юридическо лице, което произвежда на територията на страната растения и растителни продукти, предназначени за продажба.

Изпълнител на въздушно пръскане/Авиационен оператор – лице с доказана годност за извършване на специализирани авиационни работи по реда на Наредба 24 от 2000 год. и притежаващо свидетелство за авиационен оператор за специализирани авиационни работи издадено от ГД „ГВА“.

Икономически важни вредители – болести, неприятели и плевели, които се явяват ежегодно, предизвикват значителни загуби на земеделска продукция и оказват влияние върху безопасността и качеството на растенията и растителните продукти.

Инспектори по растителна защита – експерти с агрономическо образование, назначени в областните дирекции по безопасност на храните и притежаващи необходимата квалификация да извършват официален контрол върху продуктите за растителна защита, торовете, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати и дейностите с тях.

Интегрирано производство – система за производство на растения и растителни продукти чрез прилагане на специфичните принципи на интегрирано управление на вредителите.

Интегрирано управление на вредителите – внимателно проучване на всички налични методи за растителна защита и последващо интегриране на подходящи мерки за ограничаване на развитието на популациите от вредни организми, за поддържане на икономически и екологично обосновани равнища на употреба на продукти за растителна защита и на други форми на намеса и за намаляване или свеждане до минимум на рисковете за здравето на хората и околната среда. Интегрираното управление на вредителите е насочено към производството на здрави култури с възможно най-малки нарушения на агро-екологичните системи и насърчава естествените механизми за контрол на вредителите.

Каламитет - масова поява на неприятел, свързана с нанасянето на значителни загуби на растенията, в течение на определен период от време, на територията на отделен район, област или за цялата страна.

Карантинен вредител - вредител, който има потенциално значение за икономиката на застрашената зона и който още не е представен в тази зона или вече се намира в нея, но не е широко разпространен и е обект на официален контрол.

Карантинен период – минимално допустимият интервал от време (в дни) между последното приложение на продукти за растителна защита и прибиране на културата (включително пасища), при който е възможна най-ранна безопасна употреба на третираната продукция от потребителите, включително селскостопанските животни.

Категория на употреба – причисляването на продукт за растителна защита към определена група, с цел ограничаване на употребата му до определена категория потребители.

Консултант – лице, което е придобило съответните знания и предоставя съвети относно управлението на вредителите и безопасната употреба на продукти за растителна защита в контекста на професионалните си задължения или като търговска услуга, включително частни самостоятелни и публични консултантски услуги, търговски агенти, производители на храни и търговци на дребно, когато е приложимо за тях.

Максимално допустима граница на остатъчни вещества (МДГОВ) означава максималното разрешено от закона равнище на концентрацията на остатъчно вещество от пестицид във или върху храна или фураж, установено в съответствие с Регламент (ЕО) № 396/2005 относно максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди във и върху храни или фуражи от растителен или животински произход.

Неразрешена употреба – приложение на разрешен продукт за растителна защита извън посочените употреби в разрешението за пускане на пазара и употреба на продукта.

Нехимични методи – различни от химичните пестициди методи за растителна защита и управление на вредителите, основани на агротехнически мероприятия или физични, механични или биологични методи за контрол на вредителите.

Оборудване за прилагане на продукти за растителна защита – апарат, специално предназначен за прилагане на пестициди, включително принадлежности, които са от съществено значение за ефективното функциониране на това оборудване, като дюзи, манометри, филтри, сита и приспособления за почистване на резервоари.

Околна среда – водите (в т.ч. повърхностните и подземните води), въздухът, почвата, дивите растителни и животински видове, както и взаимодействието между тях и тяхната взаимовръзка с другите живи организми.

Оригинална опаковка – опаковката на производителя на продукти за растителна защита с етикет и партиден номер, която е заявена и одобрена в процеса на разрешаване по вид, вместимост и характеристики на материала.

Остатъци от пестициди – едно или повече вещества, присъстващи във или върху растения или растителни продукти, годни за консумация продукти, питейна вода или другаде в околната среда, които са резултат от употребата на продукт за растителна защита, включително техни метаболити, продукти от разпад или реакция.

Пестицид – продукт за растителна защита.

Поведение в околната среда на продукта за растителна защита – въздействието на продуктите върху компонентите на околната среда и възможността при условията на тяхната употреба да попаднат в почвите, да замърсят подземните и повърхностните води и да се разпространят във въздуха.

Показател за риска – резултатът от метод на изчисление, който се използва за оценка на рисковете от пестицидите за здравето на хората и/или околната среда.

Праг на икономическа вредност – такова количество от определен вид неприятел, причинител на болест или плевел средно на единица площ, при което повредите от него, изразени стойностно, надвишават двойните разходи, необходими за провеждане на химична борба.

Преупаковане на продукти за растителна защита – производство, при което се прехвърля съдържанието на продукт за растителна защита от една опаковка в друга, обикновено по-малка.

Продукти за растителна защита – продукти във вида, в който те се доставят на потребителя, състоящи се от или съдържащи активни вещества, антидоти или синергисти и

предназначени за една от следните употреби:

а) защита на растения или растителни продукти срещу всички вредни организми или предотвратяване на действието на такива организми, освен ако тези продукти се считат за предназначени основно за хигиенни цели, а не за защита на растения или растителни продукти;

б) оказване на влияние върху жизнените процеси на растенията, като например вещества, влияещи на растежа, различни от хранителни вещества;

в) консервиране на растителни продукти, доколкото такива вещества или продукти не подлежат на специални общностни разпоредби относно консервантите;

г) унищожаване на нежелани растения или части от растения, с изключение на водорасли, освен когато продуктите се прилагат върху почва или вода за защита на растенията;

д) спиране или предотвратяване на нежелан растеж на растения, с изключение на водорасли, освен когато продуктите се прилагат върху почва или вода за защита на растенията.

Професионален потребител – всяко лице, което използва продукти за растителна защита в рамките на професионалната си дейност, включително оператори, технически лица, работодатели и самостоятелно заети лица, както в селското стопанство, така и в други сектори.

Разрешен продукт за растителна защита – всеки продукт за растителна защита, за който има издадено разрешение за пускане на пазара и употреба на територията на Република България от изпълнителния директор на Българската агенция по безопасност на храните, с действащ срок на валидност.

Разрешена употреба – приложение на продукт за растителна защита при дадена култура, срещу определен вредител, в доза и при условия на приложение, посочени в издаденото от изпълнителния директор на Българската агенция по безопасност на храните разрешение за пускане на пазара и употреба на продукта. Всички разрешени употреби се посочват върху етикета на продукта.

Разрешение на продукт за растителна защита – административен акт на компетентен държавен орган, издаден по повод на заявление, подадено за пускане на пазара и употреба на продукт за растителна защита на територията на страната.

Растения – живи растения или живи части от тях, включително семена, като живи части от растения са: плодове в ботанически смисъл без консервираните чрез дълбоко замразяване клубени, луковици, коренища, рязан цвят, клонки и листа; отрязани дървета, части от тях и листа; тъканни култури.

Растителни продукти – продукти от растителен произход (включително зърно), непреработени или претърпели обикновена преработка, доколкото това вече не са растения.

Селскостопанска аптека – специализиран обект за търговия на дребно на продукти за растителна защита от втора професионална или непрофесионална категория на употреба, в опаковки с вместимост до 5 литра/килограма, включително, на краен потребител.

Склад – обект за търговия на едро и/или съхранение на продукти за растителна защита, включително склад за съхранение на продукти за растителна защита от земеделски производители.

Специализирани растителнозащитни дейности – приложение на продукти за растителна защита чрез въздушно пръскане, фумигация и обеззаразяване на помещения, растения и растителни продукти срещу вредители или третиране на семена за посев, предназначени за продажба.

Търговия с продукти за растителна защита – всички дейности, състоящи се от покупко-продажба, придобиване, внос или износ, доставяне, съхраняване, снабдяване с продукти за растителна защита.

Фалшиви или нелегални продукти за растителна защита – продукти, които не са разрешени за продажба и употреба в Република България като продукти за растителна защита или които имитират разрешени продукти за растителна защита.

Формулация на продукт за растителна защита – формата на продукта за растителна защита, в която той се пуска на пазара.

Фумигация – метод за унищожаване на вредители, основан на използване на газове, в затворени пространства.

Цехове за преупаковане – специализирани обособени обекти, в които при определени условия се извършва прехвърляне на съдържанието на продукти за растителна защита от една опаковка в друга, обикновено по-малка, с цел търговия.

Чувствителни култури – култури, които реагират в една или друга степен при контакт с продукт за растителна защита, при което растенията могат да загинат или да претърпят необратими физиологични изменения.

XI. ОБОБЩЕНИЕ

Националният план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България е изготвен и приет във връзка с изпълнението на чл. 4 от Директива 2009/128/ЕО за устойчива употреба на пестициди и Закона за защита на растенията.

В плана за действие са посочени основните законодателни изисквания в областта на растителната защита и по-специално на продуктите за растителна защита – тяхната продажба, правилна им употреба и други, с цел защита на човешкото здраве и опазване на околната среда.

Националният план за действие поставя две основни цели, а именно намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда и насърчаване на интегрираното управление на вредителите и на алтернативни подходи или методи за растителна защита. За да бъдат постигнати тези цели, в плана за действие са изброени конкретни мерки и дейности, придружени с график за изпълнението им и показатели за измерване на напредъка.

Изпълнението в срок на поставените в националния план мерки и дейности и постигането на заложените цели ще гарантира високо равнище на защита здравето на хората и опазване на околната среда от въздействието на пестицидите.